

diyânet
aile
dergisi

Şubat 2024 | Sayı: 62

SURETİN SALTANATI

44

PROF. DR.
AHMET HAKKI
TURABİ
İLE SÖYLEŞİ

18

AHİRETTEKİ İMAJ
KALB-İ SELİM

24

MİRÂÇ:
TALTİF, TESKİN, MUCİZE

34

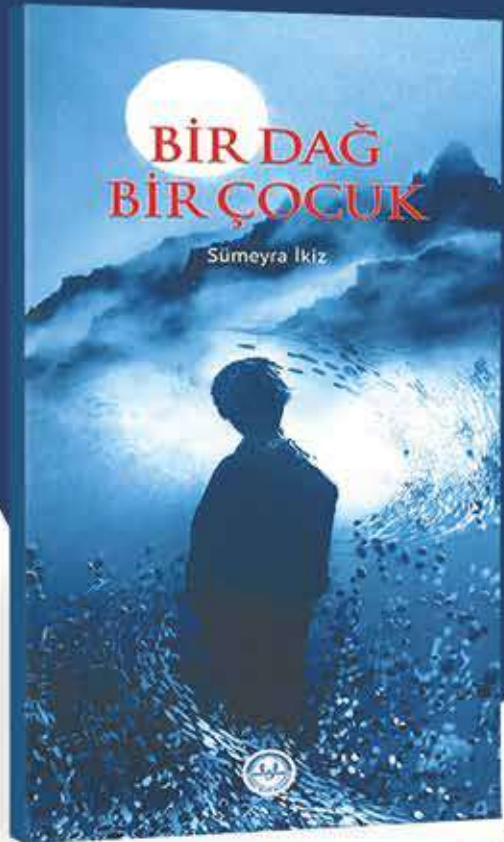
HAYATIN SARSILDIĞI
O AN

74

ZAMANIN İNSANI
MEDENİ KILMADIĞI
YER: HOCALI

YENİ YAYIN- LARIMIZ

Bir insanın doğduğu kadim şehrin en yüksek dağına yolculuk yapması ve bu yolculuk esnasında kendi iç dünyasına yönelmesi... *Bir Dağ Bir Çocuk*'un penceresi tam da bu dünyaya açılıyor işte. Eser, gençlerimize verilmesi gereken dinî ve ahlaki nasihatleri doğrudan mesajlar olarak vermiyor. 22 öyküden oluşan eser; hayatın içinden örneklerle, hayal kurduran ama hayalci olmayan biraz da masalımsı bir üslupla okurlarına sunuluyor.

yayinsatis.diyamet.gov.tr

Yurt içinde Diyanet yayınları satış yerlerinden, yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

ÇAĞIN HASTALIĞI: İMAJ KAYGISI

Dr. Lamia LEVENT ABUL

İnsanoğlu geçmişte çevresindeki kişilerle sınırlı bir iletişim içerisinde bulunurken günümüzde teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte tek bir tuşla istediği yere gitmekte ve orada görünür hâle gelmektedir. Kuşkusuz bu durum hem pozitif hem de negatif sonuçları da beraberinde getirmektedir. Sanal dünyanın büyümesine kapılarak söz konusu mecraların kurallarına ayak uyduran insan, aslında var olmayan bir imaj oluşturmak mecburiyetinde hissetmektedir. Toplum tarafından beğenilmek, olumlu bir değerlendirme almak adına hakikat ve sahtelik arasında gerilmiş bir ipte âdeta bir cambaza dönüşmektedir. Suretin asıl hâle geldiği, imajın geçer akçe olduğu ve görünmüyorsa varlığının yok sayıldığı bir topluluğa insanoğlu, bazen malıyla bazen evladiyla bazen de Allah tarafından kendisine bahşedilen türlü türlü nimetlerle bir gösteri sunmaktadır. Niyet-amel terazisinin şaştığı bu yolun kalpte doğurduğu zıtlıklarla insan, her geçen gün biraz daha savrulmaktadır. Tüm bu yanılsamaları siret kabul eden kişi için dünyaya geliş amacı, dinin emir ve yasakları suret hâline dönüşmekte, arşın gölgesinde gölgelenme gayesi, yerini “like”ların gölgesine bırakmaktadır.

Peki, imaj neyin zıddıdır? Örtmenin mi? Gerçeğin mi? Takvanın mı? Niyetin mi? İhlasın mı? Meseleye hangi açıdan baktığımıza bağlı olarak cevaplar değişecektir elbette ama değişmeyecek olan bir gerçek var ki o da modern bireyin bir imajlar sağanağı altında yürümeye devam ettiğidir.

Diyanet Aile Dergisi olarak bu ay dosya konumuzda “Suretin Saltanatı”nı sorguladık. Kaan H. Süleymanoğlu, yazısında; sözle üretilecek değerlerin, estetiğin, ahlakın yerini, göz hatırına istiflenmiş sunumların istila ettiğine değinerek virüs gibi yayılan, toplumları hastalıklara düşür eden suretin saltanatına karşı koymanın yolunun vahye ve sünnete kulak vermekten geçtiğine vurgu yaptı. Hatice Ebrar Akbulut, “Güzel, İtibarını Ruhundan Alır” yazısıyla dergimizde yer aldı: “İnsana emanet olarak verilen bütün güzellikler ödünçtür, hepsi geçicidir çünkü insan, bedeninin hiçbir zerresini kendi çabasıyla elde etmemiştir. Buna mukabil ruhunda yeşerttiği güzelliklerin hepsinde kendi hissesi vardır. İşte insanı insan kılan da o güzelliklerdir.”

Bu ayki söyleşimizi, “Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi ile Musiki Üzerine...” gerçekleştirdik. Hilal Koç Hancı, “Miraç: Taltif, Teskin, Mucize” yazısıyla imanın bir tercih olduğuna değinerek tercihlerimizi ve gayretimizi gözden geçirmeye davet etti. Dr. Mevlüt Dede, “Zamanın İnsanı Medeni Kılmadığı Yer: Hocalı” yazısıyla tarihe kara bir leke olarak geçen Karabağdaki soykırımı, tarih bir kez daha tekerrür etmesin ikazıyla hatırlattı. 6 Şubat’ta yaşadığımız deprem hadisesinin ardında bıraktığı nice acılardan birini Büşra Bağdatlı, “Hayatın Sarsıldığı O An” hikâyesiyle sayfalarımıza taşıdı. İshak Koç, Köşedeki Sinema’da bu ay, *It Must Be Heaven / Burası Cennet Olmalı* filmi mercek altına alarak “Hakikat Perdesinde Filistin Silüeti”ne dikkat çekti.

Siz değerli okurlarımızı birbirinden kıymetli yazı ve yazarlarımızla baş başa bırakırken asrın felaketi olan depremde kaybettiğimiz kardeşlerimize, vatan uğruna şehit düşen askerlerimize ve Filistinli kardeşlerimize Allah’tan rahmet diliyoruz. Miraç ve Berat Kandil’inizi en içten dileklerimizle kutluyor, İslam âlemine ve tüm dünyaya hayırlar getirmesini Cenab-ı Hak’tan niyaz ediyoruz.

İMAN
TAKDİR

10. UZMANINA SORDUK
Ali Necip ERDOĞAN

**18. AHİRETTEKİ İMAJ:
KALB-İ SELİM**
Sena UÇAR TAŞ

**20. KULLUK VE
GÜZEL AHLAK İLİŞKİSİ**
Dr. Ayşe GÜLTEKİN

22. Bİ' KAHVE?
Gülsüm KARAPINAR

**24. MİRAC:
TALTİF, TESKİN, MUCİZE**
Hilal KOÇ HANCI

**28. OLMAK YA DA GÖRÜNMEK
ARASINDA İNSANIN TRAJİK
HİKÂYESİ**
Cihan ULUÇ

34. HAYATIN SARSILDIĞI O AN
Büşra BAĞDAT

04
SURETİN SALTANATI
Kaan H. SÜLEYMANOĞLU

32
**ÜÇ KARANLIK İÇİNDE
BİR ÂLEM**
Zeynep K. ÖZTÜRK

14
**GÜZEL, İTİBARINI
RUHUNDAN ALIR**
Hatice Ebrar AKBULUT

**ŞUBAT
2024**

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Cafer Tayyar DOYMAZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Lamia LEVENT ABUL

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Ahmet BULUT

Editör
Meryem DALĞIÇ

Yayın Koordinatörleri
Esmâ TÜRKSEVEN
Şule TÜZÜN
Dudu ALKAN

Sosyal Medya
Asuman AYDIN

Dijital Medya
Ömer GÜÇLÜ
Şahin BODUR

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
ARKETİP AJANS
www.arketipajans.com

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel : 0312 295 86 61 - 62
Faks: 0312 295 61 92
dergi.diyanet.gov.tr
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Sosyal Medya Hesapları
Facebook: /dibailedergisi
Twitter: /diyanetailedergisi
Instagram: /diyanetailedergisi

52

KAYISININ MEKÂNI:

MALATYA

Zeynep ONAR

**38. MUTLU BİR EVLİLİĞİ
NEREDEN TANIRSINIZ?**
F. Betül YILMAZ EMİNSOY

42. GÜNEŞ SAHİDEN PATLAR MI?
Muhammed Kâmil YAYKAN

**44. PROF. DR. AHMET HAKKI TURABİ
İLE MUSİKİ ÜZERİNE...**
Mahir KILINÇ

48. TOPRAĞIN İNSANLARI
Zeynep DEMİR

56. KÜPELİ SALİHA HATUN
Meryem DALĞIÇ

**58. SORUMLULUK NEDİR
BİLİR MİSİN?**
Gülşen ÜNÜVAR

**60. HAKİKAT PERDESİNDE
FİLİSTİN SİLÜETİ**
İshak KOÇ

68. ÇEVRE HAKKI
Şule TÜZÜN

70. BİR PAZAR SABAHI
Seher MERİÇ

72. BESLENME VE YAĞ DENGESİ
Merve Bilge ATALAY

**74. ZAMANIN İNSANI MEDENİ
KILMADIĞI YER: HOCALI**
Dr. Öğr. Üy. Mevlüt Dede

78. BULMACA
Ali OSMANOĞLU

80. KİTAPLIK
Süreyya MERİÇ

64

ŞAİRİN HAYAT DEDIĞİ ŞİİR

Mustafa UÇURUM

Abone İşlemleri

Tel: 0312 295 71 96 – 97
0312 295 72 05 – 06
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr
dosabone@diyanet.gov.tr

Online Abonelik

dergiabone.diyanet.gov.tr
yayinsatis.diyanet.gov.tr

Hesap No

Döner Sermaye Daire Başkanlığı
TC Ziraat Bankası, Mustafa Kemal
Mahallesi Şube IBAN:
TR61 0001 0024 8605 9943 0850 57

Temsilcilikler;

Yurt içi: İl Müftülükleri,
İlçe Müftülükleri
Yurt dışı: Din Hizmetleri Müşavirlikleri,
Din Hizmetleri Ataşelikleri.

Yayın Türü: Aylık, Yaygın, Süreli
Yayın, Diyanet Aile Dergisi (Türkçe)
Basım Tarihi: 25.01.2024

Baskı

İhlas Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlas
Plaza No: 11 A/41
Yenibosna Bahçelievler, İstanbul
Tel: 0 212 454 30 00

Yayımlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

SURETİN SALTANATI

■ Kaan H. SÜLEYMANOĞLU

*“Ey surete tapan suretperest,
ne vakte kadar surete aldanacaksın?”*

Mevlana Celaleddin Rumi

Son yıllarda imaj danışmanı, imaj mühendisi, imaj yönetimi gibi kavramlar tuhaf bir şekilde sosyal hayatımızın olağan parçalarına dönüştü. İletişimden ekonomiye, eğitimden sanata hemen her alanda imaj çalışmaları, yapılan asıl işlerin doğal bir cüzü hâline geldi. Bu açıdan imaj kelimesinin zıt kutbunda hangi kavramın veya kavramların getirilebileceğini düşünmekte fayda var. İmaj neyin zıddıdır? Örtmenin mi? Gerçeğin mi? Takvanın mı? Niyetin mi? İhlasın mı? Meseleye hangi açıdan baktığımızı bağlı olarak cevaplar değişecektir elbette ama değişmeyecek olan bir gerçek var ki o da modern bireyin bir imajlar sağanağı altında yürümeye devam ettiğidir. Bu sağanak karşısında kendisinin de bir imaj kurgulaması gerektiği vehmine kapılan birey, bir zaman sonra kendi hakikati ile kendi imajı arasındaki makasın ne kadar açıldığını ölçebilecek değerler manzumesini de yitirecektir.

Çünkü imaja dayalı toplumsal düzende herkes bir diğerine imajı/sureti üzerinden egemenlik kurar, bu egemenliğin bireysel ve sosyal çıktıları üzerine düşünülmez. Görünür hâlde yaşamak yüceltilir; saklı olan, gizemli olan, sade olan, eksiklikle yaftalanır.

Görüntünün başköşeye oturtulduğu, imajın bu denli önemsendiği bir vasatta en çok hakikat incinecektir. Çünkü hakikat, öz ve biçimin muvafakatına tabidir. Hakikat elçisi peygamberlerin en önemli vasfının sıdk yani özü sözü bir insanlar olması boşuna değildir. Siretle suret arasında açılma meydana geldiğinde ifsat başlar. Orada haktan, hakikatten söz edilemez. Bu sebeple İslam dini, öze biçimin, niyetle davranışın, imanla amelin birlikteliğine çok önem verir. Bu ikisi arasındaki ahenk bozulduğunda bireyde, toplumda ve sistemde yozlaşmaların ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Sahne Varsa Oyun Kaçınılmaz

İnsanlar başta belki masum gerekçelerle dış görünüşlerine, başkalarının gözündeki değerlerine, imajlarına önem verirler. Fakat bir zaman sonra imaj kurumsallaşır; bir takıntıya, olmazsa olmaza dönüşür. Hatta kişi kendisinin niteliğinden çok imajına dikkat eder. Başkalarını da görüntüsü üzerinden değerlendirir. Bu noktada adalet anlayışını, muhasebe yeteneğini kaybeder. Sürekli dış verilere odaklanan dikkatler, bir süre sonra insanı, eşyayı ve hayatı içsel bağlarıyla okuma melekesini kaybeder. Buna belki iç görünüm kaybı diyebiliriz. İletişimin ve dijitalleşmenin hayatı

kuşattığı bulanık iklimde iç görüşü tahrip olan birey daha kolay manipüle edilecek, algı oyunlarına daha kolay kurban gidecektir.

Geride bıraktığımız 20. yüzyıl insan davranışlarını, düşüncelerini kökünden değişime uğrattı. Bu değişimin insanlığın lehine bir sonuç getirmediğini söylemeye bile gerek yok. Ama bu değişimin, hangi temel değerlerin sarsılmasıyla kendine alan bulabildiğini irdelememiz gerekiyor.

Pozitivizm insanın eşyayla münasebetinde sert bir kırılmaya sebep oldu. Çevremizde akıp giden hayata salt determinist reflekslerle bakmak, kâinattaki her bir

varlığı, varoluşsal bağlamından kopartarak sadece fiziki, gözlemlenebilir bir boyuta indirgemek, modern dünyanın kurucu felsefesi idi. Bu şekilciliğin, bugünkü boyutlara ulaşacağı kimin aklına gelirdi? Pozitivizm kendine alan açmak için gaybi bilgiye, aşkın olana, görünmeyene saldırdı. Çünkü görünmeyen aynı zamanda hizaya getirilemeyen, kullanılamayan ve metalaştırılamayandı. Kapitalizmin hüküm sürdüğü bir toplumda gaybi hiçbir parametreye yer yoktu. Üzülerek belirtmemiz gerekiyor ki geride bıraktığımız yüzyıl, tecelli ve tezahürün sürgüne tabi tutulduğu, onun yerine imaj ve görüntünün egemen olduğu bir toplum düzenini ortaya çıkardı.

Bugün geldiğimiz noktada fotoğraflanmayan, piksellerle yeniden var edilmeyen, kameralar tarafından kaydedilmeyen hiçbir şey kendi gerçekliğini ayakta tutamaz hâle geldi. Tarihin hiçbir döneminde hakikat ile imaj arasındaki makasın bu kadar açıldığı, meşruiyet kazandığı, herkesin gizli bir uzlaşısıyla bu durumu kanıksadığı, hatta gönüllü biçimde sürecin parçası olduğu bir başka zaman dilimine rastlanmaz.

Başkaları karşısında kendini sürekli sahnedeymiş gibi gören kişi, sahnenin doğal sonucu olarak oynamaya başlayacaktır. Bir yerde sahne varsa oyun kaçınılmazdır. Kendisini sürekli başkalarının gözünden seyretmek, bunu bir karakter hâline getirmek esasında bir

Başkaları karşısında kendini sürekli sahnedeymiş gibi gören kişi, sahnenin doğal sonucu olarak oynamaya başlayacaktır. Bir yerde sahne varsa oyun kaçınılmazdır. Kendisini sürekli başkalarının gözünden seyretmek, bunu bir karakter hâline getirmek esasında bir insanın başına gelebilecek en büyük felaketlerden biridir.

insanın başına gelebilecek en büyük felaketlerden biridir. Öte yandan bu kimse hayatın anlamını da imajlar üzerinden kavramaya çalışacak ve metafizik anlam merkezlerini ıskalayacaktır.

İmaj Aslında Bir Kurgudur

İçinde yaşadığımız imaj çağında herkes öyle ya da böyle sürecin bir parçası olma tehlikesiyle karşı karşıya. Çünkü bu dejenerasyonun nesnesi durumuna sürüklenenler sadece seyredilenler değil. Seyredenler de imaj çağının düzeneklerinin devamlılığına hizmet ediyor. Burada bir

soru kalıyor geriye: İnsanlar seyirci değil, üretilmiş seyirci olduklarını ne zaman fark edecekler?

İmaj esasen bir kurgudur. Kurgu gerçeğin kopyasıdır, bir tür simülasyondur. Jean Baudrillard'ın ifadesiyle simülasyon bugün gerçeğin yerini almakla kalmadı, gerçekten daha gerçek olarak benimsendi. Her şeyin kendi gerçek zemininden koparılıp görüntü hâline getirildiğini söyleyen Baudrillard şu çarpıcı tespitlerde bulunuyor: "Her kişi kendi görünümünü arıyor. Kendi varoluşunu ileri sürmek artık olanaklı olmadığından, ne var olmayı ne de bakılıyor olmayı dert etmeksizin boy göstermekten başka yapılacak bir şey kalmıyor geriye. Varım, buradayım değil; görüldüyorum, bir imajım; bak bana bak! Narsisizm bile değil bu; sığ bir dışadönüklük, herkesin kendi görünüşünün menajeri hâline geldiği bir tür reklamcı saflığı." (Jean Baudrillard, *Kötülüğün Şeffaflığı*, Çev: Işık Ergüden, Ayrıntı, İstanbul 1998, s. 28.)

Aslında ortada saflıktan ötesi var. Görüntünün, imajın, videonun, fotoğrafın insanın kimliği üzerinde belirleyici rol üstlenmesiyle birlikte kapitalist zekâ oyuna yeni bir boyut kazandırarak yapay zekâ destekli filtre uygulamalarını geliştirdi. İmaj uygarlığına bir çeşit filtre uygarlığı da diyebiliriz. Kapitalizm, piramitte çalışan işçilerine şirin ödüller vermeyi de ihmal etmedi; onlara oldukları gibi değil, olmak istedikleri gibi görünme imkânı sundu.

Ama bu ödülleri, ortadaki suret diktatörlüğünü örtbas etmeye yetmiyor. Çünkü herkesin bu yeni hayat tarzına uyması, intibak etmesi; aksi hâlde yok sayılmakla ve değersizleştirilmekle cezalandırılması söz konusu. Dışa karşı dikkat kesilmeye zorlanan birey, içe karşı zorunlu bir körlüğe sürüklenmektedir. Üstat Sezai Karakoç'un, *Çağ ve İlham 1* kitabındaki tüyler ürpertici tespit ahvalimizi apaçık ortaya sermektedir: "Görünüşte dışa karşı ne büyük dikkat, içe karşı ve doğru ne büyük körlük! Gerçekte ise dışa körü körüne teslim oluş, içe karşı da kıyasıya direniş ve dayatış."

İmgelerin İstilasası, Sözün Aşağılanması

Tarih boyunca medeniyetler sözle yücelmiş, toplumlar sözle yaşamış, huzur sözle tesis edilmiştir. Söz yerine göze önem veren modern birey, tavır ve davranışlarını göze göre organize etmek suretiyle geçmiş yüzyıllardaki yaşam tecrübelerinin çok uzağına sürüklenmiştir. Sözün gözden düşürülmesi hatta aşağılanması, aslında teolojik olanın da değersizleştirilmesi anlamına gelir. Artık sözün, sözle üretilecek değerlerin, sözle inşa edilen inceliklerin, estetiğin, ahlakın yerini; gözle inşa edilmiş, göze göre inşa edilmiş, göz hatırına istiflenmiş sunumlar istila etmiştir. Bu istilanın sosyal ve psikolojik hayatta meydana getirdiği dönüşüm, bugün bizleri suretin saltanatıyla başa bırakmıştır.

»
Sözün, sözle üretilecek değerlerin, sözle inşa edilen inceliklerin, estetiğin, ahlakın yerini; gözle inşa edilmiş, göze göre inşa edilmiş, göz hatırına istiflenmiş sunumlar istila etmiştir. Bu istilanın sosyal ve psikolojik hayatta meydana getirdiği dönüşüm, bugün bizleri suretin saltanatıyla başa bırakmıştır.

"Bugün fotoğraflar, filmler, televizyon görüntüleri, reklamlar, reklam panoları, yol işaretleri ve resimlerle dolu bir imgeler evreni bizim etrafımızı sarar." diyen Jacques Ellul, modern toplumların görsel toplumlar olduğuna çarpıcı bir örnek verir: "Günümüzde biz ne zaman imgesiz kalsak, enformasyon bize şüpheli gelir." (Jacques Ellul, *Sözün Gözden Düşüşü*, Çev: Emre Can Ercan, Sentez Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 173.) Sözün anlamını yitirmesiyle göz kendi saltanatını oluşturmuş; bu saltanatta sözün, değerlerin ve hakikatin yerini imajlar ve görüntüler almıştır.

Bir insanın kendisiyle baş başa kalması, yalnızlığı sevmesi, hayatına ait güzel anları kendine saklaması istisnai bir şey oldu. Çünkü günümüz dünyasında "Görünüyorsan varsın.", "Göründüğün kadar varsın." algısı hâkim. Dikkat ederseniz bundan elli yıl önce bu algıyı sadece şirketler ve markalar için konuşabilirdik. Fakat günümüzde bu durum insanlar için de geçerli. Sadece bu bile insanlık olarak maruz kaldığımız metalaştırılma tehlikesini anlatmaya yetecek bir gösterge aslında.

Gerçek Güzel, Görünmek İhtiyacı Hissetmeyendir

Yaşadığımız çağın önemli filozoflarından Byung-Chul Han, "Teşhircilik toplumunda her özne kendi reklam nesnesidir. Her şey sergi değeriyle ölçülür." diyerek insanın ticarileşmesi tehlikesine dikkat çeker ve ekler: "Her şey dışa çevrilmiş, ifşa edilmiş, çıplaklaştırılmış, soyulmuş, ortaya serilmiş durumdadır. Teşhir etmenin aşırılığı her şeyi 'tüm sınırlardan arınmış olarak derhal tüketilmeye açık' bir meta haline getirir." (Byung-Chul Han, *Şeffaflık Toplumu*, Çev: H. Barışcan, Metis Yayınları, İstanbul 2017, s. 27, 28.)

Teşhircilik, suretin yüceltilmesi sonucu kendine zemin bulmuştur. Suret siretten önemli hâle gelince teraziler bozulmuş, ölçüler şaşmıştır. Hâlbuki sahici bir iyilik, sahici bir güzellik, sahici bir eylem "tamamlanma" duygusunu yaşamak için teşhire ihtiyaç duymaz.

Byung-Chul Han, teşhir toplumuna yönelttiği eleştirilerin nihayetinde İslam'ın özündeki mahremiyet fikrini doğrular nitelikte değerlendirmelerde bulunur: "Güzel saklıdır. Gizleme güzellik için aslidir. Şeffaflık, güzellik ile anlaşamaz. Güzel olan; kendi örtüsündeki, örtülmesindeki ve gizlenmesindeki nesnedir. Güzel nesne sadece örtüsünün altında kendi kalabilir." Bunu felsefi olarak temellendirirken de Alman düşünür Walter Benjamin'in sanat eleştirisi üzerine söylediği sözü referans gösterir: "Gerçek bir sanat eseri, kendisini kaçınılmaz şekilde bir sır olarak temsil etmesinden başka bir şey olarak hiçbir zaman kavranamaz." (Byung-Chul Han, *Güzeli Kurtarmak*, Çev: Kadir Filiz, İnsan Yayınları, İstanbul 2018, s. 29, 31.)

Cenab-ı Allah, Suretlere Bakmaz!

Virüs gibi yayılan, toplumları hastalıklara düşür eden suretin saltanatına karşı koymanın, onun tacizlerine direnmenin yegâne yolu, sözlerin en yücesine kulak vermektir. Kur'an-ı Kerim'de, bizim bir erkek ve bir kadından yaratıldığımız, birbirimizle tanışmamız için kavimlere ayrıldığımız, Allah katında en değerlimizin O'na karşı sorumluluklarını layıkıyla yerine getirenimiz olduğu buyrulmaktadır. (Hucurât, 49/13) Bu ayet-i kerime Müslümanlar için fitratın fabrika ayarlarına dönüş istikametini gösterir. Toplumun beğenilerine odaklanan hayat iskanmış bir hayattır. Ahirete

inanılan insanlar için yegâne beğeni mercii Cenab-ı Hakk'tır. Beğeni ölçütü vahiy olan bir insan, suretin saltanatına karşı kendini özgürleştirmiş olacaktır. O'nun beğenmediği bir hâli bütün insanlar beğense ne çıkar? Müslüman, Allah katında en değerli olmanın yollarını ararken dünyevi prangalardan da kurtulmuş, imaj dayatmalarına karşı özgürleşmiş olur.

Allah Resulü âlemlerin Rabb'inin rızasını, beğenisini kazanmanın yolunu bizlere şöyle öğretmiştir: "Allah sizin şeklinize şemailinize ve mallarınıza bakmaz, kalplerinize ve amellerinize bakar." (Müslim, Birr, 34) Nitekim insanoğluna gerçek değerini, saygınlığını armağan eden Peygamber

Efendimiz de hiç kimseye suretine, imajına, statüsüne göre davranmamıştır. Onun bizlere sunduğu ölçü, bireye imaj çağının dehlizlerinde kaybolmaması için yetecek bir kandildir.

Hayatlarımızı görüntüler ve imajlar üzerinden değil, niyetler ve davranışlar üzerinden düzenlediğimizde sadece Cenab-ı Allah'ın rızasına doğru değil, kendimize doğru da sahici bir adım atmış olacağız. Zaten yazı boyunca dikkat çektiğimiz sorunlar; insanın kendi kalbinden, kendi sesinden, kendi fitratından uzaklaşması sonucu ortaya çıkmıştı. Gözümüzü, kulağımızı, dikkatimizi kendimize yönelttiğimizde dışarısının kölesi olmaktan da kurtulacağız.

UZMANINA SORDUK

■ Ali Necip ERDOĞAN

Güzel nedir? Güzel diye nitelediğimiz bir şeyi güzel kılan etmenler nelerdir ve bu etmenler, öznedede mi yoksa nesnede mi bulunur?

Nedir, sorusu bir “şey”in mahiyetine ilişkindir, yani o “şey”in nelerden meydana geldiğine yöneliktir. Estetik iki önemli kavramdan meydana gelmiştir: İlki, “yüce”, ikincisi “güzel” kavramlarıdır. “Yüce, sembolleştirilemeyendir.” Yani kavranamaz, bütünüyle anlaşılabilir, daima bir yönüyle anlaşılabilir. Yücenin karşısında şaşkınlık ve acizyet duyulur. Güzel ise, beğeni yargısıyla ilgilidir. İçinde daima yüceden bir şeyler barındırır.

Soyut kavramlar için “Nedir?” sorusunu cevaplamak çok zordur ama “Nasıldır?” sorusunu cevaplamak mümkündür. Çünkü “Nasıldır?” sorusu deneyime ilişkindir. Güzeli deneyimlemek onun ne olduğunu kendine göre anlamaktır.

Pisagor (Pythagoras), güzel üzerine düşünen ilk kişidir. Birinci yargısı uyumdur. Evreni oluşturan parçaların uyumu. Bu uyumu sağ-sol, sınırlı-sınırsız, belirli-belirsiz, aydınlık-karanlık, doğru-eğri gibi ikili yapılar (zıtlıklar) üzerinden düşünür ve bu zıtlığın bir denge oluşturduğunu, bu dengeden de güzelliğin doğduğunu söyler. Uyum ve dengenin tek çift, sonlu-sonsuz gibi sayısal zıtlıktan kaynaklandığını görür ve güzelliği sayılar arasındaki oran-orantı ilişkisine dayandırır. Ona göre tek sayı doğruyu, çift sayı

yanlışı temsil eder. Kare iyi ve güzeldir, dikdörtgen ise kötüdür çünkü uyumsuzdur. Bu belirlemeler sanatçılar için doğayı taklit ederken kullanacakları ölçüye dönüşür. Özellikle heykel sanatçılarının oran-orantı yoluyla ve zıtlıkları kullanarak oluşturdukları ölçek, eser adına kusursuz bir uyum ve dengenin oluşmasına sebep olur. Bu, aynı zamanda doğada işleyen düzenin sayılar üzerinden (oran orantı, altın oran, fraktallar, simetri...) anlaşılmasını ve doğayı taklit için formlar oluşturulmasını sağlar. Çünkü dünya bir ölçüyle dönmektedir ve bu ölçü sayılar aracılığıyla anlaşılabilir. Güzellik nicelikselidir ve görünüşle ilgilidir.

Sanat eseri bir kişi tarafından tüketildiği hâlde azalmayıp. Bir başkası da aynı ya da benzer şekilde tüketebilir. Sanat eserini tüketilemez kılan nedir? Bunun cevabı eserin duylara hitap ediyor oluşudur. Çünkü eserin duyumsattığı haz bizzat eserden kaynaklandığı hâlde, duyumsayan özne tarafından bu haz ele geçirilemez. Bir başkası da o hazzı (kendine göre) duyumsayabilir. Bu da bize hazzın (o duygunun) öznedede olduğunu ancak eserin o duyumsamaya hitap ederek o hazzı harekete geçirdiğini gösterir. Haz, eserden alındığı hâlde duyumsayan özne olduğu için haz ele geçirilemezdir. Bu nedenle de tüketilemez. Fakat eserden uzaklaşınca, ayrılınca haz duyguya dönüşür ve bir süre daha duyumsanır. Belirli bir süre sonra da anıya dönüşür ve zamanla unutulabilir. Demek

ki sadece nesnededir ya da sadece öznededir diyemeyiz. Nesne ve özne birbirini doğurur dolayısıyla birbirleri için gereklidirler.

Meseleyi Kur'an-ı Kerim çerçevesinden ele alacak olursak el-Cemil'e (c.c.) göre güzel nedir?

Cemil, tüm güzellikleri kendinde toplayan ve Allah'ın (c.c.) mutlak güzelliğini ifade eden sıfatlarından biri. Güzel olan ve her şeye güzellik veren. Mastar hâli cemel. Bize yansıyan kısmı oran orantı, uyum, ahenk, tekrar etme ve süreklilik. Yani görüntü. Parçalar arasındaki oran orantı, onların birbirleriyle uyumu ve ahengi, canlılığın sürekliliği ve tekrar edışı. İnsanlık bir şey üretirken bu kavramlar üzerinden doğayı taklit ederek üretti. Dolayısıyla hem Allah'ın (c.c.) yarattığı doğadaki oran orantı, uyum, ahenk, tekrar ve sürekliliği anlamaya deşifre etmeye çalıştı hem de ürettiği her şeyde bu ilkeleri esas aldı. Böylelikle el-Cemil sıfatı her şeyde görünür oldu. Bu ismi, el-Musavvir ismiyle birlikte düşünmek gerekir. Güzelliğin görülmesi onun tasvir edilmesini de gerektirir. Dolayısıyla el-Cemil, görünen her şeydeki güzelliğin, o güzelliği yaratanı düşündürmesidir. Eserden müessire ulaştırır ki tefekküre de işlerlik kazandırır.

Varlıkta ve insan dünyasında güzelin ve çirkinin kendisi olan bir şey yoktur; ancak bazı insanlar nesnelere ve eylemlere güzel ve çirkin olarak nitelendirmektedirler.

Bunların her biri bir değer biçimidir. Suje açısından değerler ise görecelidir.

Bu göreceliği nasıl değerlendirirsiniz?

Değerlerin göreceli olduğuna dair bir algımız var. Bu algının nasıl oluştuğuna yani değerlerin göreceliliği nasıl kazandığına bakmak gerekli. Mesela adalet kavramı çok önemli bir değerdir. Adaleti insan üretmiş değildir. Adalet verilir, yani insana Allah (c.c.) tarafından verilmiştir. Ayrıca insan da bu kavramı yeniden ve sürekli olarak üretmiştir. İnsan bu kavrama eklemeler yapmıştır ve süreç içinde adalet kavramı birikimli bir değere dönüşmüştür. Bir de değer olarak gördüğümüz kavramlarda “aşkınlık” olmak zorundadır ki insanlık o kavrama ekleme/ çıkarma yapabilsin. Bugün itibarıyla yeni bir adalet tanımı yapalım dediğinizde bunu başaramazsınız. Ancak ve ancak mevcut adalet tanımına eklemeler çıkarmalar yapabilirsiniz. Bu durum “özgürlük” ve benzeri kavramlar için de geçerlidir. Yeni bir özgürlük tanımı yapamazsınız. Mevcut özgürlük tanımına ekleme yapabilir, değiştirebilir ya da dönüştürebilirsiniz. Birikimli kavramlar “değer” olarak kabul görür ve kesinlikle “aşkınlık” barındırır, metafizik bağı vardır. Güzellik kavramı da böyledir. Bu kavramlar aşkınlık barındırdığında “göreceli” oldukları ortaya çıkıyor ki onu “değer” olarak nitelememizi sağlayan da bu oluyor. Yani

değer, aşkın olmak, birikimli olmak ve göreceli olmak zorunda. Bu, onu (değeri) hem herkes için geçerli (norm, yasa) kılıyor hem de ona öznellik kazandırıyor.

Güzel'in diğer kavramlarla ilişkisi ilk çağdan günümüze kadar hep tartışılmıştır.

Örneğin Sokrates'e göre hoş ve yaşamı acısız kılan işler güzeldir. Her güzel iş, aynı zamanda iyi ve yararlıdır. Platon'a göre ise güzel, kullanışlı ve yararlı olandır. Sizce iyi ve güzel arasındaki ilişki nedir?

İyi, ahlakın; doğru, mantığın; güzel de estetiğin konusudur. Şu hâlde “iyi” ve “güzel” arasındaki ilişkiye bakacaksak ahlakla estetik arasındaki ilişkiye bakacağız demektir. Düşünürler “Etik, estetiğin bir şubesidir.” demişler. Yani estetiği daha yukarıda konumlandırmışlar. Bu konumlandırma önemli çünkü etik olan daima estetik ama estetik olan her zaman etik olmayabilir.

Sokrates ve Platon'un sözleri üzerinden baktığımızda, “hoş ve acısız olan güzel, aynı zamanda da iyi ve yararlı” ise, “kullanışlı ve yararlı olan da güzelse” ahlakın, estetikte için olduğunu bir kez daha anlayabiliriz. Yani estetik ahlakı kapsar. Demek ki iyi ve güzel arasındaki ilişki, kapsayan kapsanan ilişkisidir. Güzel iyiyi kapsıyor demektir. O zaman her “iyi” kesinlikle “güzel”dir. Ama her “güzel”, “iyi” olmayabilir. Yine aynı sonuca ulaştık.

Estetik (güzellik) algısını iki yönelim belirler: Birincisi, kaos hâlindeyken düzen arayışı; ikincisi, düzen hâlindeyken düzeni bozma eğilimi. Kapsayan-kapsanan ilişkisi burada da açıkça ortaya çıkıyor. Kaos hâlini düzene koymaktan kendimizi alamayız. Düzeni kurarken de belirli bir biçim oluştururuz, bir çerçeve, kalıp, şablon... Düzen bir kez kurulduğunda dış etkiler daima onu bozmak eğilimi gösterirler. Güçlü bir düzen (etik zorunluluk) bu bozma eğilimine karşı direnç gösterecek ve kendisini sürekli değiştirerek yenileyecektir. Kurulan düzen, eğer dondurulursa (sabitlenirse) dış etkiler hızlıca kendilerine alan bulacaklardır. Estetik yapı dış etkilere göre kendini gözden geçirdiğinde (eleştirel tutum) kapsayan konumunu yitirmeyecektir ve etik/ahlak dışı olanı merkeze çekerek sürekli şekillendirecektir.

Gazali, güzelliğe olan düşkünlüğün sırf cinsî veya bedenî arzudan kaynaklanmadığını, aksine güzellikten hissedilenin başka bir zevk olduğunu, güzelliğin zatından dolayı sevildiğini söyleyerek buna tabiatın güzelliklerine duyulan zevki ve hazzı misal gösterir. Sizce dış dünyadaki güzellikler ile ilişkimiz, iç dünyamızda ne tür bağlantıların veya farklılıkların eseridir?

Dış dünyada bir güzellik görmeseydik, iç dünyamızda bir güzellik oluşturamazdık. İnsanın iç dünyası, dış dünyanın (tabiatın) bir

fonksiyonudur. (Görüntü kümesidir.) İnsan, eserden müessire gider. Doğanın güzelliği, bu güzelliğin nasıl var olduğunu düşündürtür ve doğayı taklit ederek dünyayı imar ve inşa ederiz. İnşa faaliyetinin en önemli güdüleyeni güzellikten aldığımız zevktir ve bu güzelliği taklit etmekten duyduğumuz hazdır. Zevk duyusal temas gerektirir; görmek, dokunmak, koklamak, duymak, hissetmek... Haz ise zevkin cisimleşmiş hâlidir. Bu iki kavramı birbirinin yerine kullanıyoruz çoğu kez. Her ikisi de hem genellik hem öznellik taşır. O yüzden birbirlerinden ayrışmaları zordur. Her iki kavram da karşılıklılık gerektirir. Yani zevk de haz da kişiye özelmış gibi görünseler de aslında “nesnesiz” duyumsanamazlar. Nesneye bakış açımız nesneyle olan ilişkimizi belirler. Buradaki bakış açısı aynı zamanda bizim de nesneye göre konumumuzu ifade eder yani sadece bizim konumumuz değil nesnenin de konumu önemlidir. Sadi, “Kuş bakışı bakmak güzeldir kuş gibi bakmamak şartıyla.” der. Burada hem bilince hem de mesafeye atıf yapılmaktadır. Mesafenin önemli olduğu vurgulanırken ancak bilinçli bir bakışla bilgi elde edilebilecektir. Uzaklık iç dünyamız için başka bir veri sunarken yakınlık başka bir veri sunar.

Farabi’ye göre bizim bazı şeyleri sevmemizin sebebi onlarda gördüğümüz mükemmelliklerdir. Bu en mükemmele varıncaya kadar

derece derecedir. Ona göre bir şey kendi özünden ne kadar çok hoşlanırsa sevgisi de o oranda çok olur. Duyulan haz ve mutluluk da sevgi ile orantılıdır. Sizce güzellik ile sevgi arasında bir ilişki var mıdır?

Herkes güzeli sever, güzeli sevmek için gerekçeye ihtiyaç yoktur. Neden seviyorsun, diye sorulduğunda, güzel olduğu için, cevabı verilebilir ve hiç de yadırganmaz. Hâlbuki gerekçe de önemlidir. Güzellik ile sevgi arasındaki ilişki hem güzel olandan sevecek olana doğrudur hem de sevecek olanın güzeli aramasıyla ilgilidir. “Gönül kimi severse güzel olan odur.” denilebileceği gibi “Güzelliğin on para etmez bu bendeki aşk olmasa.” da denilebilir. Her hâlükârda atıf

kişinin kendisinedir. Yani güzel olan daima sevginin nesnesidir. Sevgi, güzelin nesnesine dönüşmez. “Allah güzeldir ve güzeli sever.” hadis-i şerifi de sevilenin güzellik olduğunu dolayısıyla da güzelin sevginin nesnesi olduğunu ifade eder. İlahi sevgiye mazhar olabilmenin yolu güzel olmaktan geçer.

Bir diğer yanı da “güzel olanın güzeli sevmesi” bağlamında güzeli sevdiğimizde güzel olduğumuza dair bilincimizdir. Dünyevi güzellikleri sevmek, kişinin kendisine de güzellik atfetmesini sağlayan bilinçtir. Ben de güzeli severim çünkü bu sevgi beni de güzel yapar. Demek ki kişinin kendisinin sevebilmesi için güzel olması gerekir ve güzel olabilmesi için de güzeli sevmesi gerekir.

GÜZEL İTİBARINI RUHUNDAN ALIR

■ Hatice Ebrar AKBULUT

“Güzel”den ve “güzellik”ten bahsederiz ama güzeli ve güzelliği çevreleyen, inşa eden asli unsurları, kavramları, erdemleri, değerleri ya görmezden gelir ya da onlardan pek söz etmeyiz. O kadar ki güzelin güzelliği yok etmesi, dilediği her şeyi yapmayı, mesela haddi aşmayı, vicdansızlığı kendine hak olarak görmesi gibi çarpık bir noktaya geliriz. Güzellik, insanın içindeki cevherdir ya da bir şeye baktığında gördüğü inceliklerdir. Güzel ise o cevheri layıkıyla işleyen ve taşıyandır. İnsan kendisini kendisi yapan şeyi bulur ve onu ince ince dokursa güzelleşir. Güzelleşmenin sayısız yolu vardır. Mühim olan insanın hangi güzellik algısına sahip olduğudur. Güzellik algısı şekilden ibaret olan, güzelin ruhunu anlayamaz.

Güzellik algısı hayli tahrip olmuş insanların çağında safi güzele, ruhunu koruyan bir güzelliğe rastlamak neredeyse imkânsızdır. Vücut gibi artık bakışlar da deforme olmuştur. Bozulan bakışlar, baktığının ruhuna eğilemez, göze ilk çarpan şeye dikkat kesilirler. İlk gördükleri güzel de olabilir kusurlu da. Güzelin karşıtına çirkin derler ama güzelin karşıtı biçimsizleşen, doğasını, anlamını kaybedendir.

Her insan aynı ölçülerde yaratılmamış, her insana aynı ölçüde kendinden memnuniyet duygusu verilmemiştir. İnsanın yüzünü, rengini seçemeyişi adaletsizlik değil, insanın yüzü ve rengi sebebiyle üstün bir varlık olarak görülmesi adaletsizliktir. Aksi hâlde güzellik bir zulüm enstrümanı

olurdu. Çünkü hiçbir varlık aynı derecede ve eşitlikte güzel değildir. Bununla birlikte insana emanet olarak verilen bütün güzellikler ödünçtür, hepsi geçicidir çünkü insan, bedeninin hiçbir zerresini kendi çabasıyla elde etmemiştir. Buna mukabil ruhunda yeşerttiği güzelliklerin hepsinde kendi hissesi vardır. İşte insanı insan kılan da o güzelliklerdir.

İnsan denilen varlık seçemediği yüzüyle değil, kalbinden hâline yansıyanla değerlidir. Yüz ruha öyle aittir, ruhtan öyle bir parçadır ki ancak sahici bir yüzü olan ikiyüzlülükten, cahillerden ve cehaletten yüz çevirebilir. Yüz, ruhun aynasıdır. Bu aynanın cilası, şahsiyetli bir ruhun öz bakımından yani ruhundaki incileri döküp saçmayışından, değerini yere dökmeyişinden kaynaklanır. İtibar, saygınlık, kendine yakışanı yapma, zarafet, hâl, tavır ve hareketlerine dikkat etme, kendini ince ince işleme, karakterini inşa etme, kendini de âlemi de kalbiyle düşünme gibi hasletler ruhuna özen göstermekle kazanılır. Yeryüzü insan için yürüme derslerini icra etme mekânıdır. İnsan insandan istikametiyle ayrılır. Kimileri yürüdükçe kabalaşır. Kimileri de yürüdükçe incilir, burada misafir olduğunu idrak eder ve dikkatle bütün adımlarını güzele yöneltir.

Sırf estetik müdahalelerle sonradan seçilen, başkasına benzeme arzusuyla değişim geçiren yüzler sadece yüzlerine değil, karakterlerine de müdahale eder, kişiliklerinin değişmesine sebep olurlar. İnsanın kendi yüzüne, onu

önceki hâlimden bambaşka bir hâle çeviren bir müdahalede bulunması o insanın psikolojik anlamda da kendini dönüştürmesi, “Ben o değilim, ben buyum.” demesi anlamına gelir. Elbette insanın hayatını kâbusa çeviren ve estetikle “düzeltile” acil vakalar burada konu dışıdır. Tamamen keyfi, arzular ve hazlara uyarak yaradılışıyla oynanan yüzler, insanı kimliksizleştirir ve nihayetinde sonu gelmez isteklerinin kölesi kılar. Efemine tavırların artması, kadının kadın ve erkeğin de erkek olmaktan çıkma eğilimleri, estetik müdahalelerin yaygınlaşmasıyla doğrudan ilgilidir. Güzelliği gençlikle sınırlandıran ve daima genç kalmanın güzellik olduğunu dayatan anlayış, güzeli de güzelliği de her türlü anlamdan soyutlar.

Güzelliğin bir kriteri yoktur ve güzel, alternatifi olmayandır. Ancak güzelin üstünde güzel vardır, tıpkı aklın üstünde akıl olması, elin üstünde el olması gibi. Güzeller de kendi içinde merhameti, sevgisi, şefkati, görgüsü, insanlığı, inceliği, sözü, sohbetiyle birbirinden ayrılır. Neden bazı insanların yeri kalbimizde başkadır? Neden yüzü güzele kırk günde doyulur da huyu güzele kırk yılda doyulamaz, denmiştir? Surete takılıp kalanlar, hakikatte saklı olan güzelliği, sireti göremezler. Bir insanın, bir eşyanın, bir çiçeğin ruhuyla konuşamaz, onun varlığını hissedemezler. Bazı yüzler vardır, insana aradığı, unuttuğu tatlı ve anlamlı hisleri hatırlatır. Bazı insanları görme arzumuzun gerisinde

adı konmayan bu hisler vardır. Bizi bir insana meftun eden o insanın yüzüne yerleşen, kalbinden suretine yürüyen anlamdır.

Sanat, güzeli herkesten ayrı bir gözle temaşa etme ve onu ortaya çıkarma, anlama ve anlatma çabasıdır. Edebiyatsa güzeli dil ile icra sanatıdır. Edebiyat dışında matematik, fizik, felsefe, müzik, resim gibi başka sanat ve ilim alanlarına bakıldığında bunların her birinin, güzelin mahiyetini kavrama konusunda bir araç olduğu görülür. Güzelin mahiyetini kavrayan, varlık üzerine düşünür, aşkın bir varlığın olduğunu kabul eder ve metafizik denilen madde ötesi alanda düşünce yürüyüşlerine çıkar. Mutasavvıfların “devir nazariyesi” olarak nitelendirdikleri varlık felsefesi, insanın tekâmül yolculuğundan hareketle her şeyin bir gün aslına rücu edeceğini, “O’ndan geldik, yine O’na gideceğiz.” anlayışını, güzellik ve estetik ışığında ele alır. Buna göre yaratılmış her güzellik, mutlak güzellikten bir pay almıştır. Güzellik maddi olana değil mana âlemine aittir. Maddî güzellikler biçim değiştirir, dönüşür, başkalaşır yok olur ama o güzelliği vücuda getiren yok olmaz, değişmez ve ebedîdir. Bu hakikati ufuk edinen, kendini var edene sadakatle bağlanır ve yalnız O’na iltica eder. Kendine verileni de dünyada gördüğü güzelliklerin de Mutlak Varlık’a ait olduğunu idrak eder.

Heidegger, Ay’ın bizzat parıldayarak doğmadığını ancak ödünç alınan ışıkla

Güzellik, insanın içindeki cevherdir ya da bir şeye baktığında gördüğü inceliklerdir. Güzel ise o cevheri layıkıyla işleyen ve taşıyandır. İnsan kendisini kendisi yapan şeyi bulur ve onu ince ince dokursa güzelleşir.

doğduğunu ve parladığını söyler. Demek ki güzel, başkasına muhtaç olmaktan imtina etmez, ötekinin varlığına ihtiyaç duyar. Güzel olan taklitçi değildir ama başkasından aldıklarını kendi karakterine göre şekillendirir. Başkasının kopyası olmaz ama kendinden başka güzellerin izine bakarak kendi yolunu inşa eder. Kendini en iyi, en güzel ve biricik zanneden insan hem ruhunu sakatlar hem de kendindeki güzellikleri heba eder. Galenos, kendinin olağanüstü olduğunu sanan, başkasına akıl danışmayı ve başkasına ihtiyaç duymayı hakir gören kimselerin büyük yanlışlar yapmaya daha meyilli olduğunu söyler. Kendini tanıyan, ruhuna eğilen, aczini, kusurunu, eksikliğini bilen insanlarsa başkalarına danışmayı, başka izlere bakmayı önemli bir vazife olarak bilirler. Yani “kendilik bilinci” ve “kendini tanıma”, “kendini bilme” denilen şey,

kişinin kendindeki güzellikleri hissetmesi ama bunlardan kendine büyüklük, üstünlük payesi çıkarmamasıdır. Güzel, sahip olduğu değerlerin farkındadır, izzetinefsine, itibarına düşkündür. Kendini itibarsızlaştıracak, değersizleştirecek söz ve eylemlere karşı daima teyakkuzdadır. Ruhunu incitenden, şahsiyetine hürmeti olmayandan hızla uzaklaşır.

Güzel, vaktini ziyan etmeyen, bilincini açık tutan, harekete geçen, eylemi kuşanandır. Zaman, en iyi hareketle algılanabilir. Durgun vakitlerde zaman hiç geçmez, hareketli vakitlerdeyse zaman su gibi akıp gider. Güzel, vakti zarifleştirir, onunla sohbet etmek kitap okumak gibi zamana derinlik katar. Kalp hatıralarda gezinirken bu zarif vakitlerin serinliğini yeniden duyar. Zamanın kokusu denilen şey, vaktin ruhunu hissettiren insanların dimağımızda bıraktığı etkidir. Güzel, sonu gelmez telaşelerin esiri olmaz, her dem kendi vaktini anlamlı kılar.

Güzel, bazen karanlıkta, bazen aydınlıktadır. Güzel, kavranması zor olan, kavramak için ince işçilik isteyendir. Güzellikse bütünüyle anlamdır. Anlamsızlık ondan uzaktır. İsrail’in attığı bombaların kapsüllerine çiçek eken Filistinli kadının nasırlı elleri, dünyanın en güzel elleridir. O eller, kendisine bakanla konuşur, söyleşir, dertleşir. Bomba kapsüllerini saksı yapan, onlara çiçek diken, o saksıları toprağa özenle yerleştiren kadın tepeden tırnağa asalet ve

zarafettir. Asalet de zarafet de güzeli çevreleyen, yalnız güzele ait olan hasletlerdir. Zarafet, hiçbir kalıba dökülemez. Irk, soy, makam, mevki, zenginlik, şöhret gibi suni değerlerin hiçbiri asaletin ve zarafetin semtine yaklaşamaz. En çok kadınlar üzerinden dile getirilen, kadınları tek tip bir kalıba dökmeyi amaçlayan ve kadına dayatılan güzellik algısı, sorgulanmalı ve reddedilmelidir. Güzelliğin iade itibarı yani hayatımıza geri dönüşü sahte, plastik, sentetik güzellik anlayışının ve bu anlayışı pazarlayan endüstrinin tam karşısında durmakla mümkündür.

Yeryüzü, güzel ve iyi olanı kötü, sahte, plastik, amorf ve çirkin olandan ayırt etmek için yaratılmıştır. "Biz, kimlerin daha güzel amel edeceğini deneyelim diye yeryüzündeki her şeyi oranın süsü yaptık." (Kehf, 18/7) Yeryüzü, kıyamete değin hak ile batılın, iyi ile kötünün, güzel ile güzele düşman olanın birbiriyle mücadelesine şahitlik edecektir. Bütün ağırlıklar, sorumluluklar, zorluklar güzelin yoluna çıkacak ama o yaşadığı her güçlüğü bir imtihan bilip yoluna devam edecektir. Başkasının dünyasını, hanesini, yerini ve yurdunu gasbeden, hem zalim olup hem de mazlum muamelesi görmek isteyen, narsist, bencil ve kendini özel yaratılmış, seçilmiş bir varlık zannederek İsrailileşen her şeye karşı başkaldıracaktır. Bir kere kendini güzelleştirmeye niyet etmişse insan, kendini var edene hürmeti artar. Zorluklar, yokuşlar, çetin yollar onu yıldıracağı yerde gücüne güç

verir, şahsiyetini derinleştirir. Bir yerde herkes kırılır, gücenir ama yalnızca bazılarımız işine ve yoluna bakar. Kırıldığı anda kalmak insana hiçbir fayda getirmez, üzüntüleriyle birlikte yola çıkmayı, onlardan kendine korunaklı bir alan örmeyi ve içindeki insanla konuşmayı öğrenmeli insan, ruhen güzelleşmenin yolu biraz da buradan geçer.

"Güzellik seyredenlerin nasibidir." der Halil Cibran. Öyledir fakat güzel yalnız seyirlik bir varlık değildir. Güzel olan, tefekkürü harekete geçirir. Bir kez güzeli anladıysa insan, gülü gül ile tartmalı, dağı da dağın üstüne, heybetli

olanın yanına koymalı. Her şey dengiyle güzel. Her şeye yaradılışına uygun bir üslupla yaklaşılmalı.

Güzelin saygınlığı; zaman zaman savrulmalar, dağılmalar, gerilemeler yaşasa da aslına dönmek için verdiği çabadan, kendi özünü kavramak ve korumak için gösterdiği sürekli gayretten ileri gelir. Güzelin kıyası olmaz, güzellik kıyaslanmaz. Kıyas; kendini geliştirmek, olgunlaşmak, güzelliğe erişmek, huylarını güzelleştirmek içinse iyidir. Aksi hâlde her tür kıyas hasedi, fesadı, kötülüğü, huzursuzluğu, mutsuzluğu getirir ve insanı aşağı çekerek değersizleştirir.

AHİRETTEKİ İMAJ KALB-İ SELİM

Sena UÇAR TAŞ

Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

وَلَا تُحْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ
يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ
إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

“İnsanların diriltileceği gün ve Allah’a temiz bir kalple gelenler dışında malın da çocukların da fayda vermeyeceği gün beni mahcup etme!”

(Şuâra, 26/87-89)

Kur’an-ı Kerim’de ve hadis-i şeriflerde şiddetle yasaklanan; saygınlık kazanma, çıkar sağlama gibi dünyevi amaçlarla kendisinde üstün özellikler bulunduğu başkalarını inandıracak tarzda davranma olarak tanımlanan riya, her çağda farklı formlarda karşımıza çıkmaktadır. Riyakârlık, modern çağla birlikte imaj üzerine kurulan birtakım sahte arzular olarak belirmektedir.

İnsanı riyakârlığa iten sebeplerin başında beğenilme ve kabul görme duygusu gelmektedir. Bu sebeple de

tarih boyunca imaj, toplumun bir kişiyi değerlendirmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte Marshall McLuhan’ın tabiriyle dünya küresel bir köye dönüşmekte, yalnızca çevresindeki kişilerle sınırlı bir iletişim içerisinde bulunan insan, günümüzde tek bir tuşla istediği coğrafyayı görür ve orada görünür hâle gelmektedir. Bu durum pozitif sonuçlarıyla birlikte birtakım negatif sonuçları da beraberinde getirmektedir. İnsan, sanal dünyanın büyüüne kapılarak sanal ortamın kurallarına ayak uydurmak düşüncesiyle aslında var

olmayan bir imaj oluşturmak mecburiyetinde hissetmektedir. Toplum tarafından beğenilmek ve olumlu bir değerlendirme almak adına hakikat ve sahtelik arasında gerilmiş bir ipte âdeta bir cambaza dönüşmektedir. Suretin aslın yerine geçtiği, imajın geçer akçe olduğu ve görünmüyorsa yok sayıldığı bir topluluğa bazen malıyla bazen evladiyla bazen de Allah tarafından kendisine bahşedilen türlü türlü nimetlerle bir gösteri sunmaktadır. Niyet-amel terazisinin şaştığı bu yolun kalpte doğurduğu zıtlıklarla insan, her geçen gün biraz daha savrulmaktadır. Tüm

bu yanılısamları siret kabul eden insan için dünyaya geliş amacı, dinin emir ve yasakları suret hâline dönüşmekte, arşın gölgesinde gölgelenme gayesi, yerini “like”ların gölgesine bırakmaktadır.

Bir başka insanın gözündeki algıyı kişinin gerçek benliğine tercih etmesi, gölgeyi hakikate yeğlemektir. *Mesnevî*'de gölge avlayan bir avcıdan söz edilir. Gökte uçan kuşların gölgeleri yerde de uçar gibi görünür. Avcı, kuşun yere yansıyan gölgesini sevinçle tutar ve mutlu olur. Bir dalda bu olanları seyreden kuş ise, “Bu akılsız adam neye gülüyor acaba?” diye şaşır kalır. Mevlana bu hikâyeyi “İşte sana batıl, işte sana çürük sebep!” sözleriyle tamamlar. (Mevlâna, *Mesnevî*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 133)

Hakikatten uzaklaşıp gölgelerin kovalandığı her iş, yok olup gitmeye mahkûmdur. Nitekim Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de “De ki: ‘Hak geldi batıl yıkılıp gitti! Zaten batıl yıkılmaya mahkûmdur.’” (İsrâ, 17/81) buyurarak bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Başlıkta yer verdiğimiz ayette de Hz. İbrahim'in (a.s.) duasını bizlere bildiren Yüce Rabb'imiz; güzellik, makam, mal-mülk gibi sahip olduğumuz her şeyin birer gölge olduğunu hatırlatırken tüm bunların cehalet ve kötü huylar gibi riyadan arınmış; şımarmayan bir kalp ile birlikte olduğunda anlam kazanacağını bizlere öğretmektedir. Dünya

ve ahiret mutluluğu için kalb-i selim sahibi olmaya gayret etmek gerek. Zira böyle bir kalp, endişe ve kaygılardan arınmış, huzur bulmuştur. Suretten sirete uzanan bu yolculukta, asıl olanın ruh güzelliği olduğu hakikati ortaya çıkar. Böylece insan, yapıp etmelerinin temeline rıza-yı bariyi koyar.

Bakara suresinde Yüce Allah, biz kullarına çarpıcı bir misal vermektedir. Ayette, Allah'ın rızasını düşünmeyen ve gösteriş için malını harcayan kişinin bu davranışını, üzerinde toprak bulunan bir kayaya benzeten Rabb'imiz, yağmurun düz bir alandaki toprağı ihya edip ona bereket getireceğinden, sarp bir kayadaki toprağın ise süzülüp gideceğinden haber vermektedir. (Bakara, 2/264) Bu sarp kayanın üzerindeki toprak, aslında bir maskeden ibarettir. Ufacık bir yağmur tanesi ise o maskeyi düşürmek için yeterlidir. Nasıl ki toprağın zeminine bakılmadan dikilen ağaçlar, ekilen tohumlar yağmurla rüzgarla yok olup gidecekse kişinin niyeti halis olmadıkça, sırf insanların nazarında beğenilmek için yaptıkları da ahirette elinden kayıp gidecektir. (Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 4/662-663)

Din, samimiyettir. İslam'da asıl olan insanın niyeti, samimiyeti, dürüstlüğü, ihlas ve takvasıdır. “...Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir, her şeyden haberdardır.” (Hucurât,

49/13) ayet-i kerimesi; “Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amellerinize bakar.” (Müslim, Birr, 34) hadis-i şerifi, Yüce Allah'ın biz kullarını dış görünüş, imaj veya toplumdaki konumu ile değil; ruh güzelliği, niyet-eylem birliği ve Yüce Allah'a olan itaati gibi manevi olgulara göre değerlendirdiğine işaret eder.

Netice itibarıyla ahirette bizi kurtaracak olan, dünyanın geçici hevesleri, dünyadaki imajımız değildir. Bilakis her türlü kötülük ve gösterişten arınmış kalbimizdir.

Dünya ve ahiret mutluluğu için kalb-i selim sahibi olmaya gayret etmek gerek. Zira böyle bir kalp, endişe ve kaygılardan arınmış; huzur bulmuştur. Suretten sirete uzanan bu yolculukta, asıl olanın ruh güzelliği olduğu hakikati ortaya çıkar.

KULLUK VE GÜZEL AHLAK İLİŞKİSİ

Dr. Ayşe GÜLTEKİN

Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

عَنْ أَبِي ذَرِّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
”اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ. وَأَتَّبِعِ السَّبِيَّةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا،
وَخَالِقِ النَّاسَ بِحُلُقِي حَسَنٍ“

Ebû Zerr'in rivayet ettiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) ona şöyle buyurmuştur: “Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlaka uygun biçimde davran!”

(Tirmizi, Birr, 55)

Allah'a kul olmak, öncelikle yaratıcının varlığını ve birliğini tanımayı, sonrasında ise Rabb'ine karşı sorumluluklarını yerine getirmeyi gerektirir. İman, kalp ile tasdik, dil ile ikrardır. Ameller üzerinde etkisini gösterir. Süfyân b. Abdillâh, “Ey Allah'ın Resûlü! Bana İslam hakkında öyle bir söz söyle ki bu konuda senden sonra hiç kimseye soru sorma ihtiyacı hissetmeyeyim.” diye sorduğunda, Allah Resûlü'nün bu soruya “Allah'a iman ettim de, sonra da dosdoğru ol.” (Müslim, İman, 62) cevabını vermesi, imanın sözde kalmaması, insanın bütün hayatını kuşatan bir etkiye dönüşmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Mümin bir kişi, insanların kendisini görebileceği yerlerde yanlış yapmaktan sakındığı gibi gözden uzak, hiç kimsenin kendisini göremeyeceği yerlerde de günah işlemekten sakınır. Zira Allah'a bağlılığı, Allah korkusu âdeta onu koruyan bir kalkan hâline gelir. Atalarımız “Kork Allah'tan korkmayandan.” diyerek imanı dilinde kalıp bu imanı doğru davranışlara dönüştüremeyenlerin, içinde Allah korkusu taşımayanların her türlü kötülüğü rahatça yapabileceğine işaret ederler.

“İnsan nisyan ile maluldür.”; “Beşer şaşar.”; “Hatasız kul olmaz.” sözleri, insanın hata işleme potansiyeline işaret eder. Peygamberler bile büyük günah işlemeseler de zelle adı verilen küçük hatalar yapmışlardır. Aslanan hata yapmamak değil, hatasını kabul edip davranışlarını düzeltebilme erdemini gösterebilmektir. (İbn Mâce, Zühd, 30) Hata yaparak Allah'ın kendisi için belirlediği sınırı aşan, yapması gerekenleri ihmal edip uzak durması gereken günahları işleyen kişiye düşen ise yine Allah'a iltica etmek, hatalarından af dileyip Rabb'yle olan sözleşmesini

yenilemektir. Hz. Peygamber (s.a.s.), günah işlemekte ısrar edip tövbe etmeyenlerin durumunu şöyle anlatır:

“Kul bir hata işlese kalbine siyah bir nokta konulur. Şayet o günahı el çeker, bağışlanma diler, tövbe edip Allah'a dönerse kalbi cilalanır. Eğer tekrar aynı hatayı işlese siyah nokta artırılır ve neticede bütün kalbini kaplar.” (Tirmizi, Tefsiru'l-Kur'an, 83)

Tövbe eden kişi günahından pişmanlık duyar, günah işlemeyi bırakır, tekrar günaha dönmeme konusunda azim ve kararlılık gösterir. Âlimler açıklamaya çalıştığımız hadisi delil göstererek bu üç şarta ilaveten kişinin salih amel yapmasını, hatasını telafi edecek güzel davranışlara yönelmesini de makbul bir tövbenin şartları arasında sayarlar. Kişinin kusuru Rabb'ine karşıysa farz ibadetlerini ifa edip kaza edilebilecek ibadetlerinin kazasını yaparak, nafile ibadetlerini çoğaltarak Rabb'ine kendisini affettirme yollarını aramalıdır. Kul hakları kapsamında değerlendirilecek hatalar işlemişse, başkasının malına el uzatmışsa, mümin kardeşinin izzet ve onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunmuşsa, ona karşı zalimce davranmış, hakkını hukukunu çiğnemişse “altın ve gümüşün fayda etmediği gün” gelmeden önce kardeşinden özür dileyip dünyada iken onunla helalleşmenin yollarını bulmalıdır. (Buhari, Rikâk,

48; Mezâlim, 10) Çünkü Hz. Peygamber'in ifadesiyle kıyamet günü gelip çattığında boynuzsuz koç boynuzlu koçtan hakkını alacak, hiç kimsenin hakkı kimsede kalmayacaktır. (Müslim, Birr, 60)

İmanın yetmiş küsur şube olduğunu söyleyen Hz. Peygamber'in bunların en üstününü Allah'tan başka ilah olmadığını kabul etmek, en aşağı seviyede olanını ise insanlara eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmak olarak belirlemesi, imanın ahlakla iç içe bir görünüm arz ettiğini ortaya koymaktadır. (Buhari, İman, 3; Müslim İman, 58) İslam ahlakının temelini ise Kur'an ve sünnet oluşturur. İyilik ve kötülük yapabilecek

potansiyele sahip olduğu hâlde İslam'ın sınırları içinde kalan, Allah'ın ve Resul'ünün emrettiklerini en güzel şekilde yapmaya çalışan, haramı bırakıp şüpheli şeylerden bile uzak duran kimsenin imanı yanında ahlakı da güzelleşecektir.

Hz. Peygamber'in mümini “dilinden ve elinden diğer Müslümanların emin olduğu kimse” (Buhari, İman, 4), “başkasıyla iyi geçinen ve kendisiyle iyi geçinilen kimse” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 15/106, 37/492) şeklinde tarif ettiği hadisler âdeta güzel ahlakın, hoş geçimin imanın bir yansıması olduğuna işaret etmektedir. Kaba saba davranan, ağzından kötü sözler eksik olmayan, bulunduğu ortamlarda huzursuzluk sebebi olan insanlar hem insanları etraflarından uzaklaştırır hem de Allah'ın sevgisinden mahrum kalırlar. Mümin kardeşine gülümseyerek bile sadaka sevabı elde edebilecek bir müminin esip gürlüyle, kırıp dökerek hatır gönül tanımayarak Allah rızasına ermesi ise mümkün değildir.

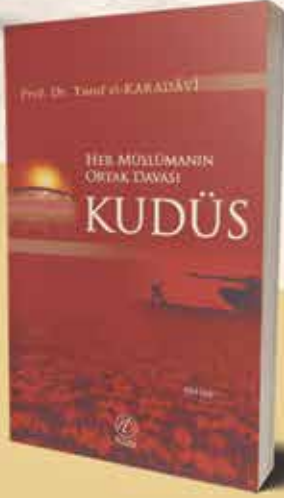
Namaz, oruç vb. ibadetlerin ana gayesi Rabb'imizle bağımızı güçlendirmek ve ahlakımızı güzelleştirmektir. “Rabb'im Allah'tır.” diyen kul günah işlese bile içten gelerek yapacağı samimi tövbeyle birlikte hayatında âdeta yeni bir sayfa açılacaktır. İman, amel ve ahlak ekseninde sürdürülen hayat ise mümini iki cihan saadetine kavuşturacaktır.

İyilik ve kötülük yapabilecek potansiyele sahip olduğu hâlde İslam'ın sınırları içinde kalan, Allah'ın ve Resul'ünün emrettiklerini en güzel şekilde yapmaya çalışan, haramı bırakıp şüpheli şeylerden bile uzak duran kimsenin imanı yanında ahlakı da güzelleşecektir.

Gülsüm KARAPINAR

Bi' ALINTI

“İsrail, işgal ettiği topraklarla ve gasp ettiği mallarla yetinmemektedir. O ne işgale doymak bilir ne de malları soyup yağmalamaktan bıkar... İsrail bu haliyle ‘Doldun mu?’ sorusuna ‘Daha yok mu?’ şeklinde karşılık veren cehennem gibidir.”

*Her Müslümanın Ortak Davası Kudüs,
Yusuf el-Karadavi*

Bi' BİLGİ

ATM'nin İcadı

ATM (Automatic Teller Machine), ilk olarak Luther George Simjian tarafından 1939 yılında icat edildi. Amaç, içeride sıra beklemeden işlem yapmaktı. Bu ilk (başarısız) ATM, verilen her paranın fotoğrafını çekip işlemi gerçekleştiren müşteriye makbuz olarak veriyordu. City Bank tarafından kurulan bu ilk ATM, talep görmemesi gerekçesiyle altı ay sonra kaldırıldı. 1966'da İskoçyalı mucit John Shepherd-Barron'un ATM'si ise daha pratik ve işlevseldi. Bu ATM Londra'da kullanıma açıldı ve yoğun ilgi gördü. 1971'de ise Amerika'da Docutel firmasının “Total Teller” adlı ATM cihazı modern anlamda işleyen ilk ATM olarak kabul edilir. Docutel'in ATM'si ilk ağ bağlantılı cihaz olma özelliğine sahiptir. İki yıl içerisinde sadece Amerika'da bu cihazdan 2000 adet kurulur. 1980'lerde dünyanın çoğu yerinde müşterilerce kabul gören ATM'ler, 1990'larda şube önlerinden çıkmaya başlar. İnternet teknolojilerinin gelişmesi ile birçok alışveriş merkezlerinde veya insanların kalabalık olarak bulunduğu yerlerde yaygınlaşır.

Anevrizma

Anevrizma, vücutta bir damarın iç yüzeyinde bulunan hücrelerden oluşan tabakanın zayıflaması sonucu ortaya çıkan ve damarın içinde genişlemeye başlayan bir tıbbi durumdur. En sık görülen anevrizmalar kalp, beyin ve bacak damarlarında meydana gelir. Bu durum ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir ve zamanında tedavi edilmezse damarın tamamen tıkanmasına veya damar duvarının parçalanmasına sebep olabilir. Nedenleri tam olarak bilinmemekle birlikte yaş, damar duvarı zayıflığı, damar sertliği, bazı kan enfeksiyonları, sigara ve alkol kullanımı gibi bazı faktörler anevrizma oluşumuna yol açabilir. Anevrizmaların belirtileri, vücutta bulunan anevrizmanın yerine ve büyüklüğüne göre değişebilir. Genel olarak görülen belirtiler ağrı, şişme ve kas güçsüzlüğüdür.

Uyku Felci Nasıl Oluşur?

Halk arasında "karabasan" olarak bilinen durumun aslında uyku felci olduğunu biliyor muydunuz? Peki nedir uyku felci? Uyku felci, uyanma veya uykuya dalma sırasında bilinç açık olduğu hâlde kas kontrolünün geçici olarak kaybedilmesine bağlı, bedeni hareket ettirememeye veya konuşamama durumudur. Uykunun aşamalarında vücut, bir rüyayı gerçekleştirmenizi engelleyebilecek geçici bir felç durumuna girer. Uyku esnasında bu durum normaldir, uykuda bulunduğu için kişi bunun farkında olmayabilir. Uyandıktan sonra birkaç saniye sürse de felçli olma hissi, hareket edememe ve konuşamama durumu kişileri rahatsız edebilmektedir. Uyku felci, geniş çaplı bir uyku probleminin işareti sayılır. Buna neden olan durumların en başında uyku düzeninde bozukluk, kronik stres, yoğun çalışma saatleri, yemek yedikten hemen sonra uyumak, depresyon ve sigara-alkol kullanımı gelir. Bu faktörler sonucunda meydana gelen karabasan durumu kişide korku ve panik duygusu, nefes darlığı, göğüs kafesinde baskı hissi, odada başka birinin bulunduğu düşüncesi gibi belirtiler ortaya çıkarır. Bu belirtiler ve özellikle halüsinasyon duygusu, psikolojik olarak bireyi olumsuz etkiler ve kronikleşirse bir girdabın içine sokabilir. Bu durumda bir uzmandan destek almak önemlidir.

miraç

TALTİF, TESKİN,
MUCİZE

■ Hilal KOÇ HANCI

Zor zamanlardan geçiyoruz. Göz kapaklarımızı sıkıca kapattığımızda dahi gözümüzün önünden gitmeyen görüntülere şahitlik ediyoruz. Küçük bedenler babalarının kucağında kefenlenmeyi bekliyor, battaniyeye sarılmış cansız vücutların yanında ne olduğuna bir türlü anlam veremeyen çocuklar bisiklet sürüyor, anneler evlatlarının solmuş yüzlerine bir daha göremeyecek olmanın acısıyla bakıyor, enkaz altından eşinin ve çocuklarının çıkarılmasını bekleyen adam bir beton parçasına sarılarak feryat ediyor. Bombalar güya güvenli alan olan hastaneleri, okulları ve sığınakları vuruyor; her yer toz duman, bir şehir gözlerimizin önünde yerle bir ediliyor, bir millet bütün dünyanın gözlerinin önünde soykırıma uğruyor. Bizler bakıyoruz, görüyoruz, feryatları duyuyoruz, başımızı çevirecek yer yok, kulaklarımızı tıkamak ne mümkün! Olan biteni görmezden gelmek vicdan sahibi hiçbir insanın yapabileceği bir şey değil. Bize imtihan olarak bu çağda yaşamak yeter, demiş şair. Evet, ne yazık ki her türlü vahşeti görebilecek teknolojik imkânlarla sahibiz ve her şey biz yaşadığımızı iddia ettiğimiz zamanda oluyor.

Yeryüzünde insanların bozgun çıkarıp kan dökeceği yaratılışından evvel bilinen bir gerçek. (Bakara, 2/30) Hz. Âdem'in oğlunun, kardeşini öldürdüğü günden bugüne

yeryüzü, masumların canlarının yakıldığı birçok olaya şahitlik etti. Çok uzun bir zaman dilimi değil sadece son iki yüzyıl içinde milyonlarca insan çeşitli bahanelerle katledildi.

Srebrenitsa Katliamı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da gerçekleşmiş ve belgelerle kayıt altına alınmış en büyük soykırımdır. Azerbaycan topraklarında Dağlık Karabağ bölgesinde kadın, çocuk, genç, yaşlı ayırt etmeden insanlar yakılarak katledildi ve bu soykırım Hocalı Katliamı olarak tarihe geçti. Yaklaşık 100 yıldır baskının ve şiddetin dozunu artırarak devam ettirdiği bir başka yer de Arakan. Arakanlı Müslümanlar farklı tarihlerde defalarca katliama uğradı. Doğu Türkistan'da Müslümanların temel ihtiyaçlara ulaşmaları engelleniyor, kültürel/dinî kısıtlama ve baskılar devam ediyor. Dünya basınında gerektiği gibi karşılık bulamayan sessiz çılgınlıklar semaya yükseliyor.

Hak ile batılın savaşı insanlık tarihi kadar eskiye dayanır. Bütün peygamberler yaşadıkları toplumlarda türlü sıkıntılara göğüs gererek insanları doğru yola davet etmişlerdir. Hakkı ve hakikati güzellikle savunanlar karşısında kiskanç, bencil, zalim gruhun tahakkümü Hz. Peygamber'in İslam'ı tebliğe başlamasıyla birlikte yeniden gün yüzüne çıkmıştır. Mekke'li müşrikler ilkin İslam'ı kabul eden kimsesiz kölelere eziyet ederek onları kendi

doğrularından uzaklaşmakla suçladılar. O gününün Cahiliye toplumunda bugün için çok da yabancı sayılamayacağımız toplumsal hiyerarşi söz konusuydu. Kabileler arasındaki saygınlık kabilesi olmayanların karşısında güç gösterisine dönüşüyordu. Bu durumda İslam'ı kabul eden ilk Müslümanlar arasındaki köleler efendilerinin zulmünden paylarına düşeni alıyorlardı. İslam, toplumda saygın kabul edilen kişiler arasında da yayılmaya başlayınca müşrikler Müslümanlara Mekke'yi dar etmeyi akıllarına koydular. Artık zayıf olsun olmasın bütün Müslümanlar Mekkeli müşriklerin baskısına, zulmüne ve boykotuna maruz kalıyordu. Üç yıl boyunca Müslümanlar bir mahallede, bugün Gazze'de yaşananlar gibi abluka altında kaldı. Sosyal ilişkiler tamamen askıya alınmıştı, onlarla konuşmak, birlikte oturmak, kız alıp vermek ve ticaret yasaklanmıştı. O gün için kabile savaşlarından çekinildiğinden Mekkeliler kan dökmeyi göze alamıyorlardı. Haşimoğullarına uygulanan bu boykotu hoş karşılamayan Mekke'nin önde gelenlerinden bazı isimlerin de araya girmesiyle boykot son buldu. Müslümanlar biraz olsun rahat nefes alsın da mevcut durumda Müslümanların Mekke'de yaşaması zor görünüyordu. Derken Hz. Peygamber'in (s.a.s.) en büyük destekçisi Hz. Hatice ve amcası Ebu Talib peş peşe vefat etti. Hz. Peygamber'in yükü katlanarak

arttı. Efendimiz Mekke'de yaşamanın gitgide zorlaştığı bu süreçte Müslümanların güvende olacakları bir belde arıyordu. Taife gitti, maddi ve manevi eziyetlere maruz kalarak bir sonuç elde edemedi Mekke'ye döndü. Beşerî gayreti en üst düzeyde gösteren Hz. Peygamber, bir gece muazzam bir olay yaşadı. Büyük bir ikram olarak kendisine birtakım deliller gösterilmek üzere gecenin bir vakti Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürüldü. Mescid-i Aksa ki yerin göğe en yakın olduğu yerdir, oradan göklerin kapıları açıldı, Efendimiz Sidretü'l-müntehâ'ya ulaştı.

İslam tarihinde, Hz. Muhammed'in (s.a.s.) Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yaptığı yolculuğa isrâ, oradan göklere yükselmesine miraç denilmiştir. Hadis kaynakları ile siyer ve delail kitaplarında Hz. Peygamber'in o gece yaşadıkları ile ilgili birçok rivayet yer almıştır. Bu rivayetlere göre Hz. Peygamber'e miraçta namaz emredilmiş, Bakara suresinin son ayetleri vahyedilmiş ve Allah'a ortak koşmayanların affedileceği müjdesi verilmiştir. (Buhari, Salât, 1, Müslim, İmân, 259, 262-263, 279)

İslam âlimleri sonraki dönemlerde isrâ ve miracın mahiyetine yönelik olarak uykuda mı uyanırken mi, bedenen mi yoksa ruhen mi gerçekleştiği konularında farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Kalam ve hadis âlimlerinin

çoğu, olayın bedenen ve uyanık hâlde gerçekleştiği görüşünü benimsemiştir ve İsrâ suresinin 1. ayetinde geçen "abd" kelimesinin ruh ve beden bütünlüğüyle Hz. Peygamber'i kastettiğini ileri sürerek görüşlerini delillendirmişlerdir. Bu noktada isrâ ve miracın nerede, ne zaman, nasıl gerçekleştiğini, bu konularla ilgili rivayetlerin sıhhatini, olayın imkân ve sınırlarını ilim ehline bırakarak yaşanan bu hadisenin bizim hayatımıza ne katması gerektiğini düşünmemiz gerekiyor. Hz. Peygamber bu hadiseyi, dünya hayatında bir insanın

Hz. Peygamber'in ümmetine emaneti, kutsiyeti ayetlerle sabit olan Kudüs ve Filistin toprakları bugün yine Allah'ın ayetlerini bizlere anlatıyor. Gazze'de sıkışıp kalmış bir avuç Müslüman, zalimlere, katillere karşı onurlu bir direnişle bu mübarek beldeyi canları pahasına savunuyorlar.

başına gelebilecek en sıkıntılı olayları yaşadığı bir süreçte tecrübe ediyor. Kendisine iman eden Müslümanlar, zalimlerin zulmüne karşı zayıf durumdalar. Hz. Muhammed (s.a.s.), onlar için elinden geleni yapmaya çalışıyor ama meşakkatli günler peş peşe geliyor. Çocukluğundan itibaren kendisine kol kanat veren, baba şefkatini ve sevgisini hissettiren amcası Ebu Talib vefat ediyor. Sonra nübüvvetin ilk şahidi, varlığıyla sükûnet bulduğu biricik eşi Hz. Hatice hayata gözlerini yumuyor. Miracı ve onun Hz. Peygamber için ne anlama geldiğini ancak bu yaşananlarla birlikte okuduğumuzda kavramaya başlıyoruz. Allah, Hz. Peygamber'in mahzun hâlini teskin; her şeye rağmen Mekkelilere karşı kararlı ve onurlu duruşunu takdir için ona bu gece yolculuğunu ikram ediyor.

Allah, daha önce vahiyle dünya hayatının geçiciliği hususunda Hz. Peygamber'i bilgi sahibi kılmıştı. Ancak o gece dünya hayatının dışında, ötelere dair birtakım bilgiler kendisine verildi. Miraç olayıyla Hz. Peygamber, gaip âlemini tecrübe etti, bir nevi ölmeden evvel ölüm ve ötesi ile ilgili bilgiye aynel-yakin ve hakke'l-yakin ulaştı. Böylece ulvi gerçeklerle karşı karşıya kalan Efendimiz, insan olarak yaşadığı sıkıntıları daha net bir şekilde dünya hayatının geçiciliği bağlamında anlamlandırmış oldu. O şahit olduğu

hakikatlerle beşerî gayretin ne denli önemli olduğunu ve ihlasla yapılan işlerin sonucunda Allah'ın insana neler ikram ettiğini gördü. O gece manevi bir olgunluk yaşayan Hz. Peygamber için artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Çünkü bu hadise, Hz. Peygamber'in gönül ve zihin dünyasında muazzam bir etki oluşturmuştu.

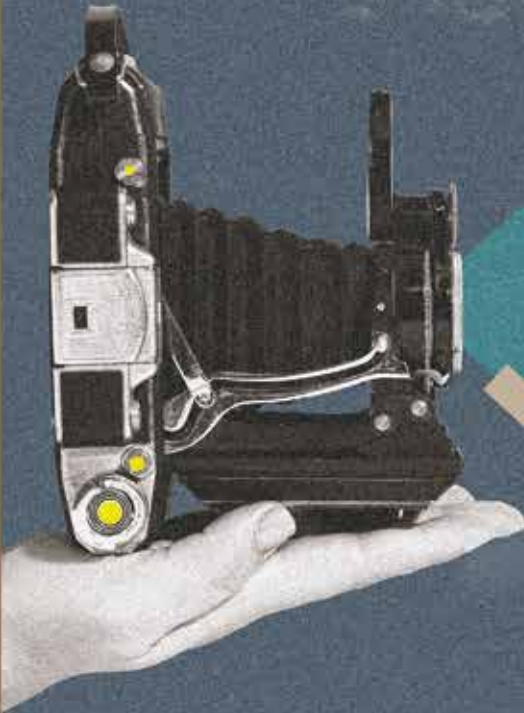
Bu gece yolculuğu sadece Hz. Peygamber'i etkilemedi tabii ki. O, Mekke'ye varıp yaşadıklarını insanlara anlatmaya başlayınca farklı tepkilerle karşılaştı. Müşrikler, Hz. Peygamber'in tam da düşündükleri gibi aklını kaybettiğini ileri sürdüler. İman ettiği hâlde kalbinde zayıflık bulunanlar onlardan etkilenerek yeniden inkârcılardan oldular. Müminler için ise bu olay imanlarını güçlendirecek bir mucizeden başka bir şey değildi. Bu hadiseyi tasdik ettiği için "sıddîk" lakabını alan Hz. Ebu Bekir'in müşriklerin onunla alay etmelerine karşın verdiği cevap ise tam bir ders niteliğindedir. "Siz Muhammed'in göğe yükseldiğini anlatmasına inanmamı neden yadırgıyorsunuz ki ben onun her gün Allah'tan vahiy aldığına iman ediyorum, onun göğe yükselmesine mi şaşıracağım?" (Abdürrezzâk, Musannef, V, 321) Bu noktada miracı Hz. Peygamber için bir taltif, Müslümanların imanını kuvvetlendiren bir mucize, Mekke'li müşrikler ve kalbinde

zayıflık bulunanlar için de inkâr sebebi sayabiliriz.

Ramazan ayına ruhen ve bedenen hazırlık yaptığımız şu günlerde ihya edeceğimiz Miraç Kandili ile Hz. Peygamber'in yaşadığı bu hadiseyi yeniden düşünmek durumundayız. İsrânın menzili, miracın başlangıç noktası, etrafı bereketli kılınan Mescid-i Aksa bugün işgal altında. İsrail işgal kuvvetleri, Mescid-i Aksa'nın da içinde bulunduğu Doğu Kudüs'ün Eski Şehir bölgesi çevresine ve giriş kapılarına barikatlar kuruyor. Cuma namazı için Mescid-i Aksa'ya gelmek isteyen Filistinlilere yaş kısıtlaması getiriyor. Hz. Peygamber'in ümmetine emaneti, kutsiyeti ayetlerle sabit olan Kudüs ve Filistin toprakları bugün yine Allah'ın ayetlerini bizlere anlatıyor. Gazze'de sıkışıp kalmış bir avuç Müslüman, kendilerine teklif edilen müreffeh bir dünya hayatını ellerinin tersiyle itiyor. Zalimlere, katillere karşı onurlu bir direnişle bu mübarek beldeyi canları pahasına savunuyorlar. Onlar direnişleriyle Allah'ın kudretine ve dünya hayatının geçiciliğine şahitlik ederek son nefeslerini veriyorlar. Bizlere de iman etmenin tercih etmek olduğunu haykırıyorlar. Sahi biz şu zor zamanlarda neyi tercih ediyoruz, bunun muhasebesini yapıyor muyuz? Zira hangi tercih ve gayretimizin bize gök kapılarını açacağı bilinemez.

OLMAK YA DA GÖRÜNMEK ARASINDA İNSANIN TRAJİK HİKÂYESİ

■ Cihan ULUÇ
Psikolog

Bu aralar metro giriş-çıkışlarında, otobüs duraklarında ya da halkın yoğun olarak kullandığı mekânlarda bulunan panolarda yeni çıkan kitapların ilanını görmek mümkün. Elbette ki kitabın ticari bir değeri vardır, bu nedenle reklamının yapılıyor olması son derece normal. Fakat söz konusu afişlerde birkaç husus dikkat çekici. Genelde kitabın fotoğrafı ve yanında yazarının fotoğrafı var lakin tercihen yazar daha büyük bir şekilde konumlandırılmış. Yazarın kolları önde kavuşturulmuş, kadraja etkileyici bir bakış atıyor. Çoğunun garip bir biçimde “güzel” hanımefendiler, “yakışıklı” beyefendiler olarak son derece prezentabl bir görünüm arz ettiği göze çarpıyor. İnsanın ilk bakışta ürünün hangisi olduğu konusunda kafası karışıyor. Yazarın sadece iyi yazıyor olması yetmiyor, âdeta bir pop yıldızı gibi dış görünümü ile özdeşim kurabilme imkânını arıyoruz sanki. Kitaptan murat içindekilerdir, kurgusudur, edebî değeridir ya da içerdiği bilgilerdir. Ama iş oraya gelmeden önce yazarının dış görünümü pazarlama malzemesi olarak kullanılabilir, belki de içindekilerin bile önüne geçebiliyor.

Bu küçük örnekten yola çıkarak içinde yaşadığımız zamanın anlam-değer dünyasının geçmiş yıllara göre değiştiğini, yeni bir hayat tasavvuru ve

insan tipi çıkardığını söylemek sanırım yanlış olmaz. Bir şeyin ne olduğundan çok nasıl görüldüğünün daha önemsendiği günlerden geçiyoruz. Zarf, mazrufun çoktan önüne geçmiş durumda.

Buraya bir günde gelmedik. İnsan zihni söz konusu olduğunda değişimin yavaş yavaş ve küçük adımlarla olduğunu görürüz. Şimdi biraz bu tarihsel sürece bakalım. Bu belki içinde bulunduğumuz görünme ihtiyacını ve görüntünün hegemonyasını anlamamıza temel teşkil edecektir.

Bu Noktaya Nasıl Geldik?

Son 300 yıl dünya için, tarih akışının çok hızlı olduğu bir döneme işaret ediyor. Birçok devrimin gerçekleştiği, 2. Dünya Savaşı'nın yaşandığı, devlet sistemlerinin ulus yönetimlerine evrildiği, dünya üzerindeki ağırlık

merkezlerinin el değiştirdiği, üretim tüketim ilişkilerinin kökten değiştiği, insanın doğayı değiştirme gücünün arttığı ve o eski dünyaya ait olan alışkanlıklarının ilkel ve işlevsiz olarak tanımlandığı baş döndürücü bir 300 yıldan bahsediyoruz. Batı eksenli bu değişim, haberleşme ve ulaşım imkânlarının gelişimi ile gönüllü ya da gönülsüz fark etmeksizin yayılım gösterdi. Yayılan bu yeni dünya anlayışının temelinde sezginin, gözle görülmeyenin, gayba inanmanın ve aşkın olanın yerini sadece beş duyu ile algılanabilene inanmak aldı. Bu durum, daha materyalistik, daha bireysel, görmediğine inanmayan insan tipini ortaya çıkardı. Fotoğrafın, görüntü ve ses kaydının ortaya çıkışı, sonrasında da bunların toplumsal olarak yaygınlaşması ve bu unsurların pazarlama süreçlerinde kullanılması ile ortaya yepyeni bir “imajlar ve algılar” dünyası oluşturmaya başladı. Gerçeklik algısı değişiyordu ve olmak değil, öyle görünmek daha önemli bir hâl almaya başladı. Bu dönemde, görünmeyen ve görüntülenemeyen gerçek değildir ilkesi, sesli zikredilmeyen bir slogan hâline geldi. Çoğumuzun az veya çok parçası hatta kullanıcısı olduğumuz sosyal medya dünyası, bu değişimin cisimleşmiş hâli gibidir. İçtiğimiz kahveyi, yediğimiz tatlıyı, okuduğumuz kitabı, çıktığımız tatili, hatta kendi optimum görüntümüzü paylaştığımız

Hissettiği ile gösterdiği hâl arasında makas ne kadar artarsa kişinin gerçeklikle ve kendi benliğiyle bağı o kadar zayıflar. Bu durum, zihin ve ruh sağlığı açısından oldukça risklidir.

bu platformlarda artık içeriğin ve ne hissettiğimizin bir önemi yok gibidir. Kahve eğer kadrajda hoş görünüyorsa lezzeti gereksiz bir detaydır. Okuduğumuz kitap kadrajda iyi duruyorsa içeriğinin lüzumu yoktur; görünerek görevini fazlasıyla yapmıştır. Gerçek görüntümüzün nasıl olduğundan ziyade, filtre altında ya da tasarlanmış açılar arkasından nasıl görüldüğümüz daha önemlidir. Kendi gerçeğimizle görüldüğümüz gerçek arasındaki makas giderek açılmaktadır. Bu da karşımıza "mış gibi yapan" bir insanlık hâlini ortaya çıkarmaktadır.

Psikopatolojilerin Önemli Bir Bileşeni: Mış Gibi Yapmak

Kendinizi sık sık yaptığınız işi, aldığınız kararı, arkadaş seçimlerinizi ve diğer tercihlerinizi sorgular hâlde bulur musunuz? Bazen bulunduğunuz bir ortamda ya da bir arkadaşınıza aslında içinde hissini tam zıttı şekilde davrandığınız, sonrasında da kendinizi ikiyüzlü gibi hissettiğiniz oluyor mu? Bazen bunu yaparız. Olmadığımız, hissetmediğimiz ya da gerçekte kabul etmediğimiz şeylerde sanki öyleymiş gibi yaparız. Ailecek akşam yemeğe çıkmak istiyormuş gibi, işinden memnunmuş gibi, o arkadaş grubumuzun arasında mutluymuş gibi.

Hissettiği ile gösterdiği hâl arasında makas ne kadar artarsa kişinin gerçeklikle ve kendi benliğiyle bağı o kadar zayıflar. Bu durum,

zihin ve ruh sağlığı açısından oldukça risklidir. Kişinin kendi benliği ile bağının kopması sonrasında kendisiyle çok da ilişkisi olmayan tercihlerde bulunmaya başlar, başkalarının kabulleri ile hayatını idame ettirmeye çalışır. Örneğin; hanımefendi, içinde gösteriler olan, şaşalı bir düğün yapmak istemiyordur fakat etrafındaki tüm arkadaşları böyle bir düğüne özeniyor, her sohbetlerinde hayallerini ve bu düğünde kendilerini ne kadar iyi hissedeceklerinden bahsediyorlardır. Burada hanımefendi eğer kendiyle bağı kopuksa, neyi istediğinden emin değilse ve toplumsal kabulü almak adına arkadaşlarına, akrabalarına memnun etme motivasyonu onun için çok da uygun olmayan şeyleri yapmayı kabul ederse, olmayı değil, görünmeyi ön plana almış olur. Düğün gerçekleşir, düğünde her şey harika görünüyordur, fotoğraflarda her şey kusursuzdur fakat her şey olup

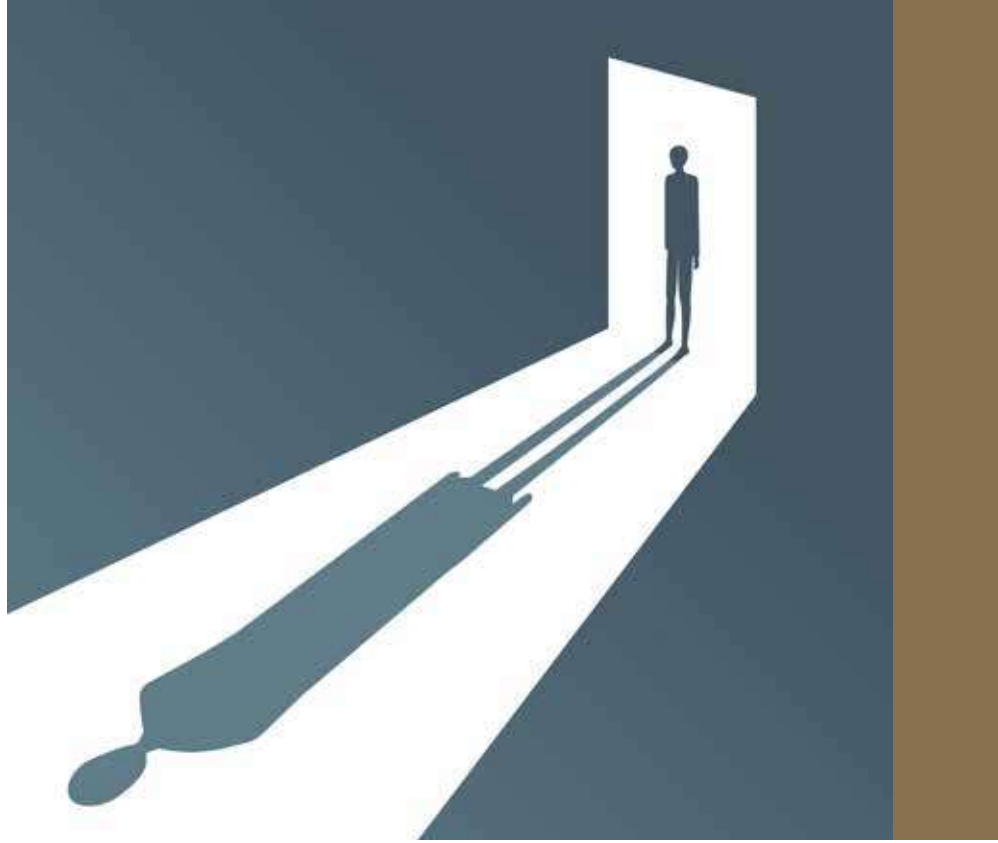
bittikten sonra hanımefendide "Eeee ne oldu şimdi" şeklinde kocaman bir hayal kırıklığı bırakabilir. Bu tip tercihlerin sayısı arttıkça ve kişi kendine ait bir hayatı değil de sanki başkasının hayatını yaşıyormuş hisseder; tükenmişlik, boşlukta kaybolmuş gibi hissetme, bedeninden kopukluk, hissizlik, ne yapacağını bilememe, amaçsızlık ve anlamsızlık gibi varoluşsal kaygılar gün yüzüne çıkar. Bu kaygıların ilerlediği boyutlarda ise çeşitli psikopatolojik durumlara (depresyon, obsesif kompulsif bozukluk, kaygı ve duygu durum bozuklukları, bağımlılıklar vb.) ya da psikosomatik rahatsızlıklara (fibromiyaljik ağrılar, migren, mide rahatsızlıkları, sırt ve eklem ağrıları vb.) kapı aralandığını görürüz. Mış gibi yapmak, şahsiyet inşa etmenin ve ortaya irade koymanın önündeki önemli engellerden biridir. Arka planda ötekini memnun etme gayreti, "Onların gözünde iyi/faydalı biri olursam ancak o zaman iyi biriyimdir." şeklinde bir düşünme aritmetiği yatıyor olabilir. Sevgiyi ve kabulü ancak bir başkasını memnun edersem, onun gözünde iyi olursam alabilirim şeklinde bir öğrenmeden bahsediyoruz.

Görülme İhtiyacı

Dünyaya fizyolojik ihtiyaçlarımızın yanında çeşitli psikolojik ihtiyaçlarımızın doyurulması beklentisiyle geliriz. Yaş aldıkça bu ihtiyaçlar değişmeye başlar. Yaşamın ilk yıllarında daha çok bağlı olmak ve orada bir ebeveynin bizim

İnsan olarak,
tekâmül etmeye,
derinleşmeye
açık bir yapımız
var ve asla dış
görünümümüzden
, nasıl bir poz
verdiğimizden
ibaret değiliz.

için hazır olarak var olmasını umarken birkaç yıl sonra bu ihtiyaçlar; ayrışma, kendinin farkına varma, seçimlerimizin varlığı, olduğumuz hâlimizle kabul, sevilme, önemsenme gibi durumlara dönüşür. Buralarda bazen işler yolunda da gitmeyebilir. Sizi görebilecek, duyabilecek, olduğunuz hâliyle kabul edebilecek bir ebeveyne sahip olmayabilirsiniz. Anneniz depresyonda, babanız ise bir iş sahibi olarak iflasın eşiğinde ekonomik kaygılarla boğuşuyor olabilir. Ailenizde destek arayan başka bir birey de yaşıyor olabiliyor. Hatta eleştirel, sürekli olumsuzu gören, şikâyetçi, her zaman mükemmeli talep eden, sizin yaptıklarınızı kendi yaptıklarıymış gibi sahiplenen bir anne babalık görmüş de olabilirsiniz. İhtiyaçlarının, duygularının ve isteklerinin görülmediği, fark edilmediği ailede büyüyen bir çocuk birkaç hususta ön kabule sahip olabilir. Örneğin; “İhtiyaçlarım fark edilmez,” “İhtiyaçlarım karşılanmaz,” “İhtiyaçlarım birisi için önemli değildir.” gibi. İhtiyaçlarının görülmeceğini inanan bir yetişkin olduğunda, kimseden bir şey talep etmeyen, kendini yalnız hisseden ve her şeyi kendi kendine halletmeye çalışan bir noktaya doğru gelebilir. Bu fark edilmemiş, görülmemiş ve önemsenmemişliğimiz yıllar sonra karşımıza farklı görünüş şekilleriyle çıkabilir. Bu yara bir yere gitmez, oradadır, o karşılanmamış ihtiyaç ödenmemiş bir hesap bakiyesi gibi günü gelip

ödenmeyi bekler. Yetişkin olduktan sonra fark edelim ya da etmeyelim bu ihtiyacı tatmin etmek için çeşitli araçları kullanırız. Kendimizi önemli ve değerli hissetmek için sosyal medyamızı kullanıyor olabiliriz. Karşılanmamış çocukluk ihtiyaçları ile ilgili bir şeyi biliyoruz ki bu gereksinimler ikame tatminlerle ancak geçici süreliğine uyuşturulabilir. Örneğin; gerçek anlamda yakın bir ilişki kurmuyorsak, ilişkilerimizde “miş” gibi yapıyorsak ve rolümüzü yerine getiriyorsak, ihtiyaçlarımızın tatmin olması ve o hesabın kapanması pek de mümkün görünmemektedir.

Dönüşerek Olgunlaşmak ve Büyümek

İnsan olarak, tekâmül etmeye, derinleşmeye açık bir yapımız var ve asla dış

görünümümüzden , nasıl bir poz verdiğimizden ibaret değiliz. Şeyh Galib'in veciz ifadesini “*Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin/sen Merdüm-i dâde-i ekvân olan âdemsin sen*” şeklinde anarken insanın içinde ayrı bir dünya olduğunu ve bu dünyanın oldukça renkli, insanı insan yapan, medeniyeti üreten bir parça olduğunu yeniden kendimize hatırlatmakta fayda var. Yine insan olarak çığ duygularımızı, ilkel dürtülerimizi dönüştürerek kendimize, etrafımıza ve topluma faydalı hâle getirmeye dair bir potansiyele sahibiz. İçinden geçtiğimiz bu çağ neyi neden yaptığımıza, hangi ihtiyacımızın tekâmül edeceğine ve bunları nasıl dönüştürebileceğimize dair tekrar tekrar düşünmeyi gerektiriyor.

ÜÇ KARANLIK İÇİNDE bir âlem

■ Zeynep K. ÖZTÜRK
Klinik Psikolog

"...Sizi annelerinizin karnında bir yaratılıştan öbürüne geçirerek üç (kat) karanlık içinde oluşturuyor. İşte Rabb'iniz olan Allah budur. Mülk (mutlak hakimiyet) yalnız onundur. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O hâlde nasıl oluyor da haktan döndürülüyorsunuz?" (Zümer, 39/6)

Tarih boyunca bütün evrensel geleneklerde ve toplumlarda hamilelik dönemi hep çok önemli olmuştur. İnsanlık, belki de bir zamanlar kendileri aynı yolculuk merhalelerinden geçmiş olmalarından dolayı ki bu özel sürece farklı bir ehemmiyet göstermişlerdir.

Bizim kadim kültürümüzde de gebelik farklı bir yere konumlandırılır. Anne adayına farklı bir bakım uygulanır. Anne karnındaki bebeğin bu süreçten etkilendiği, ahlakının annenin yaşantısı ile şekillendiği anlatılarda, dinî kaynaklarda ve toplum alışkanlıklarında göze çarpan bir durumdur.

Kadim geleneklerde, kültürümüzde, dinimizde yüzyıllardır var olan bu yerleşik bilgi dünya tarihine baktığımızda bilim dünyası için henüz çok daha yeni sayılabilir. Psikoloji ilminin Batı dünyasında ilk geliştiği yıllarda 1900'lerin başında gelişim psikolojisi daha ziyade üç yaş ve sonrasına odaklanmaktaydı. Yapılan araştırmalar ve psikoloji dünyasındaki gelişmeler sayesinde sonraki yıllarda gelişim psikolojisi doğum itibarıyla ele alınmaya başlandı. 70'li yıllara gelindiğinde o eski kadim bilgiler hatırlanmış olacak ki psikoloji ilmi anne karnındaki yaşantı ile ilgilenmeye başladı ve bu ilgi prenatal psikoloji olarak literatüre girdi.

Bir gerçek olarak biliyoruz ki hamilelik sürecinde anne ile bebeği arasında fiziksel bir bağ vardır. Bebek annesinin rahmine tutunan plasentası ile kordonu vasıtasıyla, büyüyüp gelişmesi için gereken besinleri edinir ve oksijen ihtiyacını

karşılar. Bu süreçteki fizyolojik etkileşim o kadar muazzamdır ki bu konu bilim dünyasının her zaman dikkatini çekmiştir. Bebeğin ufak bir embriyo iken büyüyüp, gelişip yaşamı için gerekli her bir uzva ve organa kâmilan sahip olacak bir seviyeye gelmesi hayret ve merakla incelenmektedir. Bu süreçte yaşanabilecek aksaklık ve hastalıkların anne karnındaki bebeği nasıl etkileyeceği konusu ise özellikle tıp dünyası için önemli bir konudur. Koruyucu hekimlik uygulamaları ile anne karnındaki bebeğin sağlıklı bir şekilde dünyaya gelmesi için özel gayretler gösterilir. Bazı anormal durumlarda bebeğin bütün hayatını etkileyebilecek bedensel rahatsızlıkların gelişebileceği bilindiği için özellikle kadın doğum alanı bu durumların önlenmesi ve tespit edilmesi ile ilgilenir.

70'li yıllar itibarıyla anne karnındaki yaşantının ruh dünyamızı ne denli etkilediği incelenmeye başlandı. Nöropsikolojinin yıllar

içindeki gelişimiyle anne karnı deneyimlerine dair pek çok bilgiye ulaşmış durumdayız. Her ne kadar son 20 yıldır artan araştırmalar vesilesiyle prenatal psikoloji artık bilim dünyasında bir yer edinmiş olsa da hâlâ o sırlı âleme dair olan pek çok bilgi keşfedilmeyi beklemektedir.

Pek çok psikoterapist, hamile danışanlarını incelerken bebeğin istenip istenmediğini sorar. Genel kanı, evlat isteğinin doğacak bebeğin aidiyet hissine, kendi varoluşundan duyacağı memnuniyete etkisi olduğudur. Annenin gebelik sürecinde bebeğinin varlığından memnuniyet duyması, onunla iletişime geçmesi, onun hareketlerine tepki vermesi, geleceğine dair hayaller kurması annesiyle bağına ve doğum sonrası iyilik hâline tesir eder. Anneden bebeğe sadece yiyip içtikleri geçmez. Aynı zamanda annenin hormonları da geçiş yapar. Annenin günlük hayatta yaşadıkları mutluluk, hüznün, iyi ve kötü alışkanlıkları bebek tarafından da tecrübe edilir. Özellikle annenin yaşadığı yoğun stres ve travma, bebekte ileride farklı zor karakter özellikleri ya da psikolojik rahatsızlıklar olarak kendini gösterebilir. Bu sebeple hamile annelere özel bir ilgi gösteririz.

Bu bize bilimsel bir bilgi olarak ulaşmadan evvel de tarih boyunca insanlık olarak tüm bu gerçekliğin farkındaydık. Bebek henüz 8 haftalıkken yani yaklaşık 15 mm iken beyinsel aktivitenin başladığını biliyoruz. Beyin hücreleri

arasında bilgi alışverişi yapılmaya başlanır. Beyin artık henüz başlangıç seviyesinde dahi olsa çalışmaya başlar. Buna bağlı olarak anne karnında pek çok duyuşsal kapasite gelişir. Bebek, bu yolculukta duyu organlarına sahip olur. Ve fiziksel iletişim henüz anne karnında başlar.

Bebek dış sesleri boğuk olsa da duyabilir, etrafına dokunabilir, tepki gösterip tekme atabilir, parmağını emebilir, her ne kadar amniyotik sıvının içinde bulunsa da koku alabilir. İçinde bulunduğu sıvıyı tadabilir, bulanık ve loş olsa da ışığı görebilir. Tüm bu duyu gelişimi sayesinde bebek çevresiyle ve hatta dış dünyayla da dış dünya olarak bildiği annesiyle ilişki kurabilir. Tüm bu bedensel gelişim aynı zamanda bize ruhsal gelişim kapasitesini de bildirir. Bebek anne karnında mutlu olabilir, yüksek ses sebebiyle korkabilir, sakinleşmek için kordonuna sarılma, aşırı hareketlenme, ters dönme, elini emme davranışları gösterebilir.

Tüm bu bilginin anneler üzerinde sorumluluk artırıcı bir etkisi olduğunu da biliyoruz. Özellikle günümüz anne adayları bu bilgi bombardımanının altında ezilmekte, yaşadıkları normal stresin bile kaygısını yaşamaktadırlar. Öncelikle anne adaylarına şunu belirtmek isterim: Bebeğiniz sizin kanınızdan ve canınızdan... Elbette evlatlarımızı elimizden geldiğince dış etkenlerden korumak için özen göstereceğiz. Ancak bu

dünyanın imtihan dünyası olduğunu, evlatlarımızın da imtihanları olacağını unutmayalım. Yani bütünüyle onları korumamızın mümkün olmadığını bilmemiz gerekiyor.

Bununla birlikte anne adaylarına şunu ehemmiyetle tavsiye ederim: Huzurlu bir gebelik, huzurlu bir bebeliğe ve yaşantıya sebep olur. Gebelikten ne kadar memnuniyet duyarsanız doğum sonrası bebeğinizin yaşantısına o kadar katkınız olacaktır. Bu süreçte bebeğinizle iletişimde kalmayı unutmayın. İçsel ve dışsal sesinizle onunla konuşun. Bu iletişim stresli anlarınızda bile bebeğinizi korumanız ve bağ kurabilmeniz için önemli bir araçtır. Bebeğinizle maneviyat üzerinden de bağ kuracağınızı hatırlayın. Bulduğunuz her hâl onun hâline de yansiyacaktır. Faydalı işlerle meşgul olmak ve onu da bu işlere dâhil etmek, hem bebeğinizin ahlakına tesir edecek hem de aranızdaki muhabbetinizi artıracaktır. Birlikte Kuran-ı Kerim okumak, güzel insanlarla birlikte olmak, ruhunuza iyi gelecek işler içinde bulunmak yapabileceğinizden bazıları.

Hamile yakınlarına da şunu tavsiye ederim: Hamile olan yakınınızın bedeninde bir mucize gerçekleşiyor. Hiç yoktan bir canlı var ediliyor. Bu kutsal evreye saygı duymak, hamile annenin ihtiyaçlarını görmeye yardımcı olmak, gelecek tüm nesillerimizin sağlıklı şahsiyetler olması için çok kıymetlidir.

HAYATIN SARSILDIĞI O AN

■ Büşra BAĞDAT

Ev dediğin dört duvar bir kapı. Ev dediğin tek kapı. Ya ev diyemediğin?

Onlarca sokak ve misliyle ev arasından birini hiç unutmamışım. Dört duvarı da yıkılmış, eşyaları harap olmuş fakat kapısı dimdik ayakta kalmıştı. Nurdağı'na girince birinci değil, ikinci sağdan. Yok lokantanın orası değil. Belki ikinci sağda değil. Sahi bu moloz yığınlarının arasında hangisi sokak, hangisi dükkândı, siz yolunuzu bulabildiniz mi? Tek unutmadığım onca yıkıntının ortasında, dimdik ayakta duran işte bu kapı. Ahşaptandı, rengi yeşilce, biraz eskimiş, etrafındaki demirler yamulmuş, omuz verdiği duvarlar bir bir ufalanmış ama o yıkılmamış, öylece dimdik ayakta kalmıştı. Sonraki günlerde dönüp dönüp aynı noktaya geliyor,

bu kapının ardındaki hayata olan merakımı bir türlü dindiremiyordum.

Depremden yaklaşık on gün sonra memleketim Nurdağı'na gittim. Yakın akrabadan kayıp yok, hepsi Antep merkezde. Yine de insan toprağına ne olduğunu bir de kameraların ötesindeki gerçeği merak ediyor. Arama kurtarma çalışmaları tamamlanmış, her yan moloz yığınlarıyla kaplıydı. Normalleşme mi? Hayır hayır henüz değil. İşte o gün gördüğüm ve tüm yıkıma rağmen ayakta duran bu kapının önünde kalakaldım. Önce beni etkileyen şeyin kapının fiziksel dirayeti ve buna karşı içimde uyanan bilimsel bir merak olduğunu düşündüm. Nitekim beni bu kapıya bağlayanın ardında sönüp gitmiş bir hikâye olduğunu ancak daha sonra anlayabildim.

Sordum soruşturdum Sultan ile İlyas'ın eviymiş. Meğer Sultan bizim uzaktan da akrabamızmış. Benim anneannem, onun halası, yok Ahmetgillerden, yok Süleyman Efendi'nin torunu derken ipin ucunu bir yerden yakaladım. Tabii kolay olmadı, zira Sultan'a karşı içimde uyanan bu anlamsız merakı giderebilmek için dalları yedi kat göğe uzanan aile ağacımızı da hatmetmem gerekti. Hastanedeymiş Sultan, hamileymiş, kaburgalarında ve bacağına kırıklar varmış. Ne yapıp edip onu görmeliydim. Hangi hastane, kaç numaralı oda, sordum soruşturdum.

Birkaç gün sonra elimde öteberi dolu bir poşet, dilimde Sultan için hazır ettiğim kelimeler hastanenin yolunu tuttum. Hangi kelime böylesi bir yıkıma teselli olur bilemiyordum. Açıkçası ne aradığımı da bildiğim yoktu. Fakat Sultan'ı ziyaret etmek, başsağlığı dilemek ve sanırım en çok da Sultan'ın hikâyesini Sultan'dan dinlemek arzusu ile hastaneye gelmişim. İçimde pır pır eden kelebekle merdivenleri çıkıp danışmadan Sultan'ın 614 numaralı odada olduğunu öğrendim. Koridorun sonunda duran refakatçi hemşire aradığımı fark edince "Sultan Hanım'ın yakını mısınız? Bacak ve kaburgalardaki kırıklar iyileşiyor, doğuma da zaten daha 5 ay var." dedi. Kapıyı yavaşça tıklatıp içeri girdim. Kocaman gülümseyen genç kadınla göz göze

gelince ben de kocaman gülümsedim. Sonra da yanlış bir şey yapmışçasına mahcup hissettim kendimi. Başındaki örtüyü düzeltip oturuşunu doğrultmaya çalıştı ama kırıklardan ne mümkün. Bense sessiz ama derin bir nefes alıp usulca Sultan'ın hemen yanı başındaki sandalyeye iliştim.

“Merhaba Sultan Hanım.” diyebildim ürkekçe. Tuhaf karşılamaşın diye de bir çırpıda

hısım akrabalığımızdan bahsettim. Yıkık evinden konuşmaya dilim varmadı. Allah'tan o da pek bir soru sormadı da ne sebebi ziyaretimden ne de evden bahsetmek zorunda kaldım. Aksine Sultan, iyi ki geldiniz, dercesine baktı bana. Belli ki hastane odasında yapayalnız canı sıkılmış, sohbet edecek bir cana hasretti. Neredeyse aynı yaştayız, benim bir, Sultan'ın tam üç oğlu var. Sultan

yavrularını özlemiş, uzun uzun onları andı. Ali dokuz, Hasan altı, Kerem ise dört yaşındaydı. En haylazı Kerem, abilerini mahalle boyunca peşinden koşturuyormuş. Çocuklarını anlatırken gözlerinin taa içi gülüyordu.

“Anneler çocuklarının yaramazlıklarına bıyık altından gülümser, evdeki haylazdan biliyorum.” diyerek neşeyle mukabele

ettim. Normal zamanlarda insanlara hikâyelerini anlattırma konusunda üstün bir maharetim vardır. Misal, dedem ve anneannemi her ziyaretimde şekerli bir kahve yapar, yanına da bir parça çikolata koyup “Hadi anlat dede, siz şimdi nasıl tanıştınız? Ne olmuştu senin şu eski arabana? Hasan amcam nasıl bu kadar zengin olmuştu?” der hatırladığı tüm hikâyeleri bir bir anlattırırım. Hele bir seferinde “Dede senin bu hayatta en sevdiğin insan kimdi?” diye sordum. “İşte bu” diye anneannemi göstermesin mi. Ama o anda, Sultan’ın yanında tüm bu hüneri tükenmiş, ne söyleyeceğini bilemeyen genç bir kız gibi süzuldüm. Sadece “Çocuklar iyiler değil mi? Şimdi neredeler?” diyebildim.

“Ankara’ya akrabaların yanına gittiler. Biz de işte burada bekliyoruz, inşallah bir aya çıkarmışız.” dedi. Sonrasında nereye gideceklerini, nerede ve nasıl yeniden başlayacaklarını sormadım. Onun yerine sağa sola bakıp elimdeki poşeti yatağın kenarına koydum. “Bir ihtiyacınız var mıydı Sultan Hanım?” sualime yalnızca tebessüm ile karşılık verdi. Allah’ım bu kadının ağrısı da mı yok, hep içten içten gülümsüyor. Çocuklarından bahsederken sesi çın çın, gözlerinde buğulu bir neşe. Hiçbir derdi yok sanırsınız.

Sonra dört, belki sekiz ya da daha çok elif miktarı sustuk. Neden sonra mırıldanır

gibi kendiliğinden başladı anlatmaya. “Bir tane de kızımız olmasın mı be Sultan. İlle bir tane de kızımız olsun. Hep tuttururdu böyle...” dedi belli belirsiz karnını okşarken. “Ben bildim kız olduğunu da işte belli olmamıştı daha. İlyas da bildi ama yine de doktordan duymadan emin olamıyor insan. Ama İlyas bildi kız olacağını.” Sultan’ı soluksuz dinlerken İlyas Bey, şey eşiniz, diyerek iç çekti. Ardından, başınız sağ olsun, diyebildim.

“Aslında onu ve oğlanları daha 6. saatte çıkartmışlar biliyor musun? Sapaşğlam çıkmış hem de. Ben? Yok, beni taa 14. saatte çıkarttılar. Belimden aşağısı böyle molozların altındaydı, başım açıktı. İşte o hâlde bekledik. Yok yok bebek zorlanmadı, sakince durdu öyle karnımda. Ama İlyas’ı da sağ çıkartmışlardı biliyor musun? Eniştem de görmüş. Hasan emmiyi bilir misin?” Yok, dedim, bilmem.

“İşte Hasan emminin oğlu çıkarttı bizi. Onların evi yıkılmamış, gelmişler komşularla. İlyas’ı da çıkartmışlar, hem sağmış, konuşmuş eniştemle, çocuklarla sarılmış sıkıca. Sonra beni de çıkarttılar. Benim bir şeyim yok, bebek de iyi. Şu kırıklar da olmasa. Ama bir aya tabucu oluruz. Yok, Ankara’da yapamayız biz, memlekete döneriz, hem İlyas’ım da orada. Biliyor musun İlyas’ta da hiçbir şey yokmuş çıktığında. Sağmış. Sonra kayboldu bu. Kaç gün haber alamadık. Ben bildim

aslında da sağlam çıktı dediler, çocuklar da görmüş. Başından darbe almış meğer, Mersin’e hastaneye götürmüşler. Birkaç gün daha yaşamış. Ben bildim ama. O da bildi kız olacağını.”

Peki, benim bu genç kadının gözlerinde gördüğüm İlyas’ına hayalini kurduğu kız evladı verebilmenin gizli gururu muydu? Yoksa tüm yıkıma rağmen dimdik ayakta kalabilen bir kadının dirayeti mi? Sultan’ın yanından kalbimde derin bir sızı ile ayrıldım. Böyle bitmeseydi be Sultan, dedim kendi kendime, daha bitmeseydi. Konu komşudan Sultan ile İlyas’ın hikâyesini dinlemiştim. İlyas askerliğini Antep’te yapmış. Bir gün erlerden birinin düğününe davet etmişler İlyas’ı. Kuru dolmalar, baklavalar, cennette düştüm herhâlde derken misafirler arasında Sultan’ın gülen gözlerini görmüş. O günden sonra da geri dönmemiş memleketine. Burasını ve Sultan’ın gözlerini memleket bellemiş. Aylar sonra almış Sultan’ını, sonra da çalışmışlar, çabalamışlar, bu evi yapmışlar. Ayrılmadan önce Sultan’la sıkıca sarıldık. Metanet gibi görünen o parıltı ile sıkıca sardı sarmaladı beni. Sevgisi gözlerindeydi. Sahi ben ziyarete mi gelmiştim yoksa yaralarımı sarmaya mı? “Bir tane de kızımız olmasın mı be Sultan diyordu, kızmış. Ben bildim kız olacağını da İlyas da bildi.”

MUTLU BİR EVLİLİĞİ NEREDEN TANIRSINIZ?

■ **F. Betül YILMAZ EMİNSOY**
Aile Danışmanı

Mutlu bir evlilikten bahsetmeden önce mutlu kişiyi tanımlamakta fayda var zira kendi mutluluğunu tesis edememiş bireylerin saadeti birbirinde ya da evlilikte aramaları hüsrana sonuçlanıyor. Kendi dünyasının fırtınalarında debelenirken mutlu olmak da mutlu etmek de pek olası değil...

Mutluluk, pek çok farklı tanımıyla birlikte belki de en çok, kişinin içsel huzurunu ve tatminini ifade eder. Bir kişi, hayatından memnuniyet duyduğu, pozitif duygular yaşadığı ve içsel bir dengeye ve dinginliğe sahip olduğu zaman mutlu olarak nitelendirilir. Aynı zamanda mutluluk, anlam katılmış bir yaşamda, yakın ve sağlıklı bağlar kurabilme hâlini içerir.

Mutlu evlilik nedir? Hayallerindeki kadına ya da erkeğe kavuşmak mı, uzun yıllar ayrılmadan birlikte kalabilmek mi, hayat yolunda birbirimize kolaylıkla eşlik etmek mi, zorlukları birlikte göğüsleyebilmek mi, bir hayalin gerçekleşmesine birlikte çabalamak mı, kavgasız gürültüsüz bir ömür mü, birlikte gülüp birlikte ağlamak mı, ömrünü adamak mı?

Masallar bir kadın ve bir erkeğin kavuşmasıyla “...ve onlar erdi muradına” diye biter. Bu sonla ima edilen, artık bir kadın ve erkeğin sonsuza kadar mutlu yaşayacağıdır. Masalın masal olduğunu biliriz ama yine de gerçeklik içinde bir istisna olmayı umarız. Kavuşmak şüphesiz çok kıymetli ama kavuşmak sadece bir başlangıç.

“Mutlu evlilik” elimizde bir biblo gibi tutup saklayabileceğimiz, cansız, durağan, bitmez, gitmez, eskimez bir yapı değildir. Evlilik kazanılmış bir ödül, varılmış nihai bir hedef de değildir. Evlilik canlıdır; bakım ister, beslenmek ister, temizlenmek ister; hastalanır, iyileşir, düşer, kalkar, uzaklaşır, yakınlaşır, alevlenir, durulur, soğur, ısınır... Ve evlilikler sürekli sınanır; varlıkla, yoklukla, hastalıkla,

sağlıkla, sevinçle, hüznle, sessizlikle, öfkeyle, kazançla, kayıpla, kalabalıklarla, yalnızlıklarla, toylukla, yorgunlukla... Evlilikler canlıdır ve beslenip büyütülmezse ya kurur ya da çürür.

Mutlu bir evlilik çiftler arasında güçlü bir bağ, samimi bir yakınlık, karşılıklı anlayış ve destek, sağlıklı iletişim ve ortak hedeflere yönelik çaba gerektirir. Bu bağlamda, birbirlerine duygusal olarak bağlı, olumlu sosyal çevrelerle donanmış, zorluklarla başa çıkma yeteneğine sahip çiftler, mutlu bir evlilik sürdürebilirler. İyi iletişim, güven, paylaşım ve ortak yaşam değerleri, mutlu bir evliliği destekleyen temel unsurlardır.

Bir de şöyle soralım: Mutlu bir çifti, mutlu olmayanlardan ayıran nedir?

Mutlu bir çifti nereden tanırız? Evlerinden mi, çocuklarından

mi, konuşmalarından mı, başarılarından mı, kazançlarından mı, keyiflerinden mi? Etrafınızdaki evliliklerden mutlu olduğunu düşündüklerinize hiç yakından baktınız mı, diğerlerinden fazlaları ne bu ailelerin?

Mutlu ve doyumlu bir evlilik her şeyden önce iki yetişkin birlikteliği ister. Evliliğinde “annesinin paşası” ya da “babasının prensesi” olarak kalmaya çalışanlar eşini de evliliği de çok yorar. Evlilikte alma verme dengesi bozulursa, eşlerden biri talepkâr modda takılı kalırsa, evliliği sadece ya da en çok kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş bir hizmet alma alanı olarak görürse ilişki günden güne yıpranır. Mutlu bir evlilikte eşlerden hiçbiri çocuk ya da ebeveyn rolüne bürünmez. Evlilik yetişkinlerin işidir öyleyse her iki eş de bir yetişkin olmanın tüm sorumluluklarını yerine getirmelidir.

Tüm yakın ilişkilerin ve elbette evliliğin en büyük düşmanlarından biri de sürekli eleştirel ve şikâyetçi bir dil kullanmaktır. Mutlu çiftlerin en belirgin özelliklerinden biri kendi içlerinde bir takdir kültürü oluşturmuş olmalarıdır. Birbirlerine, eşinin güzel bir davranışından duydukları sevinci hemen ifade etmekte mahirdirler. Takdir kültürü olan çiftler, birbirlerine olan sevgi, hayranlık, saygı ve ilgilerini cömertçe dile getirir, memnuniyet hislerini eşlerine hesapsızca, kompleksizce ifade ederler. Memnuniyetin samimiyetle dile getirildiği ailelerde, eşler birbirlerinin eleştirilerine de tahammül edebilir. Hakkı olan onayı yeterince alabilen kişi, eleştirildiğinde de savunmaya geçmek yerine eleştirilen davranışı üzerine düşünebilir. Aksi hâlde sürekli eleştiriye maruz kalmak eşlerde yılgınlığa ve hatta zamanla nefrete sebep olmaktadır.

Mutlu çiftler, -herkesten daha az olmayan- iş ve sosyal yükümlülüklerle rağmen, haftalık ortalama beş saatlerini birbirlerine özel olarak ayırarak, birlikte zaman geçirmek için fırsatlar yaratırlar. Bu, günlük olarak yaklaşık kırk dakika demek; bir dizi bölümünün üçte birinden, bir futbol maçının yarısından az bir zaman. Günde sadece kırk dakikasını eşine özel olarak ayıramayan çiftlerin bağlarının zayıflaması, muhabbetlerinin azalması

hiç şaşırtıcı değil. Esneklik ve ahenk içeren nitelikli bir zaman dilimini paylaşmak çiftin günlük stresini azaltırken aralarındaki muhabbeti de besler. Nitelikli zaman, sadece fiziksel olarak bir arada bulunmak değil, aynı zamanda

“Mutlu evlilik” elimizde bir biblo gibi tutup saklayabileceğimiz, cansız, durağan, bitmez, gitmez, eskimez bir yapı değildir. Evlilik kazanılmış bir ödül, varılmış nihai bir hedef de değildir. Evlilik canlıdır; bakım ister, beslenmek ister, temizlenmek ister; hastalanır, iyileşir, düşer, kalkar, uzaklaşır, yakınlaşır, alevlenir, durulur, soğur, ısınır, evlilikler sürekli sınanır; varlıkla, yoklukla, hastalıkla, sağlıkla, sevinçle, hüznle, sessizlikle, öfkeyle, kazançla, kayıpla, kalabalıklarla, yalnızlıklarla, toylukla, yorgunlukla...

birbirine odaklanmak ve dikkat göstermek anlamına gelir. Bu; telefon, televizyon gibi cihazları kapatmak, diğer meşguliyetlerden uzaklaşmak ve gerçek bir bağlantı kurmak anlamına gelir. Hayat şartlarına bağlı olarak yeri ve zamanlaması değişse ya da belli dönemlerde aksasa da uzun süre ihmal edilmemesi gerekir bu özel zaman.

Mutlu çiftlerin en güzel özelliklerinden biri, ilk günden itibaren aile mahremiyetlerini oluşturmaları ve eşlerinin onurunu kendi aralarında ya da dışarıdakilere karşı daima korumalarıdır. Bu durum eşlerin birbirine olan güvenini ve bağlılığını pekiştirir, aynı zamanda ilişkilerini dış etkilerden korunmalarına yardımcı olur. Bu sayede çift kendi özel dünyasını inşa eder ve bu özel dünyayı, ilişkilerini güçlendirmek ve daha anlamlı kılmak için kullanır.

Mutluluk için çiftin hüsnüniyeti, çabalaması yeterli midir? Her evlilikte karı kocanın muhabbetinin ve gayretinin yeterli olmadığı zor zamanlar vardır. Ailenin inşası kadar devamı sırasında da köken ailelerin, akrabaların, arkadaşların yani sosyal desteğin rolü çok büyük. Evlilik çatışmalarının altından kalkamayanların ortak noktalarından biri, sosyal destek sisteminden mahrum oluşlarıdır. Evlilik, sadece iki birey arasında bir birliktelik değil aynı zamanda sosyal bir

yapıdır, iki aile ve diğer yakınlar arasında kurulan bağlantıdır. Köken aileler ve yakın çevreden alınan destek, evlilikteki zorluklarla başa çıkmada önemli bir etkidir. Aile üyeleri ve arkadaşlar, evlilikte yaşanan sorunlarda destek olabilir, sakinleştirici ya da cesaretlendirici rol üstlenebilir, çiftlere farklı perspektifler sunabilir, çözüm yollarını bulmada yardımcı olabilir. Hiçbirini yapamadıkları durumlarda da varlıklarıyla, ilgileriyle psikolojik sağlamlığa katkı sağlayabilir.

Sosyal desteğin sosyal kösteğe dönüşme durumunu da es geçmeyelim. Anne baba, kardeş, arkadaş, komşu fark etmez; eşlerin arasına girecek boyutta müdahil olmak, eşler arasında yargılayıcı bir rol üstlenmek, kendince adalet terazisini elinde tutmak, eşlerden birinin gıyabında ya da karşısında onun onurunu zedeleyecek tutumlarda bulunmak, gereksiz finansal müdahaleler, eşlerin mahremiyetini ihlal etmek, eşlerden birini diğer eşe ya da ailesine karşı kıskırtmak, sürekli öğüt vermek, dayatmalarda bulunmak, birbirine gelip gitme, birlikte sosyalleşme konusunda ayarı kaçırmak, çekirdek ailenin mevcudiyetine alan açmamak gibi kabul edilemez hatalar da bir evliliğin mutluluğunun önündeki engellerdir.

Son olarak... Mutlu bir evlilik, çatışmaları, hayal kırıklıklarını,

öfkeleri, uzaklaşmaları, yenilgileri dışlamaz. Mutluluk sürekli bir iyilik ve doyum hâli olmadığı gibi evlilikteki iyi hâl de sürekli muhafaza edilemez. Ancak mutlu çiftlerde görüyoruz ki sıradan günlerinde birbirlerine yönelttikleri ilgi ve sevgi bir kenarda birikiyor ve yaşanılması kaçınılmaz olan

sıkıntılı günleri atlatmakta kenarda birikmiş güzellikler imdada yetişiyor. Mutlu bir evlilik, çiftin birbirine olan sevgisini sürekli beslemesi ve bu birikimi olumlu deneyimlere dönüştürmesiyle şekillenir. Bu, zamanla çiftin birbirlerine daha çok bağlanmasını sağlar ve evliliği olgunlaştırır.

GÜNEŞ SAHİDEN PATLAR MI?

■ Muhammed Kâmil YAYKAN

Evren... Uçsuz bucaksız kozmik yapı. Sayısız gezegene, yıldıza, galaksiye ev sahipliği yapan en büyük evimiz. Allah'ın sonsuz yaratıcılığını anlayabilmeye belki de en çok yaklaştığımız o muhteşem yapı. Evren içindeki konumumuzu bu köşemizde zaman zaman dile getiriyoruz. Bu ay da Dünya'mızın yegane besleyicisi Güneş'ten ve bilhassa Güneş'teki patlamalardan söz edeceğiz. "Güneş niçin patlar?" sorusundan yola çıkarak patlamanın nasıl cereyan ettiğini ve olası sonuçlarını bulmaya çalışacağız. Hazırsanız başlıyoruz, yolumuz Güneş'e...

BİLİYOR MUSUNUZ?

- Güneş aslında patlamaz. Parlar. Güneş'in parlaklığında ani olarak meydana gelen artışlara "Güneş parlaması" adı verilir.
- Güneş, esas olarak hidrojen ve helyumdan oluşur. Bu onu sıcak ve iyonize gazdan oluşan devasa bir top hâline dönüştürür. Dünya'nın yaklaşık 330.000 katı olan inanılmaz kütlesi, onu içeri doğru çeken yer çekimi kuvveti ile dışarı doğru iten nükleer reaksiyonlar arasında hassas bir dengede tutan yoğun bir yer çekimsel çekim yaratır.
- Güneş'in asıl enerjisi füzyondan gelir. Peki füzyon nedir? Güneş çekirdeğinde meydana gelen hidrojen atomları helyum oluşturmak üzere birleşir. Bu süreçte muazzam miktarda enerji açığa çıkar. İşte buna nükleer füzyon adı verilir. Ve Güneş'in milyonlarca kilometreyi ısıtan ve ısıtan enerjisi bu şekilde ortaya çıkar..

GELELİM PATLAMAYA DAHA DOĞRUSU PARLAMAYA

- Güneş'in üzerinde yüzümüzdeki çiller benzeri küçük lekeler mevcut. Bunlar Güneş lekeleri olarak adlandırılıyor. Patlamalar da bu noktalarda vuku buluyor. Bu lekelerin yoğun manyetik aktivitelere ev sahipliği yaptığını da belirtelim.
- Güneş atmosferinde manyetik enerji birikmeye başlar. Bu enerji az önce bahsettiğimiz lekelerde depolanır. Bu manyetik alanlar üzerindeki stres kritik bir noktaya ulaştığında ise doğal olarak bir boşalım meydana gelir. Güneş patlaması dediğimiz hadise ise işte bu boşalımdaki parlamadan ibarettir.
- Patlamalar etrafa yaydıkları X-ışını parlaklıklarına göre üç ana sınıfa ayrılır: C, M ve X. Her sınıf, parlamanın yoğunluğuna göre şekillenir. C en zayıf, M sınıfı ise orta kuvvette bir patlamayı ifade ederken X sınıfında en güçlü patlamalar kategorize edilir.

AMA DÜNYA'NIN ŞEKLİ ÖYLE DE DEĞİL

- Güneş'te yaşanan parlamaların etkisi Güneş sistemimizin dışında bile hissedilebilir. Ancak Dünya'mız, atmosferi sayesinde bu patlamalardan en az seviyede etkilenir.
- Bu etkilenmelerin başında hiç şüphesiz auroralar gelmektedir. Kuzey Işıkları olarak da bildiğimiz auroralar, Güneş parlamaları sonucunda ortaya çıkan enerjinin Dünya'nın manyetosferiyle etkileşime girmesi sonucunda meydana gelen ışık oyunlarıdır.
- Bazı güçlü Güneş parlamaları ise uydu iletişimi, radyo sinyalleri ve hatta elektrik şebekeleri için risk oluşturabilir. Güneş parlaması sırasında artan radyasyon, radyo iletişimlerini ve navigasyon sistemlerini etkileyebilir.
- Aşırı durumlarda ise çok güçlü güneş parlamaları jeomanyetik fırtınaları tetikleyerek elektrik şebekelerini etkileyebilir. Bu da lokal ve kısa süreli elektrik kesintilerine yol açma potansiyeline sahiptir. Ancak bu durum sadece bir teoriden ibarettir.

PROF. DR. AHMET HAKKI TURABİ İLE MUSİKİ ÜZERİNE...

■ Söyleşi: Mahir KILINÇ

Musiki için ruhun gıdasıdır, diyoruz. Musiki ruh dünyamıza nasıl tesir eder? Bu konudaki düşüncelerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Öncelikle şunu söyleyeyim ki “Musiki ruhun gıdasıdır.” sözü eksiktir. Orijinali Hz. Mevlana’ya ait bu söz “Musiki, ârif-i billâh olanlar için ruhun gıdasıdır; zira musikide sevgiliye kavuşma ümidi mevcuttur.” şeklindedir.

Sanatlar genellikle kullandıkları malzemeler itibarıyla cismanidir. Mesela görme duyusuyla ilgili hat, tezhip, minyatür, fotoğrafçılık, heykel, resim gibi sanatların malzemesi elle tutulur, gözle görülür; bu sanatların maddi bir malzemesi vardır. Ancak müziğin malzemesi ruhanidir, elle tutulup gözle görülemez. Müziğin cevheri ve malzemesi ruhani olduğu için tesiri de direkt ruha olmaktadır.

Hocam o zaman işitmek görmekten daha etkilidir, demek doğru olur mu?

Elbette, kesinlikle doğru. Hatta bununla ilgili filozofların da tartışmaları var. Filozoflar görmek mi daha önemli işitmek mi diye bir tartışmanın içerisine girmişler. Filozoflardan biri der ki “Bilakis işitme, görmeden daha yücedir. Çünkü görme, duyumladığı şeyin arkasından onu kavrayana kadar gider, yani bir köle gibi ona hizmet eder. İşitme ise, duyumladığı şeylerin kendisine doğru taşındığı bir durumdur, yani

krallar gibi kendisine hizmet ettirir.” İşitmenin daha mühim olduğuna dair filozofların ittifakı söz konusudur. Bu anlamda işitme önemlidir.

Tasavvuf dediğimiz şey kalbin tasfiyesi ve nefsin tezkiyesidir. Yere göğe sığmayan, bir müminin kalbine giren Cenab-ı Allah’ın mekânı olan kalbin tasfiyesi nedir ve nasıl olur? Cenab-ı Allah bizlere “Onlar, inananlar, kalpleri Allah’ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d, 13/28) ya da “Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım.” (Bakara, 2/152) diyerek bizlere zikri tavsiye ediyor. Zikir çerçevesinde doğrudan doğruya kalbe nüfuz eden en önemli araç olarak “müzik” kullanılır. Bu, camide de tekkede de kullanılır. Yani hak olsun batıl olsun;

semavi olsun gayri semavi olsun; küçük ya da büyük inançla ilgili bütün sistemler, müziğin yani bu sihirli sesin etkileyciliğini kullanmışlardır. Dolayısıyla müzik, kalbin derinliklerine inen ve kalbe doğrudan doğruya etki eden, önemli ve güçlü bir araçtır. İşte bundan dolayı da Hz. Mevlana, Mesnevi’de müzik “Ârif-i billâh olanlar için ruhun gıdasıdır” diye buyurmuştur. Hasılı her müzik ruhun gıdası olamaz ancak icra edilen müzik kişiyi tevhide, Allah aşkına, Peygamber sevgisine yönlendiriyorsa işte o zaman Allah yolunda olan herkes için müzik ruhun gıdasıdır.

Yahya Kemal; “Çok insan anlayamaz eski musikimizden / Ve ondan anlayamayan bir şey anlamaz bizden.” diyor bir şiirinde. Bizim kültür ve medeniyetimizde musiki ne anlam ifade ediyor?

Konfüçyüs der ki: “Bir medeniyetin ahlaki cihetle nasıl yönetildiğini ve toplumun ahlaklı olup olmadığını anlamak istiyorsanız onların müziklerini dinleyin.” İbn Haldun da “Müzik medeniyetle paralel bir kavramdır. Medeniyetle kültür seviyesi arttıkça müzik kalitesi artar.” Bir medeniyetin ya da devletin kuruluş sürecinde yüksek sanatlar olmaz. Kültür ve medeniyet tarihimize baktığımızda ecdadımızın en güçlü olduğu dönemlerde ilim, kültür ve medeniyet en yüksek seviyeye çıkmış.

Her müzik ruhun gıdası olamaz ancak icra edilen müzik kişiyi tevhide, Allah aşkına, Peygamber sevgisine yönlendiriyorsa işte o zaman Allah yolunda olan herkes için müzik ruhun gıdasıdır.

Buhurizade İtrî ve Mimar Sinan gibi sanatçıların çıktığı dönemler sözümüzü kanıtlar niteliktedir. Musikimiz de zirvesini Osmanlı'nın en güçlü olduğu Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde yaşamıştır. Sonraki dönemlerde devletin gücünü kaybetmesiyle toplumun kültür seviyesi düşer ve buna bağlı olarak da müziğimizde yozlaşmalar başlar. Bunu gören Hammamizade Dede Efendi de zaten "Bu işin tadı kaçtı." der ve hacca gider, orada da Hakk'ın rahmetine kavuşur. Kısaca musiki kültür ve medeniyetin nişanesidir; bizim musikimizi anlayan, bizim dinimizi de kültürümüzü de medeniyetimizi de irfanımızı da anlar. Ama o sadece müziklerde kaldı, o irfan sadece şiirlerde kaldı.

Müzik terapisi günümüzde bazı hastalıkların tedavisinde kullanılıyor. Esasında ecdadımız musikiyle tedaviyi yüzyıllar öncesinde uygulamış. Musikinin bu yönü hakkında neler söylemek istersiniz?

Müzikle tedavi aslında bizim icat ettiğimiz bir şey değil. Orta Doğu'da, Mısır'da MÖ 5000 yıllarında insanların hem ibadet hem kaplıca suyundan istifade etmek amacıyla gittikleri Memsis Tapınağı'nda müziği tedavi amacıyla kullanmışlar. Kaynaklardan ilk olarak burada kullanıldığı görülür. Müzikle tedavi daha sonra

insanoğlunun elinde gelişmiş. En çok Selçuklular Dönemi'nde gelişme göstermiş. Selçuklulardan sonra da Osmanlılar bunu Şam, Kayseri, Sivas, Amasya, Edirne, İstanbul, Bursa ve Manisa'da darüşşifa adını verdikleri şifahanelerde kullanmışlar.

Bunun tatbikini yaptınız mı Hoca'm?

Evet, Kocaeli'de bunu uyguladık. Dönemin Kocaeli İl Sağlık Müdürü Dr. Hasan Aydınlık, Kocaeli Büyükşehir

Belediye Başkanı Sn. İbrahim Karaosmanoğlu ve Derince Belediye Başkanı Dr. Aziz Alemdar'ın destekleriyle müzikle tedaviyi birçok hasta üzerinde uyguladık. İl sağlık müdürü bize psikolog, psikiyatr, tıbbi cihaz desteği verdi. Büyükşehir belediyesi benim çalıştırdığım sazandelerin istihdamını sağladı. Derince Belediyesi de müzikle tedavilerin yapıldığı bimarhanelere uygun bir şekilde dizayn ettiği bir mekân tahsis etti. Bu mekâna 20 tane televizyon izleme koltuğu olarak bilinen koltuk koyduk. Hastalarımıza dinletilecek makamları geleneksel bilgiler çerçevesinde belirledik. Hastalar belirli zamanlarda geliyor, tespit ettiğimiz makamları sazandeler icra ediyordu. Hasta koltuğa oturduktan hemen sonra tansiyonu ve nabızı ölçülüyordu. Müziğe tamamen kendisini bırakması isteniyordu. Seans bitince de tekrar tansiyon ve nabızı ölçülüyordu. Üç aylık bir projeydi bu. Bu çalışmalar sonrasında gördük ki kendilerine zararlı, devletimize maddi yönden de ciddi bir yük oluşturan ilaçlar kullanan şizofren hastalardan uzun süre ya da hiç ilaç kullanmayan hastalarımız oldu. Bütün bu süreci Dr. Pınar Arslan organize etti.

Özetle söylemek gerekirse müzikle tedavi her şey yerli yerinde olduğu zaman müspet sonuçlar veren bir

Musikişinaslar musikiye kendilerini dinin gönüllere hitap eden yanını esin kaynağı edinerek insanların gönüllerini tahrip yerine tamiri amaç edinmiş melodiler ortaya koymuşlar ve gönüllerimize sürür veren ilahilerimiz arzıendam etmişlerdir. Musikişinaslar tevhit yolunda olan ilahi aşkı anlatan her türlü malzemeyi kullanmışlardır.

tedavidir. Lakin müzikle tedavi ile müzik-terapiyi birbirine karıştırmamak gerekir.

Musiki içerisinde dinî musikinin yeri nedir, bu konuya dair neler söylersiniz?

Her müzik türünün muhakkak bir dinî müzik türü de vardır. İslam musikisi, mihrapta şekillenmiştir. Yani Kur'an-ı Kerim'in okunma şekli musikimiz için temeldir. İslam dünyasının da dinî müziği vardır. İslam dünyasındaki en sanatlı, en detaylı, en merasimsel formlar, Türk İslam dünyasında gerçekleşmiştir. Çünkü İslam medeniyeti, Osmanlı'dan başka hiçbir zaman bu kadar fazla kültürün, medeniyetin, ilmin zirvesine çıkmamıştır. Ayrıca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Aziz Mahmut Hüdayi, Erzurumlu İbrahim Hakkı, Niyazi Mısri gibi mutasavvıfların şiirleri hikmet olup gönül dünyamızda yer bulan ve bizlere yol gösteren dizeler olmuş asırlarca. Musikişinaslar da bu denli etkisi yüksek sözleri musiki ile birleştirip etkisini daha da artırmışlardır. Musikişinaslar musikiye kendilerini dinin gönüllere hitap eden yanını esin kaynağı edinerek insanların gönüllerini tahrip yerine tamiri amaç edinmiş melodiler ortaya koymuşlar ve gönüllerimize sürur veren ilahilerimiz arziendam etmişlerdir. Musikişinaslar tevhit yolunda olan ilahi aşkı anlatan her türlü malzemeyi kullanmışlardır.

Din hizmetinde bulunan görevlilerimiz, mesleklerini icra ederken musikiden nasıl faydalanabilirler, Musikinın mesleki gelişimlerine katkısından söz eder misiniz?

Din görevlilerinin musikiyle ilgili bilgilere, eğitimlere ulaşmaları son dönemde çokça kolaylaştı. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı din görevlilerinin mesleki eğitimlerine yönelik canla başla çalışıyor. Bu bağlamda ciddi anlamda mesai harcadığını görüyoruz.

Din görevlileri, görev yaptıkları mahalde musikisi iyi olan birinden mutlaka ders almalı. Kur'an-ı Kerim'i ya mevlid-i şerifi güzel okuyan hocalardan bu işin inceliklerini öğrensinler ve sair zamanlarda da onlarla müzik meşk etsinler. Belli bir müddet sonra seslerinin, sedalarının değiştiklerini, müzikal kabiliyetlerinin daha da arttığını görecekler. Buldukları yerde bir konservatuar olan kimseler mutlaka oradan bir müzik eğitimi alsınlar. Eğitim almadan ilham yoluyla güzel ve kaidelerine uygun bir şekilde ne Kur'an ne mevlit ne de ilahi okuyabilirsiniz. Bunlardan hiçbirini yapamayacak kadar ücra bir yerdeyseniz de internet üzerinden takip ve istifade edebileceğiniz o kadar isim var ki. Kısaca nerede olursa olsun bir din görevlisi musiki eğitimi mutlaka ama mutlaka bir yerlerden edinebilir ve edinmelidir.

ÖZ GEÇMİŞ

1969 tarihinde Amasya Gümüşhacıköy'de doğdu. 1992 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu ve aynı yıl Türk Din Musikisi Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Müzik eğitimi fakülte'deki müzik derslerinin yanı sıra İleri Türk Musikisi Konservatuarı ve özel hocalardan aldı. 1993-1994 yıllarında Ürdün Üniversitesinde Arapça eğitimi aldı ve Arap Müziği üzerinde çalışmalar yaptı. 1996'da "el-Kindî'nin Musiki Risâleleri" isimli tezle yüksek lisans; 2002'de "İbn Sînâ'nın Kitâbü'ş-Şifâ'sında Musiki" isimli tezle doktora; 2006'da "Gevrekzâde Hâfız Hasan Efendi ve Musiki Risalesi" isimli çalışmasıyla doçentlik derecesi aldı. "Sivâsî İlâhiler" ve "Niyâzî İlâhiler" isimli araştırmaları yayımlandı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*'nde maddeleri bulunan araştırmacının, ilk dönem İslam dünyasındaki müzik faaliyetleriyle ilgili yayınları mevcuttur. Kendi bestelerinden oluşan ilahileri seslendirdiği "Turabi İlahiler" isimli albümü vardır. Ses ve kanun sanatçısı olarak yurtiçi ve yurtdışında birçok icralara katılmıştır. Aynı zamanda Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı Türk Tasavvuf Müziği Korosu'nun şefi olarak topluluğun icralarını yönetmektedir. Ahmet Hakkı Turabi, 2023 yılında yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Amasya Üniversitesine rektör olarak atanmıştır.

TOPRAĞIN İNSANLARI

■ Zeynep DEMİR

Eşyanın aslı topraktır. Varlık ondan neşet eder ve en nihayetinde ona karışır. İnsanın elinde şekillenen toprak ev olur, sığınak olur, insanı sarıp sarmalayan yuva olur. Billurdan bir bardak, sofraya konan kap olur. Mahir ellerde şekillenir çanak olur; emek emek işlenir, alın teriyle sulanır ve günü geldiğinde bereketiyle o çanağı dolduran nebat olur. Belki bu yüzden insanlık tarihi toprakla kurduğu bağ ile şekillenip anlam kazanır, kendi yolunu çizer, bahtını yazar.

İnsan ile toprak birbirini büyütür. Besler ve doyurur. İnsanlığın ilk yazılı kaynaklarından biri olan Gılgamış Destanı'nda insanın balçıktan yaratıldığı yazar. Semavi dinlerin kutsal kitapları da insanın topraktan geldiğini vurgular. Mitolojik bağlamda kaostan kozmosa geçişin remzidir toprak. Düzendir ve döngüdür. İnsanın döngüsü de toprakla başlar. İnsan topraktan yaratılmıştır ve

yine ona dönecektir. Hayatın düzenini insanın toprakla kurduğu bağ belirler. Nuh Peygamber Allah'ın emriyle yaptığı gemide bir yandan tufandan emin olurken diğer yandan bir toprak parçasını arar. Sular çekildiğinde gemi toprağa ulaşır. Düzen geri gelmiş insan toprağa ayak basmıştır.

İnsanlar kendini toprakla var eder, onun hakkını gözeterek yaşam sürer. Fitratlarına nakşolunan hakikatin tezahürüdür toprağa hürmetleri. Toprakla insanın arasındaki safiyete kirli ellerin, haris bakışların değmediği o çağların öykülerini anlatan Cengiz Aytmatov, Toprak Ana romanında şöyle der: "Toprak ve su insanlar arasında eşit olarak paylaştırılınca, kendi tarlamız olunca, kendi tarlamızı sürüp ekince, kendi ürünümüzü kaldırıncaya, biz de mutlu olacağız." Zira bir insan için mutluluk kendi tarlasını ekip biçmek, hasat vakti de emeğinin karşılığını aziz bildiği

topraktan beklemektir. Yıldızlı ve mavi akşamlarda günün bütün yorgunluğunu geceye teslim eden insan da toprak da mutludur.

Âdemoğlunun can yoldaşdır toprak, sadık yâridir. İnsan, bereketin izini sürer. Tabiat ona haşin yüzünü gösterip beşikteki bebesini, ağıldaki kuzusunu doyuramayınca yeni yurt arayışına girer. Salkım söğüdün ses verdiği, akarsuların, nehirlerin çağıladığı, dolgun başakların zarif boyunlarını göğe uzattığı mümbit toprakların ardına düşer. Atalarımızı da Asya'nın steplerinden Anadolu'ya getiren bu arayıştır. Anadolu'yu yurt edinen milletimiz toprağı nakış nakış işler. Bozkırın ortasında yaşam baş verir. İç Anadolu bozkırlarından tatlı bir huzur yayılır, şırıl şırıl akan su arklarının sesine başakların hışırtısı ve rüzgârın ısılığı karışır.

Elinin emeğine yaslanan çiftçi için gece dinlenme vaktidir. Yıldızlar insanoğlunun hayallerine ortak olur, yerle gök arasında köprüler kurulur. Uyku bütün haşmetiyle göz kapaklarına hücum eder, kirpikler aşağı çekilir. Henüz gökdelenler yükselmemiş, geceyi kırk yerinden bölen yapay ışıklar yıldızlı göğe halel getirmemiştir. Uykular derin, gece dinlendiricidir.

Dağın ardından güneş başını kaldırır, ilk ışıklarını salar. Güneş, âdemoğluna yüz görümlüğünü takıp onu gündüze davet ettiğinde iş tutulur, ışık hüzmeleri eşliğinde toprağın bağına insanın el emeği de karışır. Dinç bedenler, tarlaların yolunu tutar. Bereketli bahar yağmurlarından sonra hava açar. Buğdaylar, arpalar gelişip olgunlaşmıştır. Saplarının altı yeşil, tepeleri dolgun başaklar yaz güneşinde altın rengini alır. Tarlaların ucu bucağı görünmez. Biçerdöverlere yol açmak için tarlaların kıyıları orakla tırpanla biçilir önce. Ardından hem makineler hem insanoğlu işe koyulur. Birinin yarım bıraktığını diğeri tamam eder.

Hasadın ilk günü bayram yeri gibidir. Yüzler pürneşe. Kederli insan yoktur. Kimse dillendirmez, bayram sevinci yaşadığını söylemez ama herkes bu sevinci gönülden duyar, birbirinin yüzünde okur. Bakışlarda, gülüşlerde bellidir. Arabaların tıkırtısı, besili atların hırçın kişnemeleri bile hoş gelir. İşin aslı ilk gün sevinçten insanın iş tutası gelmez. Altın başaklar ufka kadar uzanır. Biçilmeyi bekler.

Onların salınışında bir işmar saklıdır. Gel ve bereketli tanelerime kulak ver.

Âdemoğlu yan yana dizilir. Eline orağı yeni alanlar maharetli bir çiftçinin ardından girer sıraya. Oraklar çakmak çakmak parlamaya başlar. Çizilen

yaylar birbiri ardına hizalanır. Yediveren başaklar bir bir düşer. Toprağın bağrından sökün eden arpa buğday, bereket olup yağar. Havayı ağustos böceklerinin sesleri doldurur. Doğanın sesine kulak veren insanoğlu, onun ritmine ayak uydurur. Derken güneş tepeye çıkar. Bütün hararetiyle âdemoğlunun yorgunluğu ziyadeleştirir. İbriklerden su içilir. Taş ocakta çay demlenir. Genç kızlar sepet sepet yiyecek taşır babalarına. Yeni gelinler evin direğine soğuk ayran ikram eder. Sofralar kurulur çarçabuk. Yeme içmenin, biraz da olsa dinlenmenin zamanıdır şimdi.

Gök imrenir insanoğlunun çabalarına. İnsanın içine ığıl ığıl akan bir rüzgâr gönderir. Sırtı terden sıırılsıklam delikanlılar kendini rüzgârın merhametine bırakır. Kimi bir ağacın koynunda kimi başak sapsarı arasında tatlı

bir uykuya dalar. Ak bulutlar bir parça gölgelik bahşeder. Dolgun başaklar arasında uzaktan bir atın kişnemeleri duyulur. Yeleleri rüzgârla savrulan at, altın bir nehirde süzülür. Eşsiz bir huzur vardır bu manzarada. Hepi topu bir saate sığdırılır her şey. Birkaç lokma ekmek, birkaç damla uyku.

Zeval vakti yeniden bir canlılık gelir toprağın insanlarına. Üzerlerindeki rehaveti bir çırpıda atarlar. Demir yatıp polat kalkan adamların güçlü bilekleri yeniden kavuşur orakla. Çoğu bitti azı kaldı, denir. Şu yokuşu aştık mı akşam olmadan bitiririz, denir. Ha gayret, denir; bileğine kuvvet, denir. Şakalaşmalar eşliğinde kimin sırası daha iyi biçilmiş, kimi fazla derin kimi biçimsiz kesmiş bir bir sayılıp dökülür. Gençlerin mahareti, yetişkinlerin tecrübesi övülür. Kim yokuşu

ilk aşacak, kim geride kalacak, ilk kim yorulacak dillendirilir. Bu şakalaşmaların ardında yüreklendirme gizlidir; bileğine güvenen, eli çabuk olan için maharetini gösterme vaktidir.

Kadınlar; erlerini, babalarını işin başında bırakmış dönüş yolundadır. Kadınıyla erkeğiyle emek vardır bu manzarada. Boncuk boncuk dökülen alın teri vardır. Sallanan orakların ışıldamasında, biçilen ve devrilen başakların hışırtısında, sıra sıra dizilen o çalışkan insanların türküsünde Anadolu'nun kokusu saklıdır.

Hasat günü biçerdöverlerin homurtusu bile neşve verir insana. Bütün o türküleri, neşeli sohbetleri, rüzgârın ve atların seslerini bastıran keskin homurtu insana güzel yarınları muştular. İşte emeğinin karşılığı, işte seher vakti tatlı uykulardan kalmanın, toprağın hakkını gözetmenin, didinip çalışmanın mükâfatı. İnsanın ambarda buğdayı, ağılda kuzuları oldu mu, değmeyin keyfine.

Kadınlar bir yandan tarladan dönecek eşlerini, babalarını, kardeşlerini bir yandan da sabah erkenden sağıp yola koydukları hayvanlarını bekler. Her sabah çingirak sesiyle köyü, kasabayı terk eden inekler akşam olunca dağ kekiğini, taze otları ak süte çeviren bir mucizeyle dönerler. Süt danaları annelerini bekler, kadınlar ellerinde kovalarla süte gelmiş hayvanları bu tatlı yüklerinden arındırmayı...

İnsan ile toprak birbirini büyütür. Besler ve doyurur. kaostan kozmosa geçişin remzidir toprak. Düzendir ve döngüdür. İnsanın döngüsü de toprakla başlar. İnsan topraktan yaratılmıştır ve yine ona dönecektir.

Bütün yazı yaylalarda geçiren tosunlar kim bilir nasıl da semirmiştir. Çoban onları dağ tepe dolaştırmış, toprağın bereketiyle besleyip büyütmüştür. Akşam olur. Uzaktan çingirak sesleri duyulur. Hayvanlar da bellemiştir evlerinin yolunu. Buzağılar hoplayıp zıplar, kuzular onca kalabalıkta gider analarının göğsünü bulur. Önce yavrunun hakkını verir kadınlar. Ardından kova kova süt sağılır. İmbikten geçen süt, çiğ olur, kaymak olur. Toprağın doyurduğu hayvanlar, insanoğluna nimetlerini sunar.

Yaz sonu bütün o çaba, bütün o yorgunluk sonbaharla demlenir. İneğin, koyunun hakkı da gözetilir hasatta.

Biçilen yoncalar, arpa buğday samanları, güneş yeryüzünden elini eteğini çekmeden kurutulur. Sıkı sıkı sarılır, balya balya dizilir. Hayvanların kışlık erzakı istiflenir. Traktörler, biçerdöverler kızağa çekilir. Oraklar bileylenip kaldırılır. Yaylalardan tosunlar döner, çobanlara el emeği verilir. Bütün yazın yorgunluğu kış günleri içindir. Tabiat hırçın

yüzünü gösterdiğinde, kar yeryüzünü ele geçirip insanla toprağın arasına girdiğinde, ambarında darısı, yakacak odunu, kışlık peyniri, yağı olan insan, o uzun kış aylarında, bitip tükenmeyen gecelerde yaz boyu verdiği emeğin huzuruna sığınır. Toprak da âdemoğlu gibi sükûnete ermiş, beyaz örtüsüne bürünüp bahara kadar dinlenmeye çekilmiştir.

KAYISININ MEKÂNI MALATYA

■ Zeynep ONAR

Bu şehre girdiğinizde sizi ilk karşılayacaklar insanlar değildir, binalar değildir, refüjler değildir. Bahar aylarında iseniz uçsuz bucaksız bembeyaz örtüsüne bürünmüş bir mekân görürsünüz, içiniz açılır. Yaz aylarında iseniz, altın renginde meyveler sizi karşılar hani dağ taş her tarafta, canınız çeker. Kış aylarında ise kapkara bir orman görürsünüz, ciğer gibi toprak dersiniz. Sonbaharda ise aynı topraklar sapsarı bir örtüye bürünür, içinize tatlı bir hüznün çöker.

Her şey bir yana bu şehirde mekân kavramı çok önemlidir. Mekân derken bunu yalnızca şimdiki zaman için kullanmıyorum. Bu tarihte de böyle imiş. “Bal şehri” anlamına gelen Malatya kelimesi şimdilerde pek bal üretilmese de balın hoş karakterini insanlarına vermiş desek yeridir. Bal az bulunur ama bulgurun her türünü, sarmanın envaiçeşidini, sulu ve etli yemeklerin nevi şahsına münhasır türlerini burada bulabilirsiniz.

Malatya Hititlerden Urartulara, Selçuklulardan Osmanlı'ya kadar birçok medeniyetin geçiş mekânı olmuş bir kavşak noktasındadır. Elinizi uzatsanız Kahramanmaraş'a, diğer yanda Kayseri'ye, bir diğer yandan Diyarbakır'a uzanırsınız. Sivas, Erzincan, Elazığ ile de komşudur. Malatya'nın hem tarihî hem de doğal gezilecek, görülecek birçok yeri vardır.

Manevi Bir Mekân: Somuncu Baba Türbesi ve Camii

İnsanlar gibi mekânların da bir ruhu olduğuna inananlardan mısınız? Mekânlar ruhuyla bulunduğu ortama hayat verir, derler. İşte Somuncu Baba böyle bir mekân. Bulduğu konum itibarıyla Malatya'nın Darendesine farklı bir hissiyat kazandırmış. Bu manevi hissiyata ortak olmak için biz de gezimize Somuncu Baba'yı ziyaretle başlayalım istedik. Aracınıza uygun bir yer bulup park ettikten sonra kâh yolun kenarında kutu içinde kâh ağacın altında selesiyle kayısı satanlar karşılar sizi. Hasat zamanıysa tazesini, sezon sonuydu kurusu... Gönülleri tok olan satıcılar almasanız da tadına bakmanız için bir avuç kayısıyı avucunuza sıkıştırır. Kayısının tadına bakınca anlarsınız Malatya'ya geldiğinizi ve başka yerlerde yediğiniz kayısının aslında kayısı olmadığını. Bir taraftan kayısıların tadına bakıp diğer taraftan gökyüzüne uzanan kayalıkların arasındaki minareye doğru adımlarınızı hızlandırabilirsiniz. Hemen Somuncu Baba Türbesi'ni göreceğinizi zannediyorsanız yanılıyorsunuz. Bir hengâmenin içine düşersiniz önce, bir taraftan hediyelik eşya satan dükkânlar diğer taraftan Tohma Çayı'nın üzerine kurulmuş kamelyalara bakıp dönüşte otururuz diyerek Somuncu Baba Camii'nin bahçesinden içeri girersiniz. Bahçe soğuk mermerlerle kaplı olmasına rağmen sıcak bir

huzur kaplar içinizi. Türbenin asıl girişine merdivenlerle ulaşılır. Bu merdivenlerde ilgi çekici bir detay var. Merdivenin ortasından olukla inen su ilerde küçük bir havuzda toplanıyor. Bu suyun adı hayat çeşmesi. Suyun akışı insan ömrünü, toplandığı yer ise ölümü ifade ediyormuş. Merdivenleri çıkıp türbenin asıl girişine geldiğinde Urfa'daki Balıklı Göl'ü andıran ama onun çok çok küçük hâli olan bir havuz karşılıyor ziyaretçileri. Bir duvarı kayalık dağa dayanmış bu mekânın dış duvarından taş oluklarla şadırvana taşınan su, yıllardır akmaya devam etmekte. Somuncu Baba'nın dışı kadar iç mimarisi de görülmeye değer. Mihrabın, minberin ve ahşap tavanın zarafeti görenleri hayran bırakır. Camiyi ve türbeyi ziyaret ettikten sonra camiden ileri doğru devam edip doğa harikası Tohma Kanyonu'nu gezip görmeyen yoktur herhâlde.

Levent Vadisi

Batı istikametinden Malatya'ya geliyorsanız Somuncu Baba'dan sonraki güzergâhınız kesinlikle Levent Vadisi olmalı. Vadi jeolojik oluşumlar, uçurumlar, uzunluğu onlarca metreyi bulan kayalıklar, yüzlerce mağara ve duvarlarındaki kabartmalarla ziyaretçilere görsel bir şölen sunuyor. Oluşumunun altmış beş milyon yıl öncesine dayandığını duyunca da hayretler içinde kalıyorsunuz. Bu oluşumu daha cazibeli bir yer hâline getirmek için kayaların üzerine seyir terası kurulmuş. 28 kilometrelik

Somuncu Baba Türbesi

Kayısı Kurutan Çiftçiler

Arslantepe Höyüğü

Arslantepe, çok eski bir geçmişe sahip. Merkeze bağlı Battalgazi ilçesinde yer alan höyüğün tarihi MÖ 3500-4000'lere kadar uzanır. Düz bir alana sahip Battalgazi ilçesinde yükseltisiyle hemen dikkatleri çeker. Arslantepe Höyüğüne gitmeden biraz araştırıp okuyarak gitmenizde fayda var. Çünkü bu höyük

birçok ilke ev sahipliği yapıyor. Peki adı neden Arslantepe? İncelemeye başlanmadan önce höyüğün yüzeyinde iki tane aslan heykeli duruyormuş. Her yer tamamen toprakla kaplı olduğu hâlde bu iki aslan yüzeyin üzerindeymiş. Böyle olduğu için bu höyüğün adı da Arslantepe olmuş. O zamanlar, Malatya'da müze bulunmadığından bu heykeller Ankara Medeniyetler Müzesine

götürülmüş. Daha sonra kazılar başladığında anlaşılmış ki bu iki heykel aslında sarayın kapısında duruyor. Ankara'dan heykeller getirilemediğinden Arslantepe Höyüğü'nün girişine bu iki heykelin replikası yapılmış ve yerlerine konulmuş.

Arslantepe'yi gezmek zamanda yolculuk yapmak gibi bir şey. Attığınız her adımda tarihin derinliklerine iniyor, saraya buğday götüren bir köylü ya da kral muhafızıyla yan yana yürüyor gibi hissediyorsunuz. Höyüğü gezerken rölyefler,

duvarlara işaretlenmiş mühürler dikkatinizi çeker. Adım adım ilerlerken bir taraftan da yukarı doğru çıktığınızı fark edersiniz. Çünkü yürüdüğünüz yol sizi kral tahtının olduğu yere götürür. Burada bulunan kerpiç taht beş bin yıl öncesine ait ve dünyadaki en eski taht olma özelliği taşıyor. Arslantepe'de kamusal bir saray kompleksi görürüz. Arşiv odasının, tapınağın, depoların bulunduğu bu kompleksin daha ancak yüzde onu açılabilmiş.

Kendisi Eski, Adı Yeni Bir Cami

Malatya deyince akla gelen bir diğer mekân da merkezinde bulunan yaş almışların deyimiyle Teze, gençlerin deyimiyle Yeni Cami. Yeni Cami'nin ilginç bir hikâyesi var. Anlatılanlara göre tarihler 1894'ü gösterdiğinde Malatya'da büyük bir deprem olur. O zamanlar Yeni Cami'nin yerinde Hacı Yusuf Cami adında başka bir cami vardır. Bu cami, depremle yıkılınca yerine Yeni Cami yapılmaya başlanır. Hatta bu depremle Malatya'nın da eski yerleşim yeri olan Battalgazi'den (Eski Malatya) şu anki yerine taşındığı söylenir.

Yeni Cami'nin kendine has özellikleri vardır. Ama en ilgi çeken özelliği minarelerinden birinin şerefeden yukarısının olmamasıdır. Bu da yine eski camiden kalma bir parça. 1894 depreminde minarenin üst kısmı yıkılınca bu şekilde hatıra olarak bırakılıyor. Yeni Cami inşaatı kolay kolay bitmiyor en son halkın yardımıyla 1913 yılında tamamlanıyor.

alanın tam ortasına yapılan bu terasın bir kısmı cam. Camlı kısma geçince adrenalin seviyesinin bir hayli arttığını söyleyebiliriz. Bu sebeple Levent Vadisi, adrenalin tutkunlarının gezilecek görülecek yerler listesinde ilk sıralarda yer alıyor. 104 metre yükseklikte ve aşağısı uçurum olan cam zeminde yürümek oldukça heyecan verici bir deneyim.

Tamamı kesme taştan yapılmış bu cami Malatya'nın yaşadığı hemen hemen her depremden etkilenmiş. 1964 yılında, 2022 Elazığ depreminde büyük hasar almış. Hatta Elazığ depreminden sonra restore edilip ibadete açıldıktan kısa bir süre sonra 2023 yılındaki 6 Şubat depreminde de büyük hasar almış. Yeni Cami'nin en kısa zamanda eski günlerine geri dönmesini ve tekrar cemaatini kabul etmesini temenni ederek rotamızı başka bir yöne çeviriyoruz.

Cevat Paşa Konağı

Malatya'nın Arapgir ilçesinde yer alan Cevat Paşa Konağı ilçenin Çobanlı Mahallesi'nde bulunur. Sivil mimari yapı olarak bilinen bu konak, yerli halk tarafından Çobanlı Konağı olarak da biliniyor. Cevat Paşa, Çanakkale Savaşı'nda Türk ordusuna hizmetlerde bulunmuş değerli bir komutandır. Konak, Cevat Paşa'nın babası Şakir Paşa tarafından 1890'lı yıllarda yaptırılmış. Evin konumu harika bir yerdedir. Burası sanki karşı taraftaki ilçe merkezini görmek için konulmuş bir tahta benzer. Karşısında ilçe ve ilçenin dayandığı Göldağları bulunur. Cevat Paşa, ilçeyi izlemeyi çok sevdiğinden olsa gerek konaktaki odalardan birine odanın zemininden hafif yüksekte etrafı ahşap trabzanla çevrilmiş bir alan yaptırmış. Bu alan, Cevat Paşa'nın kahve köşesiymiş. Nedense bu odaya girdiğinizde anlatılanların etkisiyle burnunuza kahve kokusu geliyor ve Cevat Paşa'nın köşesinde kahvesini

yudumlarken Arapgir'i izlediğini gözünüzde canlandırabilirsiniz.

İlçede Cevat Paşa Konağı gibi tarihî dokuya sahip başka konaklar da var. Zamanda yolculuğa çıkmak isterseniz Osmanlı Devleti'nin yaşam tarzını ve mimarisini bugüne taşıyan diğer konakları da gezebilirsiniz.

Kokunun Mekânı: Reyhan Tarlaları

Malatya'nın Arapgir ilçesine gelmişken reyhan tarlalarına uğramamak olmaz. Kokunun mekânı olmaz dersanız daha burayı görmemişsiniz demektir. Kozluk Vadisi boyunca uzanan reyhan tarlalarına yaklaştıkça esen rüzgârla önce mis gibi kokusu gelir burnunuza. Sonra morun en koyu rengiyle sizi karşılar dalından koparılmayı bekleyen reyhanlar. Bölgede reyhan o kadar meşhur ki sadece yiyecek ve içeceklerle tat vermekle kalmamış bölgenin türkülerine de konu olmuş. Bu kadar meşhur mor reyhandan bir dal koparıp kitabınızın arasına koyarak bir Arapgir hatırası olarak saklayabilirsiniz.

Aslında ben size Bakırcılar Çarşısı'nda gezerken kulaklarınıza bayram ettirecek çekiç seslerinden, Şire Pazarı'nda inci gibi dizilmiş kayısı paketlerinden, çevre yolundaki Niyazi Mısri Camii'den, çarşının içinde kalmış Söğütlü Camii'den de bahsetmek isterdim ama... 6 Şubat depremiyle bu

saydıklarım yerle yeksan oldu. Gençliğinin tüm mekânlarını yitirmiş buz gibi bir yüz ve yaşlı gözlerle bakan çok insan gördüm bu sürede.

Ama Malatya, işte bu sürede hiç olmadığı kadar tarihiyle doğasıyla, acısıyla tatlısıyla ziyaretçilerini bekliyor. Yazının sonuna gelmişken benden size ufacak bir tavsiye; yolunuz Malatya'ya düşerse bütün bu saydığımız mekânları gezdikten sonra bir kayısıcıya uğrayıp gün kurusu kayısı almadan evinize dönmeyin derim.

Arslantepe Höyüğü

Reyhan Tarlası

KÜPELİ SALİHA HATUN

Osmanlı'da Bir Kadın Cerrah

■ **Meryem DALĞIÇ**
Başkanlık Vaizi

İnsana dokunan, can suyu olan, kadim mesleklerden biridir hekimlik. Kuşkusuz âdemoğlunun yeryüzünde var olduğu ilk andan itibaren hastalığında derdine şifa arayışı, hekimliğin ve tıp ilminin mütemadiyen gelişmesini sağlamıştır. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) sıhhatli bir yaşam için tavsiyeleri, tedaviyle ilgili emirleri, İslam medeniyetinde tıp ilmine özel bir ilgi gösterilmesine ve bu alanda gerekli kurumların teşekkül etmesine yol açmıştır. Özellikle tıbbi bilgisi bulunmadığı hâlde hasta tedavi eden kimsenin verdiği zararı ödeyeceğine dair hadis (Ebu Davud, Diyât, 23), yöneticiler ve hekimlerle ilgili idari ve hukuki mesuliyete işaret etmiş, İslam devletlerinde sağlık işlerinden sorumlu hekimlik müessesesinin kurulmasında etkili olmuştur. Tıp mesleğinin resmî bir hüviyete kavuşması ise Halife Muktedir-Billâh zamanında (908-932) gerçekleşmiştir. Halife, halktan bir kişinin uygulanan yanlış tedavi

sonucunda ölmesi üzerine imtihan edildikten sonra yetki belgesi vereceği hekimler dışındaki kimselerin çalışmalarını yasaklamıştır. Nihayetinde mesleğinde ün yapmış hekimlerle halifenin özel hekimleri hariç tüm doktorlar, Reîsületibbâ Sinan b. Sabit b. Kurre tarafından imtihandan geçirilerek sadece başarılı olanlara tıpta yetki belgesi verilmiştir. (TDV *İslam Ansiklopedisi*, Hekimbaşı mad.)

İslam tarihinde hemşireler, kadın hekimler, savaşlarda ve günlük yaşamda hastalıkların tedavi edilmesinde önemli roller üstlenmişlerdir. Ancak tıp dünyasında daha çok erkeklerin egemen olması sebebiyle kadınların sesi yüzyıllar boyunca çok cılız bir şekilde günümüze ulaşmıştır. Tıp tarihinde kayda geçen, yaptığı başarılı ameliyatlara sesini duyuran kadınlardan biridir Küpeli Saliha Hatun. 17. yüzyılda Üsküdar'da yaşayan Saliha Hatun, Roman milliyetine mensup Müslüman bir kadındı. Dönemin en mahir, en meşhur cerrahıydı, bu

mesleği de cerrah olan eşi Deniz bin Gazi'den öğrenmişti. 19. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nde cerrahlık, hekimlikten ayrı gelişmişti. Cerrahlar, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde bir başka cerrahın yanında yetişirlerdi. Eşiyle birlikte ameliyatlara giren Saliha Hatun, eşinin vefatından (1620) sonra da cerrahlığa devam etti. Kadın erkek ayrımı yapmaksızın birçok ameliyat gerçekleştirdi. Asıl uzman olduğu alan ise fitik ameliyatları idi. Zorlu ameliyatlara yapan Saliha Hatun, cerrahi müdahale öncesinde hastalarından rıza formu talep ederdi.

Rıza formu, hekimin tedavinin olumsuz sonuçlarından sorumlu olmadığını belirten belgeydi, cerrah ile ameliyat olacak hasta arasında kadı ve şahitler huzurunda imzalanırdı. Üsküdar Kadı Sicillerinde yer alan bilgilere göre Saliha Hatun, yirmi bir hastadan rıza formu almıştı. Bu formlarda hastaların adı, ikamet yeri, şikâyetleri, tedaviye ilişkin bilgiler, ödeme tutarı ve en

önemlisi de hastanın hayatını kaybetmesi hâlinde cerraha dava açılmayacağına dair bilgiler yer alırdı. 17. yüzyılda Osmanlı topraklarında hekimlerin can güvenliğini sağlamak amacıyla hasta ile cerrah arasında imzalanan rıza formu, cerrahların cezai sorumluluğunu ortadan kaldırdığı gibi, hastanın ölmesi veya tedavinin beklenen sonucu vermemesi durumunda ortaya çıkabilecek ihtilafların çözümünde de yol gösterici bir rol oynamayı amaçlamaktaydı. Oysa hasta onam formu, Avrupa'da oldukça geç bir tarihte 19. yüzyılda kullanılmaya başlanmıştı. Bu durum Osmanlıların tıp etiği açısından kaydettiği ilerlemenin göstergelerinden yalnızca biridir. Şeriye kayıtlarında onam formlarının yanı sıra merkezi idareden ve adli tıptan gönderilen sağlıkla ilgili talimatlar, tıp tarihi, deontoloji ve klinik etiğe ilişkin belgeler de arşivlenirdi. Söz konusu belgeler arasında Saliha Hatun'un hastalarından aldığı onam formlarının da bulunması, Osmanlı coğrafyasında kadınların tıp alanında rahatça çalışabildiklerinin en bariz işaretidir.

Kadı sicillerine göre Saliha Hatun'un yaptığı ameliyatlarının ücretleri 400 ile 3.000 akçe arasında değişmekteydi. Aradaki farklar hastalığın seyri ve ameliyatın zorluğuyla ilgili olabileceği gibi muhtemelen

صَوْرَةٌ طَبِيبِيَّة
وَشَكْلُ الْت
وَصَوْرَةٌ عَلِيَّة
بُونُورْدَر

hastaların mali durumu da etkiliydi. Ur ameliyatları da yapan Saliha Hatun'un ünü, tüm ülke sathına öylesine yayılmıştı ki hastaları arasında gayrimüslimler de vardı. Anadolu'dan Rumeli'ye kadar şifa bulma umuduyla hastalar, Üsküdar'ın yolunu tutarlardı. Rıza formlarında yer alan bilgilere göre yeniçeriler de dâhil olmak üzere toplumun farklı kesimlerinden, çeşitli yaş gruplarından birçok insan tedavi olmak amacıyla Saliha Hatun'a başvurmuşlardı. (Nülüfer Demirsoy, 17. Yüzyılda Bir Kadın Cerrah: Kúpeli Saliha Hatun ve Cerrahileri İlgili Rıza Formlarının Değerlendirilmesi, *Konuralp Tıp Dergisi*, 2019;11(3): 468-474)

İslam'ın insan hayatına verdiği ehemmiyet gereği

Müslümanlar tıp alanında müthiş ilerlemeler kaydetmiş, İbn-i Sina başta olmak üzere ünlü hekimler ve Zehrâvî gibi meşhur cerrahlar yetiştirmişti. Bilhassa Türkler kurmuş oldukları hastanelerde cerrahlara ve kehhâllere (göz cerrahları) ayrı kadrolar tahsis etmişlerdir. Bu durum gerek Selçuklu gerekse Osmanlı tıp müesseselerinde de devam etmiştir. Kúpeli Saliha Hatun da yaşadığı dönemde insanların derdine derman olmak için başarılı ameliyatlar gerçekleştirmiştir. Yaptığı cerrahi müdahaleler ve hastalarından aldığı onam formu ile tıp dünyasına öncülük ederek ardında güzel bir iz bırakmıştır.

SORUMLULUK NEDİR BİLİR MİSİN?

■ Gülşen ÜNÜVAR

Dinle Geçen!

Dünyadan, ömürden, zevkten, sefadan gelip geçen! Emanet edilen bu canı hakkı ile şu âlemde gezdirip hakkı ile nihayete hazır etme niyetinde olan. Gönlümün en derininden sana muhabbet gönderir; iyiliğini, hoşluğunu, sıhhatini dilerim. Nicedir söz birikir şu naçiz dimağımda. Naçiz derim çünkü söz ve yazı dışında pek de mühimsememek lazım “bizim” diye tanımladıklarımızı. Biriken sözleri iletmektir bize düşen; bir sonrakine, arkadan gelene, pend bekleyene, medet umana, yol arayana, şaşırana, korkana, sanana, yanana, kanana.

Bildiğimiz kadar, dilimiz döndüğünce bu söyleyiş. İster bir mektup olsun ister bin; öğüt hiç tükenmez evlat. Çünkü yaşanan her an bir kitaptır; onlarca sayfa, yüzlerce öykü, binlerce duygu. Her kitap biraz da nasihat etme, benden sana bir küçük tavsiye demek değil midir? Tabii anlayanadır bu hissettirmeler, imalar, göndermeler. Kullanım kılavuzu yoktur hayatın, yaşayıp göreceksin, olgunlaşıp

ereceksin, yanıp pişeceksin. Yok öyle; armut piş, ağzıma düş. Şayet böyle bu kadar kolay olsaydı karşılaştığımız olumsuzluklara karşı tedbirli davranmak ve onların üstesinden gelmek, çok okuyan ile çok bilen hiç hata yapmaz idi. Hiç tuzağa düşmez, hiç kandırılmaz, hiç hayal kırıklığına da uğramaz idi. Ama öyle mi ya? Hangi insanın hangi imtihanla sınanacağını kimse bilemez. Nice âlimler, nice bilginler, nice görüp geçirenler ve nasihat edenler de buna dâhil.

Diyeceksin ki madem durum bu, neden her mektubunda bana pendnameler dizersin? Evlat, benim amacım sana ne yapıp ne yapmayacağını maddeleyerek yol çizmek değildir. Gayem; gördüğüm geçirdiğim devrin hâl ve hareketlerini sana aktarmak ve iyi ile kötünün hayat terazisindeki mücadelesinden haber vermektir. Gör isterim, iyiliği kendine düstur edinenin nicedir hayatı. Bil isterim, kötülüğü matah belleyip de doğru yoldan gidenlerin yolun

sonunda nasıl da tövbeye geldiklerini. Duy isterim, yaşamı nihaysiz zannedip de son nefesine kadar hırsla koşanların o son dönemeçteki feryatlarını. İşte bu insanlara diyeceğim tek şey şudur; *Senden öncekiler uğrayıp geçtiler. Yerleşemediler, öncekiler gibi göçtüler.**

Böyleyken böyle evlat. Yazar çizer söylerim amma faydası var mıdır bilemem. Şu fukara gönlüm der ki söyle, ünle! Biri duymasa diğeri duyar, biri bilmeseydi beriki bilir, öteki sezmeseydi hiç ummadığını sezer. Ağızdan çıkan söz havada kalmaz; bunu der, bunu bilir, bunu söylerim. Hislerin de yadsınamaz katkısı var elbette. Yoksa nereden bildirdim senin gibi kıymete değer bir evladımızın benden gelecek haberleri dört gözle bekleyeceğini. Altından kalemlerle yazılmış, mürekkebi zümrüt yeşili ile cilalanmış, ceylan derisine sarılmış muamelesi yapıp gözün gibi sakladığın mektuplara böyle bu kadar sıkı sarılacağını... Ben ki kalbime ve kalbine güvendim

evlat. Sen de bana itimat ettin ki yüreğimden yüreğine ince ve upuzun ya da kısıcık bir yol açıldı; Yüz yıl öncesinden yüz yıl sonrasına, dünden bugüne, sabahtan akşama, az önceden hemen sonraya belki de. Zaman; anlaşılmaz bir olgu, yakalanamaz bir kuş, hesap edilemez bir ilerleyiş. Biz iyisi mi yüreğimizin istikametinden şaşmadan bildiğimiz yoldan gidelim. Dışımızın değil de içimizin güzelliği, hoşluğu, temizliği ile övünelim. Ne demişler; *Her nesneyi yükselten şey içten gelir. İçi olmazsa dışı yaramaz, kalır.**

Dışındaki vasıflarla övünmeyesin evlat! Dış dediğin dışta kalır; çul çaput gibi, sap ile kabuk gibi. Çekirdeği olmasa kim ne yapsın nani? Sert sedef rengindeki inci olmasa ne işe yarar istiridye? İçindeki kıymetli tat damağımızda kalmasa kim uğraşır cevizin o sert kabuğu ile? Ya insan? Kalbinde incelik, zarafet, merhamet olmadıktan sonra hangi insan ne kadar tahammül eder başka bir insana? Etmez evlat! Ya üç ya beş ya on vakte kadar sabrı tükenir beşerin. Sonunda kaybeden dış kabuk olur, gösteriş, çalım, alım, sahtelik olur.

Hazır kalp ile merhameti zikretmişken sormak isterim; sorumluluk nedir bilir misin? Hiç yokladın mı kendini; ben kimim, kimden ne kadar sorumluyum? Sor evlat! Sor kendine; üzerime düşen ne, elimden gelen ne? Dilersen ben deyimereyim; insan, gördüğü, bildiği, selam verdiği, selam aldığı her şeyden ama her şeyden sorumludur. Yuvasız

kuştan, yolunu kaybetmiş karıncadan, kırılmış daldan, su almış saldan, heba olmuş maldan, candan, kandan. Attığın tek bir taş ile dünyanın ta öteki ucunda yıkılan handan...

İnsan olmak kolay mı sandın? Bak bilge kişi ne demiş; *İlinde biri kalırsa aç, onu senden sorar Allah, gözünü aç.**

Aç gözünü evlat, açabildiğin kadar aç! İnsan olmak işte bu kadar zordur. Zor olan her şey özeldir, kıymettir, değerdir. Öyle olmasa dünya yüzünde her nesneye iki göz, iki kulak, bir de kalp ile akıl verirdi Hak. Kudret verirdi dağlara, bir başka dağın yamacında soluklanan çocuğun yiyeceği bir lokma ekmeği bölüşsün diye.

Yazarım okunur, söylerim dinlenir. İşte bu da bana yeter oldu. Sana diye yazarım

”

Kalbinde incelik, zarafet, merhamet olmadıktan sonra hangi insan ne kadar tahammül eder başka bir insana? Etmez evlat! Ya üç ya beş ya on vakte kadar sabrı tükenir beşerin. Sonunda kaybeden dış kabuk olur, gösteriş, çalım, alım, sahtelik olur.

amma aslında kendimedir tüm sözüm. Nefsimi terbiye etmek için can çekişir durur şu özüm. Bir sitem var ise bu banadır. Bir baht var ise o sanadır. Bahtın gür olsun evlat. Selametle...

*Kutadgu Bilig

HAKİKAT PERDESİNDE

Filistin Silüeti

It Must Be Heaven / Burası Cennet Olmalı

■ İshak KOÇ

Öncelikle sinemanın hayal perdesi olarak anıldığı yerde Filistinlinin gerçeği oynamak zorunda olduğu belirtilmelidir. Onun dünyasında hayallere yer yoktur! İlle de bir hayale tutunacaksa o hayal ortasından bombalanır. Sonralıkla söylenmelidir ki hakikatle aradaki mesafe açıldıkça evrende her şey kurgudan ibaretmiş zannedilir. Zan denip geçilemez. Geçilmemelidir. Hakikatin her şeyin üstünde, zavallı egoların bile üstünde olmasını isteyen Dostoyevski, tam da bu arzusun yörüngesinde kendi *Yeraltı'sını* oluşturur. Kurgusaldır. Okunur, izlenir, yorumlanır...

Gerçeklik orada bir yerdedir de onun bir nevi yeniden oluşturulmuş hâli, post – truth yorumlamalarını da aşan simülasyon, daha yoğun bir arzla pazarlanınca tüm talepleri celbeder. Denebilir ki şimdiki zaman, daha fena bir gelecek için simülatif evrenin tahakküm tarihini oluşturur.

Egemen güçlerin istisna tanımsızın dünya halklarına yaşattığı simülasyonun, o küçük ve sahte evrenin farkında olan, karşısında duran herkes değerlidir. Çünkü yeniden düzenlenmiş gerçeklik algısı, sistematik olmasa da sürekli denebilecek düzlemde, insanlığa vahşet ve dehşet görüntüleri izletip, şayet kalmışsa sinir uçlarıyla oynamak, duyarsız, duygusuz, tepkisiz bireyler üretmek şeklinde sunulur. Ve bu da evrensel alanda neredeyse her gücü ele geçiren, suyun başını tutan siyonistler eliyle yapılır. Böyle bir söylem antisemit görünse de (ki görünmese bile öyle olduğu iddia edilir) işin aslını inkâr etmek, çağın en bariz gerçekliğine karşı çıkmak sayılır. İşte o söylenemeyen, yadsınan, üstü örtülen yahut doğrudan doğruya yalanlanan gerçeklik, yerini simülatif olana bırakır ki artık duyguların bile sahte olabileceği konuşulur. (Duyguların sahteliği sadece konuşulabilir, zira duygu yansımaları dışında olup biteni saptayacak bir ölçüt, değerlendirecek bir üst akıl yoktur. Artık kişinin oynadığı rol, gözlemlenebilecek duyguyu ne kadar yansıtırsa onunla iktifa edilir.)

Bir film kesitinde rolünü icra eden karakter, ahlaki olarak zamansal uzam içinde yaşadığı evrene yani takip edilen senaryonun gereğine (ya da kimi zaman yönetmen direktifine) tabidir. O halde senaryo çok namüsaıt bir mahiyette tezahür etmemelidir!

Bergman, Renoir, Tarkovsky, Kiarüstemi gibi ustaların, çağın imkânlarını da kullanmayı bilen modern versiyonu Elia Suleiman olsa gerektir. Herhangi bir zamanda ve zeminde görülebilecek olan sıradanlığı imgeselliğe dönüştüren yönetmen, bir yandan görseli en sanatsal şekilde işlerken diğer taraftan ilk kurguyu, senaryoyu da görüntüyle manidar hale getirir.

Elia Suleiman'ın şimdiki hâlde son filmi *It Must Be Heaven* 2019'da vizyona girer, aynı yıl Cannes'dan ödülle döner. Türkiye'den TRT ve Zeyno Film'in de desteklediği eserini Hristiyan toplumunun haç taşıma töreniyle açan yönetmen, kendi gözlemlerinden kesitlerle ilerler. Her sekans ziyadesiyle ironik, kendini kolay ele vermeyen metaforlarla şekillenir. Söz temsil kentlerin üstünde helikopter uçabilir ama Batı'daki herhangi bir şehrin semalarında devriye gezen helikopterler, Filistin topraklarında hiç eksik olmayan netameye dönüşür; hava raporu almak için dolanan uçaklar masmavi gökyüzünde itici bir siyon yıldızı çizer. Melek kostümüne

bürünmüş birinin kolluk güçleri tarafından üstüne çullanılınca tam göğsünde açiveren Filistin bayrağı görmek, sonra kanatlardan başka bir şey kalmadığına şaşırarak gerekmez! Yahut da size saldıracak gibi görünen grup, şayet karşı koymayıp sessizce bakarsanız çeker gider. Öyle midir? Yerleşimci diye anılan işgalciler gitmiş midir? Görüntü doğrultusunda belirtmek gerekirse birileri fena halde dayak yer. Dayağı yiyen siz olmayınca mesele etmezsiniz. Nitekim Filistin'e doğru yönelen bakışlardan, bu alışılmış zulüm serencamını öylece izlemekten başka bir şey çıkmaz! Hem Batı'nın kendi insanına davranışı da pek farklı değildir: Filistin topraklarında insanlar evsiz, barksız, yurtsuz bırakıldığında Batılı yardımseverler yiyecek ve su gönderip vicdan rahatlatır ya, işte aynı şekilde sokakta yatıp kalkan bir "homeless" bulduklarında pek müşfik kuruluşlar ona yiyecek ve su verip gerisin geri döner.

Kişi nereye gitse içsel Filistin'ini beraberinde götürür. Yani yönetmen kimi zaman kendini Batı'nın yerine koyar ve sadece izler; kimi zaman da kendisi olup aynı döngüyü oyuncular üzerinden gösterir. Bu ruhsal teamül, dışarıdan izleyenin anlaması beklenemez. Hani tüm dünyanın Hanzala karakterini pek de anlamadığı gibi... Annesi, babası, kardeşleri, akrabaları, komşuları, arkadaşları, tanıdıkları hunharca katledilmiş çocukların ansızın büyüüp direniş

Sinemanın hayal perdesi olarak anıldığı yerde Filistinlinin gerçeği oynamak zorunda olduğu belirtilmelidir. Onun dünyasında hayallere yer yoktur! İlle de bir hayale tutunacaksa o hayal ortasından bombalanır.

yeltendiklerinde terörist addedildikleri gibi... İntikam hırsını dahi elinin tersiyle itmişken bir yüce dava uğruna, hakkı hâkim kılmak için Allah'ın ayetlerine uyup cihat edenlerin insanlık sorgusuna tabi tutulduğu gibi...

Elia Suleiman'ın kendi oyunculuğu yanında Ali Suleiman'dan Gael Garcia Bernal'e; Kerim Ghneim'den Yasmine Haj'a, Tarık Kopty'den Gregoire Colin'e, Kwasi Songui'den Vincent Maraval'a kadar birçok ünlü oyuncuyla her kesitin bir sonraki sekansta açıklandığı veya çağrıştırdığı bir kolaj sunar. Özellikle İspanyol oyuncu Gael Garcia Bernal'le birlikte görüldükleri sahne, dünyanın Filistin'e yönelik değişmez bakışını ele verir. Bernal tanıştırap izah etmesine rağmen yetkili onu alıp çeker gider; Suleiman bakabilir.

Filmografisinde Elia Suleiman'ın pek sesi duyulmaz. Hayretle baktığı dünyanın ilginç yanlarını gösterirken kendisi de o sekansın içinde yer alır, lakin suskun kalmayı tercih eder. Bir nevi *Hanzala* gibidir; eller arkadan kavuşturulmuş, çoğu zaman izleyicinin dünyasına sırtı dönük, her şeyden ve herkesten bağımsız seyreden hayatın istisna anlarına dikkat çekerken sözel bir açıklamaya ihtiyaç hissetmez. Görsel kendini zaten açıklar. Bu elbette Filistin için, Filistin davası için, direniş için önemsenecek bir imgedir. Zira cümle cihanın gözü Filistin üzerinde gezinirken çoğu zaman şahit oldukları karşısında kimsenin çıtı çıkmaz. Konuşabiliyormuş ya da dilsiz değilmiş dedirten bir irkiltmeyle yönetmen, kendisine "Nerelisin?" diye soran taksiciye "Nasıra" der. Sonra Nasıra'nın nasıl bir ülke olduğunu sorgulayan muhatabının merakını giderir: "Filistinliyim."

Filistinli olmanın insanlar nezdinde karşılığı işte tam da filmde gösterilen taksicinin heyecanı gibidir. Bir ehemmiyeti olmaksızın Filistin halkının hangi milletten geldiğini dert edinen dünya halkları, Girit'ten kopup Kenan diyarına yerleşen Filistlerden sorgusu pek de gerekmeden "Arab-ı Müstağribe" kavramına kadar uzanır.

It Must Be Heaven, dıştan bakıldığında fotoğrafik ciheti yüksek absürt komedidir. Biraz yaklaşıldığında absürtlüğü ortadan kalkar, sadece komedi olur. İçine girilip anlatılan

imgeye vâkıf olunursa komedinin yanına trajedi eklenir. Nihayet tamamen trajik olduğu anlaşılabilirse izleyenin olgunlaştığına delalet eder! Diğer yandan yönetmenin farklı tarafı, imge ve simgelerin fevkinde muziplikle karışmış şiirselliklerdir. Komedi denebilir lakin halkların güldürü kodları muhtemelen sunulu görsele uymaz. Dram denebilir lakin herhangi bir kesitin olduğundan fazla dramatize edildiği söylenemez. Trajedi demek için zaten yaşananın aslen trajik oluşu perdeye yalın gerçeklik olarak yansır. Özetle, Suleiman filmografisinin her bir yapıtı, sağlam bir şiirin yorumlanışını yansıtır. Bu tür bir yoruma Mats Grorud'un konuyla ilgili Kule (The Tower - 2018) isimli animasyonunda da rastlanır. Nekbe gününü (15 Mayıs 1948) anlatırken tehcir edilen babaya evladı sorar: "Köpek de bizle gelsin mi baba? Hayır, evladım, o kalacak!" Bir sonraki sekansta, götürülmediği için acı acı uluyan hayvana bakıp mırıldanır: "Hiç olmazsa köpek kaldı!" Kurgu rahmetli Mahmut Derviş'in Atı Neden Yalnız Bıraktın şiirinin yansımasıdır:

"-Evde kim kalacak bizden sonra babacığım?"

*-Nasıl öyle kalacak oğlum!
(...)*

*-Atı neden yalnız bıraktın?
-Eve yârenlik etsin diye evladım
Zira evler ölür terk ederse
sakinleri..."*

Suleiman, şiirselliği de tutkunu olduğu Arap müziğiyle harmanlar. Başta her filminin

vazgeçilmezi Nagat Al-Saghira olmak üzere yerli yerinde Ümmü Gülsüm, Asmahan, Abdel Halim Hafez, Sabah Fakhri ve niceleriyle birlikte Yasmine Hamdan (yönetmenin hanımı) duymak mümkündür. Yahut da tüm görsel ve işitsellerden Filistin özlemi duyumsanır.

Standart okuma biçimlerinden bağımsız hareket edenlerin pek anlam veremeyeceği şekilde yönetmenin sokakta özgürce yürüyen, birey olmayı becermiş, dilediği gibi davranan ve giyinen kadınlar göstermesi, doğduğu, büyüdüğü, yaşadığı topraklarda üstüne tahakküm kurulan tüm kadınlar için devrimci bir fikir yürüttüğünü ibraz eder. Burada (Paris'te) kadınlar böylece yürüyebilir, çünkü burası Celile değildir! Ancak üstüne yönelen gözler itibarıyla en az orası kadar korunaksızdırlar. Celile'de ise kadın tüm özelliklerini tek tek taşımak ya da birinden birini seçmek zorundadır. Yani Hz.

İsa'nın inzivaya çekildiği o en sakin mekânda bile insanlar tercihlerinin kurbanıdır. Hani dünyanın en zor imtihanı; evlattan birini tercih etmek gibi... Elbette insani değildir. İşgalin ve zulmün de insani olmadığı gibi...

Burası cennet olabilir mi? İnanan kalpler için bir yeryüzü cenneti tasavvur etmek gereksizdir. İnanç insanı iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Nihai hedefi cennet olan insanlar, yeryüzünü mamur etmek için elinden geleni yapmaya çalışsa da buradaki imarın burada kalacağını bilir. Buradan cennet olmaz. Ancak burası tam da cennetin arandığı, aralandığı, hazırlandığı yerdir. Çağın insanı hayatın değişmez gerçeğinden hızla uzaklaşırken Filistin topraklarında bir grup Müslüman, dönüp dünyaya, hayata, insana doğru bir kez daha bakmalarını sağlar. Orada imanın dile gelip konuştuğu görülür. Yahut da iman ehlinin cennete doğru yürüdüğü...

Orijinal İsmi

It Must Be Heaven

Süre

1 saat 42 dk.

Tür

Komedi, Dram

Yönetmen

Elia Suleiman

Senarist

Elia Suleiman

Yapımı

2019 - Fransa, Katar, Almanya, Kanada, Türkiye

ŞAIRİN HAYAT DEDIĞİ ŞİİR

■ Mustafa UÇURUM

Sözün dile düştüğü andan itibaren şiirin ve şairin varlığından söz edilir. Belki gönül dilinden dökülenlerin şiir olduğunu bilmeden terennüm edilen sözler daha sonra şiir olarak adlandırılmıştır çünkü insanın doğasında var olan bir hücrel yapı gibidir şiir.

Aprin Çor Tigin söylediği özlü sözlerin şiir olduğunun farkında mıydı bilmiyoruz ama bilinen şu ki sevgisini anlattığı, Allah'a olan muhabbetini dile getirdiği sözleri biz bugün şiir olarak adlandırıyoruz. Hem de bilinen ilk şiirler olarak...

Yaşamak bir serüvenin ardına düşmektir. İnsan var olduğu zaman ve mekân dilinde

kendisine yer bulur ve yaşamak denen kaygıyı omuzlar. Aslında yaşamak farkına varmaktır. İnsanın kendi dışında olan bitene de duyduğu ilgi ona "duyarlı" kişi sıfatını kazandırır. Vurdumduymaz olmaktan kurtulup hayatın sesine kulak veren kişi, yaşıyor olma hissesini de dopdolu yerine getiriyor demektir.

Hayatın akışı ne kadar karmaşık olursa olsun bir çiçeğin yolunu kesmesini gören gözdür şair. Baharın sesine, rengine, ruhuna şairler selam durur. Kendini engin yeşilliklere kaptırmasına da gerek yoktur şairin. Hayatın her anında bir çiçeğin gökyüzünü selamlamasını duymak şair yapar kişiyi.

Gelinciklerin yayladaki nazlı nazlı salınışı gelir ve şairin penceresinde endamlı bir seremoniye başlar.

Erguvanların bahardaki resmigeçitlerini de şairlerin efkârı yönetir.

Şiirin ve şairin belirli bir tanımını yapmak mümkün değil. Yapılan tüm tanımlar dar bir kalıptan başka bir anlam ifade etmez. Oysaki şiirin mesafesini tayin etmek birkaç cümleye sığmaz. Şiirin mesafesi dünyanın bütün sınırlarını zorlar. Şairin yeri dünyanın merkezidir. Yani başında baharda patlayan çiçeği de duyar şair, kendinden milyonlarca ötede patlayan bir bombayı da.

Bir gezintiye çıkmaktır şiir. Yürüyüşüyle dizeler kuran, duruşuyla imgeler toplayan bir yürüyüş bu. Şair, hayata bakmasını bilendir. Bu yüzdendir ki her şair kendi dünyasından bakar hayatın akışına. Ahmet Haşim için şiir bir sesten ibarettir. Şiirin olmazsa olmazı musikidir ve şair akşamın alacakaranlığında, çıktığı yürüyüşte göl kıyısından şiirler toplamıştır bir vaktin sesini muştulayan.

*"Akşam, yine akşam, yine akşam
Göllerde bu dem bir kamış olsam"*

Mehmet Akif için şiir bir davanın sesidir, tebliğ metodudur, yürek çarpıntısıdır, hayata mümince bir bakıştır. Yazdığı gibi yaşamak, yaşadığı gibi yazmaktır.

“Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek:

Sözüm odun gibi olsun,
hakikat olsun tek.”

Gönül gözüyle
görmenin adıdır şiir.
Yaratılan her zerreyi
Hakk'ın bir tecellisi
olarak görmek için
gözün değil gönlün
görmesi yeterlidir.
Veysel'de olduğu gibi;

“Dileğin var ise Allah'tan

Almak için uzak gitme
topraktan

Cömertlik toprağa verilmiş
Hak'tan

Benim sadık yârim kara
topraktır”

Yunus Emre'dir şiir. Yollara
düşüren, bir çiçeğe selam
veren, dünyanın her köşesine
Yaradan'ın selamını ileten
bir yol dervişinin en içli
nağmesidir şiir.

“Dağlar ile taşlar ile

Çağırayım Mevlam seni

Seherlerde kuşlar ile

Çağırayım Mevlam seni”

Sözünden samimiyetini
hissettiren şiir. Bu ağır
bir yük olsa da şair sıfatı
kişinin üzerindeki en asil
giysilerden biridir. Yazdıkları
ile yaşantısını dengede
tutarak kalıcı olur şair. Şiirin
sahihliği ve hakikati işaret
etmesi de şairin doğrulayıcı
yönünü güçlendirir. Bu, ölüm
bile olsa hakikat budur. Şair,
şiirinde ölümünün de habercisi
olacak kadar kendini sanatına
verendir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın
ölümün habercisi bir şair

Çiçekler toplamalı,
dağ çiçekleri. Çocukların
üzerlerine serpmek için renk renk
çiçekler toplamalı. Filistinli ve tüm
mazlum çocuklara ulaşmalı çiçekler.
Uçaklar geçerken üstümüzden, çiçek
atsınlar bize, çocuklar çocukluğunu
bilsin, diyen çocuklara çiçek
toplamalı dağlardan.

olması şiirlerinde aşikârken
ne kadar kaçarsa kaçsın
ölüme erken yakalanan şairler
safındaki yerini almıştır. Hem
de ölümden kaçışın en güzel
şiirlerini yazan bir şair olarak:

“Kapımı çalıp durma ölüm,

Açmam;

Ben ölecek adam değilim.”

Şiir hayatın sesidir. Hayatla
şiirin arasındaki mesafe
azaldıkça dizelerin sıcaklığı
daha çok hissedilir. Orhan
Veli'yi düşünelim. Kendinden
önceki devasa bir edebiyat
anlayışının tam tersi bir
düşünceyle şiirler yazmış, Garip
Akımı'nın edebiyatımızda yer
tutmasını sağlamış önemli
bir isim. Oktay Rifat ve Melih
Cevdet onun kadar sadık
kalamamıştır Garip Akımı'na.

Günlük hayat akıp gidiyor.
Bu akıştan şair yeni bir hayat
kurmak için kurmaca bir
terimsel anlam yüklüyor
kendine. Kurmaca olmasa

her şey sadece olduğu gibi
karşılık bulur bizde. Ağaç var
olduğu şekliyle, çiçek, ırmak,
ev, çocuk... var oldukları
şekillerde şiirde olur o
zaman. Bunlara şiir
elbisesini giydirirken
şair kurmacayı
kullanır. Zamanla,
değişen dünya
düzeni ile giydirilen
elbisenin şekli, ruhu,
rengi değişse de elbise
varlığıyla aramızda
olmaya devam eder. İşte,
hayata elbiseyi uydurmanın
ustalığıdır şiir.

Orhan Veli'nin edebiyatımızda
yapmak istediği aslında
şiirin var oluşundan bu yana
yapılmak istenenle aynı
noktaya çıkıyor. Hayattan
şiirler kurmak. Peki bu her
zaman mümkün olmuş mu?
Elbette değil. Hayata kapalı,
şairin içine açılan vakitlerden
geçen edebiyat dönemlerimiz
de oldu bizim. Halk edebiyatı
halkın içinden bir ses olarak
varlığını sürdürse de divan
edebiyatı etkisinden ve var
olduğu çevrenin gücünden
dolayı sesini daha gür
çıkarmıştır. Orhan Veli, kendi
dışında da bir hayat olduğunun
farkına varılmasını isteyen bir
anlayışla şiirler yazan bir şair.
“Yoldan geçen adam” Orhan
Veli sayesinde şiire giriyor ve
şair bir akımın da temelini
oluşturuyor.

Kendi dışındaki dünyayı
anlatırken sanatın değişmez
erklerini terk etmez Orhan
Veli. “Sanat” esastır onun
şiirinde. Sıradan yaşamı şiire
dönüştürmenin ustası olarak
yer eder edebiyat hafızamızda.

“Cep delik, cepken delik,
Kol delik, mintan delik,
Yen delik, kaftan delik,
Kevgir misin be kardeşlik!”

Şairlerin yolunu çiçekler kesmeli. Bir gül çıkmalı önüne açılmalı yaprakları tek tek huzur veren kokusuyla. Bir papatya çok anlamlı olmalı, bir lale çok narin, bir zambak tarih sayfaları kadar görkemli...

Çiçekler toplamalı, dağ çiçekleri. Çocukların üzerlerine serpmek için renk renk çiçekler toplamalı. Filistinli ve tüm mazlum çocuklara ulaşmalı çiçekler. Uçaklar geçerken üstümüzden, çiçek atsinlar bize, çocuklar çocukluğunu bilsin, diyen çocuklara çiçek toplamalı dağlardan. Çiçekler, en çok çocuklara yakışıyor. Yanaklarına ve gülen gözlerine yakışıyor çiçekler.

Çiçekler, umuttur aslında. Ildırıp dolu yüreklerin genişlemesi için bir umut ışığıdır. Erdem Bayazıt, Nuri Pakdil'e ithaf ettiği “Birazdan Gün Doğacak” şiirine umut dolu bir başlangıç yapar; “beton duvarlar arasında bir çiçek açtı.”

Hızla şehirleşen, kentli bir yaşam sürmekteyiz. Betonlar arasında beliren bir çiçek, umuttur yüreklere. Yozlaşmaya başlayan dünyamızda, gönlümüzü renklendiren yürek devletinin çiçeklerini de ayaküstü karşılamalı ve Erdem Bayazıt gibi tekrarlamalıyız inancımızı; “siz ölümsüz çiçeği taşırsınız göğsünüzde/ karanlığın ormanında iman güneşidir gözünüz.”

Biz toplum olarak severiz çiçekleri. Osmanlı'nın bir dönemine lale ismini verdiğimizden, Kainatın Efendisi'ni gül ile adlandırmamızdan da anlayabiliriz bunu. En güzel duruşu zambağa benzetiriz, erguvan deriz baharın kokusuna.

Ümmî Sinan, ne güzel anlatır bir şehri, şehirler şehrinin; “gül alırlar gül satarlar/ gülden terazi kurarlar/gülü gül ile tartarlar/ çarşı pazar güldür gül./

Ve şair olmaktır her yazarın kaderi. Şair ruhlu bir toplum olmamızdan olsa gerek eli kalem tutmaya başlayanların diline ilk cümle olarak genelde şiirler düşmüştür. Bunu yüreklilikle söyleyenler olduğu gibi şiirler yazdığını herkesten gizleyen ve ancak öldükten sonra şiirleriyle tanış olduğumuz isimler de edebiyat dünyamızda gizli şair olarak kayıtlara geçmiştir.

Türk hikâyeciliğinin en önemli ismi Ömer Seyfettin, ilk olarak şiirler yazmış, dergilerde şiirleriyle yer almış, daha sonra hikâyeye yönelmiştir. Gelelim günümüze; Mustafa Kutlu da şiirler yazmış, daha sonra günümüz hikâyeciliğinin önemli isimleri arasındaki yerini almıştır.

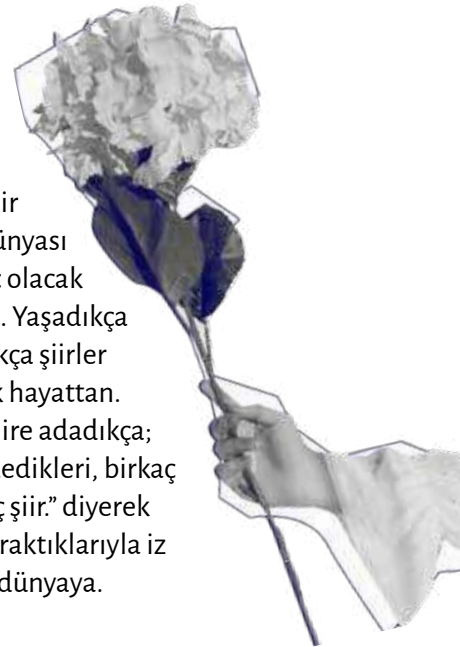
Hikâyeci-şair olduğu gibi şair-hikâyeci vasfıyla eserler verenler de elbette var. Bunun en iyi örneklerinden biri de Cahit Sıtkı Tarancı'dır. Şairdir Tarancı. Ölümün ayak seslerini şiirinde en iyi duyuran şairin

şiirlerinden başka bir de hikâyeleri vardır ki bunlar onun şiirinin arka planıdır diyebiliriz.

Kitabının ismi “Gün Eksilmesin Pencereyden”dir Tarancı'nın. Her ne kadar kitapta bu isimde bir hikâyeye yer almasa da Cahit Sıtkı'nın en gözde şiirlerinden biridir bu. Cahit Sıtkı, kitabına bu ismi vererek yakasına yapışan ölüm korkusunu hikâyelerine de taşıdığını göstermek istemiştir. Bunun ilk ipucunu da kitabın ilk hikâyesi “Pencerelerden Korkan Adam”da görmekteyiz. Ölüm korkusunu her satıra yansıtmaktaki hünerini burada da gösteren Cahit Sıtkı, hikâyesini kendisine yakışan bir şekilde; “Demek insan bazen nasıl öleceğini kestirebiliyor.” şeklinde bitirir. Yazılanlar hikâyeye de olsa, karşımızda bildiğimiz Cahit Sıtkı vardır; baştan sona şair.

Şair, okyanuslara doğru yol alan bir yelkenli gibidir.

Önünde uçsuz bucaksız bir imgeler dünyası ve ona güç olacak bir rüzgâr... Yaşadıkça ve yol aldıkça şiirler devşirecek hayattan. Ömrünü şiire adadıkça; “Şair şair dedikleri, birkaç dize birkaç şiir.” diyerek ardında bıraktıklarıyla iz bırakacak dünyaya.

ÇEVRE HAKKI

■ Şule TÜZÜN

Çevre hakkı, bireylerin sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşama hakkını ifade eden temel bir kavramdır. Bu hak, doğal kaynakların adil ve dengeli bir şekilde kullanılmasını, ekosistemlerin korunmasını ve gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakma sorumluluğunu içerir. Ayrıca çevre hakkı, insanların çevresel etkileri değerlendirme, çevre sorunlarına karşı bilinçlenme ve çevreyle uyumlu bir yaşam tarzı benimseme konularında da özgürlüklerini kullanma hakkını kapsar. Bu hak, hem hukuki düzlemde çeşitli ulusal ve uluslararası düzenlemelerle desteklenmiş hem de ahlaki bir sorumluluk olarak bireylerin ve toplumların bilincinde önemli bir yer tutmuştur.

Çevre hakkı, insanlığın varoluşundan bu yana süregelen, ancak günümüzde daha fazla önem kazanan kritik bir meseledir. Doğa ile insan arasındaki bu zorunlu etkileşim, sadece temel ihtiyaçları karşılama değil, aynı zamanda gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakma sorumluluğunu da içerir. Bugün, teknolojik ilerlemeler ve endüstrileşme gibi etkenler, çevresel dengenin üzerine büyük bir yük bindirmiştir.

Anayasa düzeyinde, herkesin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu belirten çevre hakkı, devlete ve vatandaşlara çevreyi koruma ve kirliliği önleme sorumluluğu yükler. Bu, çevre hakkının sadece bir soyut kavram olmanın ötesine geçerek günlük yaşantımıza ve kararlarımıza entegre edilmesini gerektirir. Çevre hakkı, sadece bir hukuki terim değil, aynı zamanda insanlığın ortak geleceği için atılması gereken somut adımları düşündüren, etkileyici bir kavramdır. Bu bağlamda, çevre hakkı, bilinçli ve sorumlu bir toplumun inşası için temel bir yapı taşıdır.

İnsanlık, hayati ihtiyaçlarını karşılamak adına tabiata olan bağımlılığını sürdürmektedir. Ancak, bu bağımlılık çevreye saygılı bir yaşamı benimseyemeyen insanlığın tehdidi haline geldi. Sanayileşme öncesi dönemdeki nüfus azlığı ve modernleşme sürecinde çevresel tahribatın artması, insan ve çevre arasındaki bu etkileşimi karmaşık hâle getirmiştir.

Çevre hakkı, mevcut nesillerin yanı sıra gelecek kuşakların da çevresel sürdürülebilirliği

koruma sorumluluğunu içermektedir. 1972 yılında kabul edilen Stockholm Bildirgesi ile uluslararası düzeyde tanımlanan çevre hakkı, her bireyin onurlu ve nitelikli bir çevrede yaşama hakkına vurgu yapmaktadır. Bu hak, özgürlük, eşitlik ve tatmin edici yaşam koşulları temel haklarına dayanmaktadır.

Çevresel felaketlere örnek olarak Japonya'daki civa ve kadmiyum zehirlenmeleri, dünya genelinde çevre bilincinin artmasına sebep olmuştur. Karadeniz çevresindeki kirlilik gibi çeşitli çevresel sorunlar, uluslararası iş birliği ve düzenlemeleri gündeme getirmiştir. Ancak, çevre hakkı, bu düzenlemelerin sadece bugünkü nesiller için değil, gelecek kuşakların yaşanabilir bir çevreyle buluşma haklarına odaklanması gerektiğini vurgular. Bu bilinç artışı, uluslararası çevre hukukunun gelişimine katkı sağlamıştır. Örneğin, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), kimyasal ürünleri hedef alan bir program başlatarak çevre konusundaki çalışmalarını artırmıştır.

Ülkelerin belirlediği Anayasalara göre çevreyi

koruma, geliştirme ve çevre kirliliğini önleme görevi, hem devlete hem de vatandaşlara aittir. Çevre hakkı, girişim özgürlüğünü ve mülkiyet hakkını sınırlayıcı bir özelliğe sahiptir, ancak daha somut bir düzeyde sağlığın, beden bütünlüğünün ve yaşamın korunması için etkin bir araç olarak işlev görür.

Karadeniz çevresindeki kirlilik ve diğer çevresel sorunlar, uluslararası çevre hukukunun sürekli gelişimini tetiklemiştir. Ancak, çevre hakkı daha fazla korunma ve etkili düzenlemelerin gerekliliğini vurgular. Bu bağlamda, çevre hakkının anayasa düzeyinde tanınması, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını vurgular ve devlete, vatandaşlara çevreyi koruma, geliştirme ve kirliliği önleme görevi yükler.

Günümüzde çevre hakkı, hem hukuki düzlemde hem de ahlaki çerçevede giderek artan bir öneme sahiptir. Hukuki anlamda, birçok ülke çevre koruma yasalarını güncelleyerek çevresel hakları daha fazla vurgulamaktadır. Bu çerçevede, hava ve su kalitesinin korunması, doğal habitatların muhafaza edilmesi ve sürdürülebilir kaynak kullanımı gibi konular öne çıkmaktadır.

Özellikle Birleşmiş Milletler (BM) ve diğer uluslararası kuruluşlar, çevre hakkını destekleyen bir dizi sözleşme ve anlaşma oluşturmuştur. Paris Anlaşması gibi küresel çapta çevre sorunlarına çözüm arayan girişimler, uluslararası toplumun çevresel sorunlara

karşı ortak bir çaba sarf etmesini amaçlamaktadır.

Ahlaki açıdan çevre hakkı, insanların doğayla uyumlu bir şekilde yaşamalarını ve doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde kullanmalarını vurgular. Bu; israfın önlenmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması ve gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakılması gerekliliği anlamına gelir.

Yeryüzündeki her canlıya aynı kıymeti veren İslam'da çevre hakkı, doğanın Allah'ın eseri olduğu ve bu varlıklara saygı gösterilmesi gerektiği temel prensiplerle şekillenir. İslam ahlaki değerleri, insanlara çevre konusunda sorumluluklarını yerine getirmeyi öğütler. Bu; israf etmemek, doğal kaynakları bilinçli ve dengeli bir şekilde kullanmak anlamına gelir. İslam ekolojisi, insanların çevreye sadece maddi bir kaynak olarak değil, aynı zamanda Allah'ın yaratılışındaki denge koruma sorumluluğu olarak görmelerini öğretir. Su ve ormanların özel bir koruma altında olması, hayvan haklarına saygı gösterilmesi gibi konular, İslam'ın çevre hakkına verdiği önemi vurgular.

Müslümanlar, çevreye karşı şefkatli, bilinçli ve sorumlu bir tutum benimsemekle yükümlüdürler çünkü çevrenin korunması, İslam'ın temel öğretilerinden biridir ve insanlar Allah'a karşı bu sorumluluğunu yerine getirmekle mükelleftirler.

Sonuç olarak çevre hakkı, insan ve çevre arasındaki dengeli bir etkileşimi sağlamak adına kritik bir unsurdur. Günümüzde bu hakkın öne çıkması, çevresel sorunların daha etkili bir şekilde ele alınmasını ve gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakılmasını hedefler. Güçlü hukuki çerçeve ve toplumsal bilinç, çevre hakkının korunması ve sürdürülebilir bir dünya için önemli bir temel oluşturur.

Bir Pazar Sabahı

■ Seher MERİÇ

Merhaba kıymetli okurlarım. Bu ayki zaman yolculuğumuz, televizyonun renksiz olduğu ama birbirimizin gözlerine baktığımızda renkli dünyalar gördüğümüz, komşulukların ve dostlukların kavi olduğu bir zamana olacak inşallah. Hazırsanız anlatmaya başlayayım.

Efendim bu sefer sizlere çocukluğumun pazar günlerinden bahsetmek istiyorum. Pazar dediğime bakmayın yani tatil günleri. Maaile herkesin evde curcuna ve hareketin bol olduğu günler.

Bir çocuk olarak en sevdiğim vakitler pazar sabahlarıydı. Ev ahalisinin uyuduğu bu saatlerde erkenden kalkıp çizgi film seyretmek şahane bir şeydi. Hava biraz serinse sırtıma giydiğim el örgüsü hırkama biraz daha sarılarak büyük bir keyifle çizgi kahramanları seyrederdim. Şimdiki gibi yüzlerce kahraman yoktu o zamanlar. Zaten az olan hep daha değerlidir değil mi?

Saat ilerledikçe ev ahalisi de uyanmaya başladılar. Mutfaktan kahvaltı hazırlama, banyodan da yüzünü yıkayan insan sesleri gelmesi, çizgi filmimle baş başa kaldığım, televizyonun tartışmasız kralı olduğum saatlerin bitmesi anlamına gelirdi.

Annemin mutfaka girmesi ile birlikte her hafta sonu kendisinden önce kokusunun içimizi ısıttığı tarhana çorbası hazırlığı başladı. Kahvaltıda çorbanın ardından menemen yanında kızarmış ekmek yer ve mevsime göre ıhlamur ya da çay içerdik. Şimdilerde kırk iki çeşit kahvaltı malzemesinin olduğu bir soframız yoktu. İyi ki de yoktu. Bizim soframızda kalan ekmek kırıntılarını bile toplarım, kurdun kuşun hakkı diye hemen evimizin yakınındaki tepede kahvaltılarını yapmak için gelen kuşlara götürülürdü. Annem her zaman bereketin yemeğin neresinde olduğunu bilemezsiniz, derdi. Bugün bile hâlâ ekmek kırıntılarını toplarım ve nerede olursam

olayım onları kuşlara veririm. Karnımız doyduktan sonra bu sefer benim hiç sevmediğim işler başlıyor demektir. Bana göre pazar günlerinin en sıkıcı zamanları ev temizliği ve banyo yapmaktır.

Önce size temizlikten bahsedeyim. Yaşım küçük olduğundan dolayı ufak tefek toz alma işleri bana kalırdı çok şükür. İnanın bir çocuğun iki ablasının olması çok güzel bir şey. Hele onların bu işleri severek yapıyor olması, daha da muhteşem bir durum. Benim hep farklı bir çocuk olduğumu söylerlerdi. Okumak, yazmak ve yeni dünyaları keşfetmek bana her zaman daha heyecanlı gelmişti. Neyse kaldığım yerden devam edeyim. Bizim oturma odalarımızda koltuklar değil sedirler vardı. Sedirlerin altında da plastik sepetler olurdu. İçinde farklı malzemeler bulunurdu. Bir nevi baza gibi düşünebilirsiniz. Sedirlerin altındaki bu sepetler tek tek çıkarıldıktan sonra sedirin altı

iyice silinirdi. Halılar ve camları da unutmamak lazım. Tabi bu arada annem evdeki bir haftalık kirli kıyafetleri toplar ve çamaşır işine yavaştan başlardı.

Hep annemden bahsediyorum ama babam için de pazar günü tamirat günüydü. Şimdiki gibi tüm arızalar için usta çağrılmazdı. Maşallah babamın elinden her şey gelirdi. Allah sağlıklı uzun ömür versin hâlâ elinden geldiğince tamirat yapmaya devam ediyor. Bütün bu işler sırasında sırayla babama çıraklık yapardık. O vakitler bu işleri yapmayı hiç sevmesem de şimdi hayatımı ne kadar kolaylaştırdığını anlatamam sizlere. Mesela o vakitler sigorta attığında bugünkü gibi sadece bir düğmeye basıp düzeltmezdik. Apartmanın içine evden aldığımız ahşap tabureyi altına ayakları kirlenmesin diye bir gazete kâğıdı serer ve sigorta panosuna çıkardık. Önce porselen sigortayı söker ve belirli kalınlıktaki teli sarardık. Öyle korkmayın hemen. Bu iş son derece kolaydı. Tabii gerekli önlemleri aldıktan sonra.

Pazar günleri eğer misafirliğe gidilmeyecekse temizlikten sonra az da olsa sokağa çıkmak tam bir bonustu. Benim gibi bir iki saatliğine sokağa kaçamak yapan bir arkadaşım olursa onunla oyunlar oynar ya da en sevdiğim şey olan ağaçlara tırmanırdım. Meyve toplamak ve topladıklarımı yemenin yanında bazen

kitabımı alıp ağacın tepesinde onu okumak bana upuzun bir deniz yolculuğuna çıkmışım gibi hissettirirdi. Geminin direğine çıkmışım da, “Kara göründüü!” diye bağırın bir denizciydim sanki.

Vee tam bu güzel anlardan beni uyandıran, annemin ya da ablamın camdan ismimi seslenmesi olurdu. Tabii o vakitler cep telefonu yoktu. Mesaj atıp beni çağıramazlardı.

Ama ben bilirdim ki banyo sırası bana gelmişti. Bizim evde banyo haftada bir yapılırdı. Banyomuzda küçük bir soba ve bu sobanın ısıttığı kocaman bir kazan vardı. Isınan su musluğa bu soba vasıtasıyla gelirdi. Bildiğiniz hamam sistemi aslında.

Ev ahalisinin işine göre sırayla banyoya girilirdi. Saçlar iyice yıkandıktan sonra muhakkak keselenirdik. Açık konuşmak

gerekirse çocukken keselenmeyi hiç ama hiç sevmezdim.

Ve pazar gününün en eğlenceli aracı ise dans eden çamaşır makinamızdı. Çamaşır makinemiz merdaneliydi. Çocuk akli bu ya, çamaşır makinemizin yıllardır çalışmaktan çok yorulduğunu ve hep bir seyahate çıkmak istediği için harekete geçtiğini düşünürdüm.

Annem bu işlerle uğraşırken biz hep “Hadi bakalım ders çalışmaya” derdi. Ders çalışmak önemliydi onun için. Okula gidemese de kendi kendine okuma yazmayı öğrenmişti. Tüm hesaplamaları aklından yapardı. Ertesi gün okul olduğu için bütün kardeşler ders çalışmaya başlardık. Akşam hafif hafif yaklaşırken yarın giyeceğimiz önlüklerimizi ve kıyafetlerimizi hazırlardık.

BESLENME VE YAĞ DENGESİ

Merve Bilge ATALAY
Diyetisyen

Ocak ayındaki yazımızda beslenmenin temel prensiplerini ve yaşam için önemli olan karbonhidratlar ile proteinleri ele almıştım. Bu ay ise onlarla aynı öneme sahip, vücuda alınmadığında insanın hayatını olumsuz etkileyen ancak genellikle yanlış şekilde adlandırılan bir besin grubundan bahsedeceğim: Yağlar.

Evet, yağlardan bahsedeceğim. Diyetisyene gittiğinizde, topluluk içinde konuşurken veya kendi kendinize düşündüğünüzde hemen günah keçisi ilan edilen; "Ama sen çok yağlı yiyorsun, bu yüzden göbeğin var." veya "Yağı azaltmazsan daha çok hastalanırsın." gibi eleştirilen yağlardan.

Yağlar, karbonhidratlar ve proteinlerle birlikte üç temel besin maddesinden biridir. İnsanlar yaşayabilmek için vücutlarına yağ almak zorundadırlar. Ayrıca, yağlar çok önemli enerji kaynaklarıdır; 1 gramı 9 kalordur. Karbonhidratların ve proteinlerin 1 gramı 4 kalori olduğu için, yağlar genellikle her şeyin suçlusu olarak gösterilir. Ancak günümüzde sadece kalori miktarının önemli olmadığı anlaşılmaktadır.

Kilo verme, sağlıklı yaşam ve bunu sürdürme konularında birçok faktör bulunmaktadır. Kalori bu faktörlerden biridir, ancak en önemlisi değildir. Dolayısıyla, yağların yüksek kalorili olması, onları kötü yapmaz, hatta mideyi geç terk ettikleri ve doyumluk hissini artırdıkları için avantajlıdır.

Peki, yağlardan neden bu kadar korkarız? Çünkü vücudumuzda

tükettiğimiz fazla miktarlar yağa dönüştürülür ve depolanır. Yıllar boyunca tek suçlu olarak yağlar kabul edildi ve sadece yağları azaltan diyetler önerildi. Ancak gerçek suçlunun basit şekerler olduğu daha sonra anlaşıldı. "Her şeyin fazlası zararlıdır." ilkesini de unutmamak önemli tabii.

Denge her şeyde olduğu gibi beslenmede de önemlidir. Yağları çok kısıtlamak ya da onlardan korkarak yaşamak doğru değildir. Bilim ilerledikçe doğru bilgilere ulaşmak için sürekli öğreniyoruz. Tereyağının kötü, margarinin iyi olduğu yanlış algısı zaman içinde oluşturuldu. Ancak unutulmamalıdır ki doğal her zaman iyidir. Yapay ürünlerden kaçındıkça daha sağlıklı kalırız.

Yağları iki grupta inceleyeceğiz. İlk inceleyeceğimiz başlık "omegalar" olacak. Şimdi omegalarla başlayalım:

Omega-3, Omega-6 ve Omega-9. Kulağımız Omega-3 grubuna oldukça aşına. Takviye formunu sıkça görüp duyuyoruz. Hatta eminim ki bu yazıyı okuyanlar arasında Omega-3 takviyesi kullanan kişiler de vardır. Öncelikle Omega-3'ü takviye olarak almamızın sebebi, vücuda olan faydalarıdır. Kısaca bahsedecek olursak, ilk olarak kalp damar sağlığı için çok önemlidir. Vücuttaki inflamasyonu azaltıcı etkisi vardır, yani antioksidandır. Göz sağlığını destekler, bağışıklığı güçlendirir, beyin sağlığını destekler ve yüksek tansiyona faydası vardır, Omega-3'ün bunun gibi birçok olumlu özelliği bulunmaktadır. Peki, Omega-3'ü takviye değil de doğal yollardan almak istesek? Somon balığı, hamsi, uskumru, semizotu, ceviz, keten tohumu gibi besinleri beslenmemize ekleyerek Omega-3'ü hayatımıza kolaylıkla katmış oluruz.

Omega-6, günlük hayatta daha çok kullandığımız sıvı yağlarda bulunan bir yağ asididir, özellikle ayçiçek yağı veya mısır özü yağı gibi. Yine Omega-3 gibi bağışıklık, beyin fonksiyonlarının düzenlenmesi ve kalp damar sağlığı için önemli bir role sahiptir. Burada önemli olan konu, Omega-3 ve Omega-6 arasındaki oranı doğru tutmaktır. Sağlığımız için Omega-3'ü mutlaka hayatımıza dâhil etmeliyiz.

Gelelim Omega-9'a: Ülkemizde çokça yetişen zeytin ve zeytinyağı Omega-9 açısından zengindir. Aynı zamanda badem, kaju, avokado ve yer fıstığında da bol miktarda

bulunur. Omega-9, hücre yapısında ve iletişimde görevleri olan bir yağdır. Diğer omegalar gibi bağışıklık sistemini güçlendirme, inflamasyonu azaltma ve birçok vücut fonksiyonunda önemli rol oynama gibi özelliklere sahiptir.

Omega başlığında en önemli söylenmesi gereken konu, hepsinin birbirinden değerli yağlar olduğu ve kesinlikle hayatımızın içinde olmaları gerektiğidir. Yani yağsız veya çok az yağlı diyetler doğru değildir. Ancak, bu saydığımız yağ gruplarını abartarak tükettiğimizde, özellikle yanında eklemek, pilav, makarna gibi karbonhidratlar olduğunda, hem kolay kilo alınabileceği hem de kan parametrelerinin hızla bozulabileceği gözden kaçmamalıdır.

Yağları diğer bir taraftan incelemek istersek, doymuş ve doymamış yağlar olarak iki gruba ayırabiliriz. Doymuş yağlara örnek olarak Hindistan cevizi yağı, tereyağı, kuyruk yağı, kırmızı etin içindeki yağlar ve peynirin içindeki yağları verebiliriz. Doymamış yağlara örnek olarak ise zeytinyağı, ayçiçek yağı, mısır özü yağı ve çoğu kuruyemişin içinde bulunan yağları sayabiliriz.

Yağları toplarsak;

- Kesinlikle hayatımızda önemli rolleri var.
- Çok kısıtlanmaları hayatı faktörleri olumsuz etkiler.
- Sadece yağdan kısıtlı diyetler faydasızdır.
- Yağların tüm çeşitlerini düzenli olarak hayatımıza katmalıyız.
- Yağlar korkmadan, ancak sınırlarını bilerek çeşitli şekillerde her gün kullanmalıyız.

Bir günlük Omega-3, Omega-6, Omega-9 ve az miktarda doymuş yağ içeren güzel bir beslenme örneği şu şekilde olabilir:

Sabah: 1 yumurta, biraz peynir, biraz yeşillik, 2 tam ceviz, 5 zeytin, 1 dilim esmer ekmek.

Öğle: 1 kâse çorba (ayçiçek yağı ile), biraz kıymalı sebze yemeği, 1 kâse yoğurt.

Ara öğün: 1 avuç kuruyemiş, biraz meyve.

Akşam: Biraz balık, semizotu salatası, biraz patates salatası.

ZAMANIN İNSANI MEDENİ KILMADIĞI YER HOICALI

■ Dr. Öğr. Üy. Mevlüt Dede
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

İnsanoğlu her geçen zamanın, kendisini daha medeni hâle getirdiğini düşünür. Yani bugünün insanı dünün insanından daha medenidir! Acaba öyle mi? Tarihin kıymetli sayfalarına bakıldığında gerçeğin böyle olmadığı karşımıza çıkar.

Bunun için zaman makinesiyle geçmişe gitmeye de gerek yoktur. Batı dünyasının kendini medeniyetin merkezine koyduğu, İslam dünyasını da karşısına aldığı -kendilerinin tabiriyle- modern zamanlara bakalım. Yirminci yüzyıl bitmek üzeredir. Osmanlı

Devleti'nin gölgesinde Müslümanların hayatını rahat rahat yaşadığı dönemler sona ermiştir. Artık ne çınar kalmıştır ne de gölgesi... Osmanlı'dan sonra Müslümanların kaderine ya sömürü düşmüştür ya da asimilasyon. Ki bu etki hâlâ devam etmektedir; Filistin'de,

Doğu Türkistan'da, Arakan'da ve daha nice coğrafyalarda. İşte bu zulüm halkasının biri de 1992 yılında hemen yanı başımızda tek millet iki devlet dediğimiz Azerbaycan'a ait Karabağ topraklarında bir şehir olan Hocalı'da yaşanmıştır. Dünyada devletlerin sınırlarının cetvellerle çizildiği bir zamanda yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan'ın arasına bir Ermenistan Devleti konulmuştur. (Âdeta gelecekte Ermenilerin yapacağı katliama müdahale edemeyelim der gibi!)

Hocalı'da Tarih: Osmanlı'nın Düşüşü ve Zulmün Ayak İzleri

Hz. Osman Dönemi'nde Müslümanlar tarafından fethedilen Karabağ bölgesi, XI. yüzyılda da Büyük Selçuklu Devleti'nin yönetimine girerek Türklerle tanışmıştır. Daha sonra Osmanlı Devleti de başta olmak üzere irili ufaklı birçok devletin idaresine girer. Mezalimin yaşandığı asırdan evvelki asırda önce İran'ın daha sonra Rusların hâkimiyetine giren Karabağ'da bu döneme kadar Ermeni varlığından söz edilmez. Yapılan araştırmalara göre 1810 yılında Karabağ'da 5.000 aile yaşarken 1823 yılında aile sayısı 18.500 olur. Verilen rakamlara göre on üç yıl sonrasında nüfusta hızlı bir artış yaşanır. Ve nüfusun üçte ikisinin Ermenilerden oluştuğu ifade edilir. Bu durum bize Rus hâkimiyetiyle birlikte Karabağ'da Ermenilerin sayısının arttığını göstermektedir. Nasıl ki 1. Dünya Savaşı'nın boşluğundan

faydalanarak Osmanlı topraklarındaki Müslümanları katleden Ermeniler, aynı dönemde 1917'de yaşanan Bolşevik İhtilali'ni de fırsat bilerek Karabağ'da isyan çıkarmıştır. Bu isyan gelecekte yaşanacakların habercisi olmuştur. 1920 yılında Sovyetler Birliği, Ermenilerle Karabağ arasında bir ilişki bulunmadığı gerekçesiyle bölgenin Azerbaycan'a ait olduğunu belirtmiştir. Daha sonra 24 Temmuz 1923'te Azerbaycan'a bağlı Dağlık Karabağ Özerk Bölgesi kurulur. Rusların güçlü olduğu dönemde Türkler hakkında verilen bu kararlar oldukça dikkat çekicidir.

Zulüm ile Abat Olunmaz: Medeni Batı'nın Desteği ve Katliamın Ayak Sesleri

Başta Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere Müslümanların siyasi, askerî, bilimsel, kültürel, sosyolojik vb. birçok alanda dünyada daha ileri bir konumda olması gerekmektedir ki artık daha fazla Hocalılar yaşanmasın!

Sovyetlerin zayıflamaya başladığı dönemlerde Avrupa devletlerinin desteği ile bölgede 1970'li yıllarda Ermenilerin faaliyetleri artacaktır. Özellikle yurt dışında yaşayan diaspora Ermenilerinin lobi faaliyetleri ile önce 1979'da Paris'te, ardından 1983'te Lozan'da kongreler yapılmıştır. Kongrelerin ardından ortaya çıkan karar ve kararın gerekçesi ise oldukça tuhaftır: "Sahip olunan Ermenistan topraklarının Ermeni vatandaşlarına yetmediği gerekçesiyle Karabağ bölgesinin Ermenistan topraklarına dâhil edilmesi için faaliyetler yürütme kararı alınır." Bu tuhaf gerekçe ile 1980'li yıllara böyle girilirken bu dönemde ABD de hem siyasi hem ekonomik desteğe başlamıştır. Tüm bu süreçler yaşanırken Azerbaycan Devleti ise her zaman Karabağ'ın Azerbaycan'ın ayrılmaz bir parçası olduğunu dile getirmiş, Ermenilere karşı herhangi bir taşkın faaliyet ya da tehdit edici bir üslup kullanmamıştır.

Batılı devletlerin desteğini alan Ermeniler soykırım öncesi ilk anarşist faaliyetlerini ise 1988 yılında bölgedeki Türkleri göçe zorlayarak gerçekleştirmiştir. Aynı yılın şubat ayında Karabağ'ın Ermenistan'a ait olduğunu ilan eden Ermeniler, Sovyetler Birliği'nin Azerbaycan Devleti'nin haklılığını tanımasına rağmen faaliyetlerine devam ettiler ve 1989'da Karabağ'ın Azerbaycan ile ulaşımını kestiler. Döşenen mayınlardan dolayı merkezle

irtibatı kopan Karabağ Türkleri kendileri müdafaa etmek için Azerbaycan Halk Cephesi Millî Komitesi'ni kurdular. Fakat bu dönemde yaşanan talihsiz bir olay belki de katliamın önünü açmıştı.

Bu Tarih Tekerrür Etmesin!

1991 yılının Aralık ayında Sovyetler Birliği dağıldı, yerine kurulan yeni yönetim ise Ermenileri destekledi. Artık Ermenilerin önünde hiçbir engel kalmamıştı. Ermenilerin hedefinde özellikle Hocalı vardı. Çünkü bölgede havaalanı bulunan tek şehir Hocalı'ydı ve şehir stratejik bir konumdaydı. Birliğin dağılmasından üç ay sonra 25 Aralık'ı 26'sına bağlayan soğuk bir kış gecesinde önce Hocalı'da bombardıman başladı, ardından silahlı saldırılar. Bundan sonraki süreçte düşünülmesi gereken şey şu

2020 yılı itibariyle Azerbaycan Devleti, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin de verdiği siyasi-askerî destekle büyük bir mücadele vererek yaklaşık 30 yıla yaklaşan işgali sona erdirdi. Kendi yurdunda parya olmaktan beter bir kaderi yaşayan Hocalı Türkleri, üzerinden ne kadar zaman geçse de yaşadıklarını unutmayacaklar!

olsa gerek: Ermenilerin amacı ne? Türkleri bu topraklardan sürmek mi yoksa bir daha geri dönme ihtimaline karşı soykırıma tabi tutmak mı? Tahmin edileceği üzere süreç tam bir soykırıma dönüştü. Şehirde başlayan katliam ve soykırım, planlı bir şekilde kaçanlara da uygulandı. Ermenilerin haince planı ellerinden bir şekilde kaçan Türklerin dahi kendiliğinden ölmesini öngörmüştü. Etrafları çevrilen halkın Azerbaycan topraklarına gidebilmeleri için önce saldırılardan kaçması, sonra şubat soğuşunda Gargar Çayı'ndan geçmesi ve ardından karlı ormanı aşması gerekiyordu. Şehrin üç tarafı çevrilerek açık bırakılan bölgeye kaçan siviller pusuya düşürülerek katledildiler. Bazıları da esir alınarak akıl almaz işkencelere maruz kaldılar. Sonrası ise tarihin ve insanlığın hiç unutmayacağı bir insanlık dramı... Elbette ölenler sayıyla ifade edilemez lakin 613 Müslüman şehit oldu. Bunların 63 tanesi daha çocuktur. 106'sı kadın (içlerinde hamile olanlar da var) ve 70'i yaşlıydı. Bunlar sadece bu vahşi soykırımda kesin öldüğü tespit edilen insanlarımız. Esir edilen ve akıl almaz işkencelere maruz kalan 1.275 kişiden 150'sinin ise akıbeti bilinmiyor. 487 kişi ise ağır yaralı olarak kurtulabilmiştir. Katliamdan önce 7.000 kişinin yaşadığı Hocalı'da Müslüman Türklerin varlığı yok sayılmış ve bütün insanlık âleminin gözlerinin önünde bu acı yaşanmıştır. Acıyı yaşayan ve soykırımdan kurtulan ama hâlâ o günleri

unutamayan bir sürü şahit var. Bazıları bu zulümden karlı havada yalın ayak kaçabildiği için ayaklarını kaybetmiş, bazıları kendi kurtulmuş ama eşini, çocuğunu ya da ailesinin tamamını kaybetmiş, bazıları esaretin o soğuk ve hain yüzünü yaşamış ve asla unutamamış.

İbret Alalım ki İbret Olmayalım

Artık Hocalı özgür, Karabağ özgür. 2020 yılı itibariyle Azerbaycan Devleti, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin de verdiği siyasi-askerî destekle büyük bir mücadele vererek yaklaşık 30 yıla yaklaşan işgali sona erdirdi. Kendi yurdunda parya olmaktan beter bir kaderi yaşayan Hocalı Türkleri, üzerinden ne kadar zaman geçse de yaşadıklarını unutmayacaklar! Giden canlar geri gelmeyecek, yakınlarını kaybedenler sevdiklerine bu dünyada tekrar kavuşamayacak, soğukta lime lime olduğu için uzuvlarını kaybeden insanlar tekrar o sağlıklı günlerine dönemeyecekler! Lakin artık boyunları bükük ve hasretle o doğdukları topraklara bakmıyorlar. Kim bilir belki de geçmişin acısını bir nebze de olsa hafifletecek yeni hayatlar kurulacak Karabağ'da ve tabii ki Hocalı'da! Ancak şunu da bilmek gerekir ki merhum Mehmet Akif Ersoy'un da söylediği üzere; tarihten ders alınmazsa elbette tarih yine tekerrür edecektir. Bugün Hocalı'da yaşanan zulüm, soykırım ve katliamın geçen zamanla

sanki yaşanılmamışçasına unutulması veya unutturulması, başta o topraklar olmak üzere aynı şeyin tekrar yaşanması ihtimalini doğuracaktır. Müslümanların zayıf olduğu dünyada daha önce de belirtildiği üzere birçok İslam coğrafyasında ve farklı bölgelerde Hocalı'ya benzer katliamlar ve soykırımlar yaşandı. Hocalı ve Karabağ bölgesinin tekrar istiklaline kavuşması küçük bir teselli olsa

da bugün hâlâ Filistin, Doğu Türkistan, Arakan ve daha birçok bölgede Müslümanlar zulüm görmekte ve yine dünyanın farklı yerlerinde farklı inançlara sahip insanlar benzer acıları yaşamaktadır. Dolayısıyla başta Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere Müslümanların siyasi, askerî, bilimsel, kültürel, sosyolojik vb. birçok alanda dünyada daha ileri bir konumda olması gerekmektedir ki artık daha fazla Hocalılar yaşanmasın!

Tarihte bu ay neler oldu?

Kahramanmaraş'ta deprem oldu. **(6 Şubat 2023)**

T.C. Resmî Gazetesi ilk sayısı çıktı. **(7 Şubat 1921)**

Türk kadını ilk kez seçme ve seçilme hakkını kullandı. **(8 Şubat 1935)**

Şeyh Sait İsyanı başladı. **(13 Şubat 1925)**

Çanakkale Deniz Savaşları başladı. **(19 Şubat 1915)**

BULMACA

Hazırlayan: Ali OSMANOĞLU

Recep ayının 27. gecesi	Bir sure adı	Pasta yapan veya satan, pastane	Rivayet eden kimse	Anlatım	Ağabey	Bir kıyafet türü
Saygınlık	İbadet			Adana'nın bir ilçesi	İktisat	
Nispet, bağinti			Bağlılık			
Anadolu Ajansı kısaltması		Dört tekerlekli motosiklet	Derinlikler	Bir nota		Yapma, yerine getirme
Toplumsal		Tevfiz, havale		Keçi, köpek yavrusu		
Bir seslenme edatı	Farz olan bir ibadet		Olumsuz bir ön ek	Yaşam	Trabzon'un bir ilçesi	Doğmuş kimse, çocuk
Yük hayvanının ayağına takılır	İmkânı mümkün olmayan, inanılmaz					
		Antalya'nın bir ilçesi	Kamer, mah Güç		Yeni Zelanda plaka kodu	Hak ve hukuka uygunluk, töre
	Batı denizimiz			Lahza		İsim
Eski dilde ateş		Afete uğrayan kimse		Genişlik		Belirti
Mağara		Kemik ucu				
	Kimyasal bir element				3, 14... sabit sayısı	Eski dilde su
Tutma organımız	Çinko simgesi			Ürün, gelir		Verme, ödeme
Derviş selamı					Yüce, yüksek	
Bir ilimiz	Sevk, idare		Göç		Santimetre kısaltması	
			Öğrenme isteği			
	Yunan alfabesinin üçüncü harfi (γ)				Ticari eşya	
Akil	Avrupa'da bir söylülük unvanı					
Rey	Tutum					
	Bir tahıl					
Hayalî yaratık, umacı			Kızıl			
			Biraz büyük, yapılı			
Bilim	Eski dilde mektup					
		Şeffaf bir mineral, evren pulu	Damarda dolaşan hayatı sıvı			
Samsun'un bir ilçesi				Bir nota		
Belirti		Sırça				
Medine'de nazil olan ayet ve sureler için kullanılan terim						

Bulmacanın çözümünü dergi.diyaret.gov.tr adresinde yer alan dergimizin PDF dosyası içinde bulabilirsiniz.

	8	9		6				
			5					8
6	1					9	3	
			4	3			7	9
1				9				
		4	6			8	5	
3				5	7			
	9	7		4	6	5	2	3
5	4	1		2	8		9	6

SUDOKU

KELİME OYUNU

						F				
						U				
						S				
						S				
						i				
						L				
						E				
						T				
	N	E	M	L						

AKABE

HİBE

AMİL

İLE

AYİNE

İLETİM

CİM

İNİFİTAR

EBABİL

KALEM

EBE

KAMERA

EFENDİ

MİRALAY

EŞEY

~~NEML~~

ETİ

OLAĞAN

FİRUZE

TON

~~FUSSİLET~~

YALIN

HAYAT

BANA KONUM ATAR MISIN?

■ Süreyya MERİÇ

İnsan dünyayı duyuları ile algılar ama kalbi ile anlamlandırır. Kalbi onun mücadele ettiği yer, hak ile batıl arasında savaş verdiği cephesidir. “Orada iman ve inkâr, tevhid ile şirk birbiriyle savaşıyor.” Soner Duman, *Bana Konum Atar mısın?* eserinde kalbi bir saraya benzetir. “O sarayın tahtında ya iman ya da inkâr oturur.” İmanın taht kurduğu kalpte insanın uzviyeti imanın iktidarına teslim olur. Gözler bu bilinçle dünyaya nazar eder, dil yalnızca hakkı ve hakikati söyler, ayaklar sırat-ı müstakimde yol almaya gayret eder. Bu ifade Hz. Peygamber’in (s.a.s.) “Dikkat edin! İnsanın bedeninde bir parça et vardır, eğer o düzgün olursa bütün beden düzgün olur. Eğer o bozuk olursa bütün beden bozuk olur. Dikkat edin! İşte o et parçası kalptir.” (Buhari, İman, 37) hadisinin tezahürüdür.

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınlarından neşredilen eser, “Kalp Dünyamız” a açılan bir pencere ile başlar. Kalbin iki durumu vardır: Huzurlu ve huzursuz kalp. Birincisinde kalp kararlı, mutmain, istikrarlıdır. Bu da insana huzur bahşeder. İkincisinde ise kalp kararsız, endişeli, yeis içinde ve huzursuz hâldedir. Eserin ilk bölümünde kalb-i selim yani selamete eren kalpler ve onun zıddı

olan mühürlenmiş kalpler anlatılır. Birincisinin verdiği sükûnet, diğerinin ise insanı sürüklediği hüsrana dile getirilir.

Kitapta ele alınan diğer bölümler, kalp dünyamızın üzerine inşa edilir. “İbadetlerimiz”, “Dua ve Zikirlerimiz”, “Ahlâkımız”, “Ailemiz”, “Günahlarımız ve Biz”, “Ölüm ve Ötesi” kalb-i selimin hem sebebi hem de sonucudur. İbadetler, dua ve zikirler insan kalbini kirden tozdan arındırır, imanın kalp sarayındaki hâkimiyetini güçlendirir. Böyle bir kalple dünyaya karışan insanın ahlakı da güzelleşir. Diğer insanlar onun elinden ve dilinden emin olur. Ancak insan hata ve nisyana ile malumdur. İnsanoğlu büyük bir dikkat ve rikkatle yaklaşmalı, nefsinin buyruklarına kulaklarını tıkamalıdır. “Günahlarımız ve Biz” bölümünde insanoğlunun kendini haklı çıkarmak için sığındığı bahaneler bir bir ele alınır. Günaha ısrarın kalp sarayının hâkimiyetini, inkâra vereceğinin altı çizilir. Kitabın son bölümü “Ölüm ve Ötesi”nde âdemoğlunun yaşayacağı pişmanlık dile getirilir. Toprakta yaratılan insanın o dehşetli günde kendisine bahşedilen ilahi lütfâ karşı nankörlük etmesi sonucu “Keşke toprak olsaydım!” diyeceği vurgulanır.

DIYANET TV

aile
zamani

Betül Erbaş'ın
sunumuyla

Zehra Tuncel'in
katılımıyla

FREKANSLAR

4A(HDI) FREKANS: 12.380 MHZ
POLARİZASYON: DIKEY (V)
SEMBOL ORANI: 27.500
FEC: 3/4

Cuma | 16.00

FREKANS: 12.422 MHZ
POLARİZASYON: YATAY (H)
SEMBOL ORANI: 30.000
FEC: 3/4 4A(SDI)

Digitürk - 68. kanal

D-Smart - 104. kanal

Kablo - 555. kanal

TV+ - 133. kanal

Türksat - 49. kanal

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

Niçin ina- niyo- rum?

Herkesin inandığı şeylerdir. İnanç, toplumun temel taşıdır. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür.

Herkesin inandığı şeylerdir. İnanç, toplumun temel taşıdır. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür.

Herkesin inandığı şeylerdir. İnanç, toplumun temel taşıdır. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür.

Herkesin inandığı şeylerdir. İnanç, toplumun temel taşıdır. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür. İnanç, insanın hayatını şekillendiren en önemli faktördür.

yayinsatis.diyanet.gov.tr

Yurt içinde Diyanet yayınları satış yerlerinden, yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

ISSN: 2147-1452

9 772147 145203